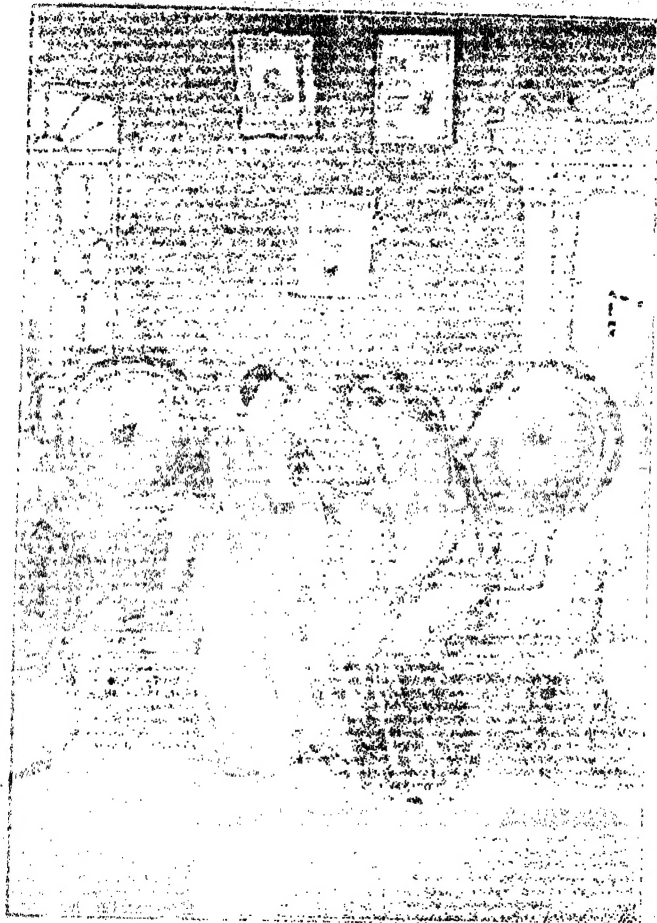

સોળ વરસની સતી.

સોળ વરસની સતી

અરેરે સોળ વરસે, વીવાહ કર્યો તો હરસે.

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૫૬૨૮

વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ શ્રીમદ્વેદ ની અભિ

વિષય ૩ : ૪

સોળ વર્ષની સતિ

અને

નવ વર્ષનો પતિ.

ભાગ્યવતી રા

સંપૂર્ણ સુબોધક વર્તા

છપાવનાર અને વેચનાર
શુકસેલર જહુલાલા નાથુદાસ
નહીઆત

કીંમત રૂપીઓ એક

— ખાસ અગત્યની સુચના —

શુકનું પેઇજ નંબર ૨ વાંચવા હમારા દરેક
ગ્રાહકોને સર્વીનય પ્રાર્થના છે.

શ્રીનિંદ્ય પ્રેસમાં હમિરલાલ મોતીલાલે છાપી

મીરિ
સોળ વરસની સતિ
અને

નવ વરસનો પતિ
ઉરે

બાળ લગ્નનો બળાપો.

ભાગ પહેલો.

રાગ-ખારમાસી

અરેરે સોળ વરસે, વીવા કર્યો તો હરશે;
માખાપ તો હુલાસી, મુજને અતી ઉઠાસી—૧

મારો બહાર બાન આવી, સખીઓ તે એક લાવી;
કે કંથ ઉંમર નાની, કાલીશ ક્યાં જુવાની—૨

આ વાત સાંભળીને, પડી હું મુઠ્ઠા ખાઈને;
એક ઇશ કેમ કરવું, મુંઝામ મારે મરવું—૩

મારે જીવાની તાનો, પિયુડા મારે નાનો;
માળાપે કીધું ભુંડું, સોધ્યું ના જોડું રૂડું—૪

હું કહેતી'તી ફળીયામાં, કે જઈશ સાસરામાં;
ત્યાં જઈને રંગ માણું, પણ આવું નહોતું જાણ્યું—૫

માળાપે ઉંધું કીધું, તેને કરવું મારે સીધું;
કરી હુષ્થી સામૈયું, ફરી બહાર સર્વે ગયું—૬

ગયાં સર્વે મને મેલી, હું ઘરમાં અકેલી;
વીચારમાં થઈ ઘેલી, છું દુઃખમાં દુખેલી—૭

મને વાર નથી મરતાં. પણ આપઘાત કરતાં;
અવતાર સાત આવે, આ એકે પાર આવે—૮

જેવી પ્રભુની મરજી, એ વાત એણે સરજી;
એવું મનમાં વિમાશી, બેઠી જઈ અગાશી—૯

જોઉ જાન ચાલી આવે, ગોરીઓ ગીત ગાવે;
મને નયને નીર આવે, ઉદાસી ઉપજાવે—૧૦

ગઈ જાન સઉ ઉતારે, જમવા સહુ પધારે;
વિવાહના વીચારે, હું રાઉં વારે વારે—૧૧

પછીજ માંયરામાં, હું બેઠી તેની સામાં;
નીરખીને નાતું બાળ, અંગે ઉઠે છે આળ—૧૨

હું ઉઠી જ્યારે પરણી, નવ વાત જાય વરણી;
મુને અતી બળાપો કેને કહું કઠાપો—૧૩

હું બનીતી દીવાની, થઈ જાન આલવાની;
સરવેજ રાઠ પાડે, બેસો વહુજી માટે—૧૪

હું જઈને ગાડે બેઠી, પુરી ચીન્તામાં પેઠી;
હેયું ભરાઈ જાતું, કે મુજને ન રહેવાતું—૧૫

નીરખીને માફ મુખ, સહ કે છે શું છે દુઃખ;
ખીયર છે પનોતું, વળી સાસરું છે સોતું—૧૬

લાભું જવાબ દેતાં; ઉપડે ન જીભ કેતાં;
બીજાં શું જાણે માફ, હું કયાં જઈ ઉંચાઈ—૧૭

હું એને નથી રાતી, પણ કંથ સામું જોતી;
અરેરે નાનું બાળ, હજી વહે છે લાળ—૧૮

અરે આનામાં શું છે, એ સંગ માણવું છે;
કેવાં નશીબ બળીયાં, આશા થયાનાં પડીયાં—૧૯

રસ્તે આવું છું રાતી, એમ સાસરામાં પોતી;
નણંદીઓ મારી સાથે, મુને જાલી એક હાથે—૨૦

વહુ હવેલી જુઓ તો, ઠાલાજ શું રવો છે;
મઈસા અહીં છે પુરા, વૈભવ નથી અધુરા—૨૧

કેવા હીસે કખાટ, ખાસા પડેલા ખાટ
વિવિધ નવ રંગ, બુચો પડ્યા પલંગ—૨૨

જોઈને આવું સુખ, વીસારી મેલો દુઃખ;
શા માટે રે રડો છો, કાંઈ અમને કહો છો—૨૩

એવુંજ કીધું બ્યારે, કેતી હતી હું ત્યારે;
શરમાણી ખુબ ચીતે, કહેવું ન આવી રીતે—૨૪

આ દુઃખ કયાં બતાવું, કોને કહુંજ આવું;
પણ જાણ્યું મનડામાં, છે જાળ તનડામાં—૨૫

બળી માળ ને હવેલી, લલે બળી જાય વેલી;
મને સાસરૂ છે સુળી, પછસામાં મુક પુળી—૨૬

જોઈને આ કખાટ, મને થાય છે ઉચાટ;
તારી ખાટય નાખ ખુણે, મને દુખ આવી પુણે—૨૭

વિવિધ આ પલંગ, જોતા નથી ઉમંગ;
તારો ભાઈ નાનો જાળ, દેખી ઉઠે છે જાળ—૨૮

પણ મન માન્યો સ્વામી, હે દઈવ હું ન પામી,
મેં વરત નહીં કરેલા, બહુ પાપ તો ભરેલાં—૨૯

પછી નણ્ણી મારી જોલી, વહુ જાય બાર જોલી;
જઈ મુઠ તો રહેને, ઉઠારી મુઠી દોને—૩૦

હું ગઈ ત્યાં ઉમંગે, પોઢયા પીયુ પલંગે;
જઈ ગોઢડું મેં તાણ્યું, પિયુડે મારે નાણ્યું—૩૧

આમી ઉલેટી જોઈ, શું ચુડેલ આવી કોઈ;
મને નાણી એણે ભૂત, કયું જ એણે તુલ—૩૨

તેણે તર્ત રાત પાડી, તું તો દોડ મારી માડી;
કે વોચ મારા બાપ, આ કયાંથી આવ્યું પાપ—૩૩

હું બોલું થોડી થોડી, નણદીજ મારી દોડી;
મારા ભાઈને આ મારે, કોઈ આવો આની વારે—૩૪

પોતે જ મોટી થઈ છે, એની બુદ્ધી ફરી ગઈ છે;
એમ બાર વાત થાયે, માફ દીલ બહુ મુંઝાયે—૩૫

ઓ ઇશ કેમ થાયે, અહીં લાજ મારી બાયે;
શરીર માફે ધુજે, વિચાર તો ન સુજે—૩૬

ભલે કાચ જે થવાનું, કરી કાઢ્યું મેં ખાવાનું;
પીયરથી જે લાવેલી, હીધું પલંગ મેલી—૩૭

વસ્તુ ખાવાની ગાઝી, તે દેખી થયો રાહ;
એમ કહી મેં ચખાડ્યું, હવે રાહ નહીં જ પાડું—૩૮

ખાતાં ખાતાં તે બોલ્યો, તમે કોણ છે તે બોલો;
તું શીર આંહી આવી, તે કે મને ખતાવી—૩૯

રે શો જવાળ દેવો, કાંઈ ન જાણે એવો;
અરેરે છેક નાનો, બહુ વારે રહ્યો છાનો—૪૦

વીચાર ઠીક કીધો, જવાળ ઠીક દીધો,
કહું મેં વીચારી, હું નારી છું તમારી—૪૧

હું આવી છું ઉમંગે, સુવા તમારી સંગે;
રમોને રૂટે રંગે પ્યારા પીયુ ઉમંગે—૪૨

તું શું રમત લાવી, તે દે મુને બતાવી,
તું આવી ફેસલાવા, પેંદા પુરી દે ખાવા—૪૩

રમતની નથી ખામી, તમે ખાઓ મારા સ્વામી;
બહુ પ્યારથી જણાવ્યું, રમત રૂડી ગણાવું—૪૪

સોળ સોળટાંને પાસા, રમવા કર્યા છે ખાસા;
ચોપાટ આ છે પામે, કમીએ આપણ સાથે—૪૫

તેમાં જે કોઈ હારે, પ્રભુ ચઢે તેની વારે;
નાખોને દાવ સ્વામી, કાંઈ ન રાખો ખામી—૪૬

રમતાં રમતાં રૂએ, ટગમગ સામું બુવે;
નીરખોને માફ મુખ; અતીશે લાગે હુઃખ—૪૭

આવા કજોડ સ્વામી, અકકલ તણી છે ખામી;
એ બેઠા બેઠા રૂવે, વળી મારા સામુ બુવે—૪૮

સમજ્યો ન કાંઈ ખાળ, મને અંગે ઉઠી ઝાળ,
આસાથે રે'વું વાસો; ઉઠો મુકયો નીસાસો—૪૯

શી વાત કહુંજ બેની, લાંબી કથાજ તેની,
નથી કહીજ જાતી, નથી છાતીમાં સમાતી—૫૦

તું બહુજ મારી ખ્યારી, તેથી તેને ઉચારી,
જો બીજે કાને જાશે ફજેતી મારી થાશે—૫૧

આ એક દીન ખાસો, એવો બન્યો તમાસો,
હસવું ને બીજી હાણ્ય, એ વાત આવી જાણ્ય—૫૨

સઉ ગયા ગામ મેલી, હું ઘરમાં એકેલી;
પીચુ ગયેલ રમવા; તે વખતે આવ્યા જમવા—૫૩

આવીને તાણ્યો છેડો, મુકયો ન મારો કેડો;
તું આપ મને ખાવા નહીં તો ન હઉ જાવા—૫૪

પ્રાદાણુ આવ્યો માગવાને, હું લાગી લાગવાને
આવી ઉભો ફળીમાં દે ખાઈ તુ તો બીમા—૫૫

હું બીને નથી જાતી, પણ ખુબ શરમાતી
માગે પિયુડો ખાવા, દે તો હઉજ જાવા—૫૬

મુકાવ્યો મેં તો છેડો, તોયે ન મુકયો કેડો;
એ રાડ પાડી રૂવે, પ્રાદાણુ ઉભો જીવે—૫૭

પ્રાદાણુ વચન કે આવાં, એને આપો એન ખાવા;
ખાજકની હઠ એવી, પણ માની હઠ કેવી—૫૮

પ્રાદાણુની સુણી વાણી, મુકયો નીસાસો નાણી,
હું શું હઉં જવાળ એ છોડેના છે ખાપ—૫૯

શરમાણી મનમાં તો, આપી કર્યો મેં જતો,
આશીષ આપો આવી, લખ્યું હશે જે ભાવી—૬૦

આવા અને તમાશા, તેથી નાખુ નીસાસા,
તુજ પાસ વાત થાય, બીજે તે કયાં કહેવાય—૬૧

મગન સુણી વાણી, તમે સમજો સહ પ્રાણી,
અપુર્ણ રહેલી વાત, કહેવાસે બીજે ભાગ—૬૨

સોળ વરસની સતી

અને

નવ વરસનો પતિ

ભાગ બીજો

રાગ બારમાસી

નણુંદની સાથે રહું છું, દુષોમાં ડુબી જઈ છું;
 સંસાર ચીત છોડી, પ્રભુમાં ચીત બેસી—૬૩
 વળી મનમાં વિચાર, કરવાનું નથી બાક,
 વીરહની અકળામણ, હું કયાં જઈને કાઢું—૬૪
 પ્રીતમનું દ્રવ્ય ભારી, પ્રભુ ચડોને મારી વારી;
 સ્વામી છે મારો છોટો, માટે કરી દો મોટો—૬૫
 એમ કહીને રોઉ, પ્રીતમના સામું ભેળું;
 હવે તો બાની પાસે, તે દેખી મુને નાસે—૬૬
 વળી દેખી તેના ચાળા, મારા મન બળે લાળા
 એ વાત ઉર વિચારી, પકડીતી વીધ ઝારી—૬૭

આમાં વાંક નથી મારો, મુજ પીતા હત્યારો;
દીકરી કંનેડે આપી, હાથે બન્યો છે પાપી—૬૮

માતા મન સાંધી, તો નાખી દે મન બાંધી;
નાના પતીની સાથ, ઝલાવ્યો મારો હાથ—૬૯

પતીને સમજાવ્યો, તોય ભાનમાં ન આવ્યો,
મને બા કહીને બોલાવે, મારી પુઠળે તે આવે—૭૦

સખી તું ફર થાને, ઘરમાંથી બહાર બને,
વળી સુણી મારી, વાત કરવા દે અપઘાત—૭૧

મને ફ્રઃખ પડે છે શહુએ, હું કયાં જઈને કહુએ
પતી તણા વિયોગ, શી રીતે હવે સહીએ—૭૨

માટે સખી એ મારી, બંધ કરને તું બારી,
સંસારથી જવાની, આવી છે મારી વારી—૭૩

તુજ માતા પીતા એવાં, ફનીઆમાં જોવા જેવાં;
છુપેલા દેવ પુંજ, ફરી માગી લેવા જેવા—૭૪

કુદરત અપાર ખુબી, માટે આવી તું ઉભી;
પણ પ્રાણનાથ મારા, છે મુજને તારનાશ—૭૫

આવો ને મારા સ્વામી, રાખો જરા ન ખામી.
ફુંખી છે દીન દારા, દીલદાર ચાર મારા—૭૬

તારા ફેટા જ્યારે દેખું, ત્યારે વાત એમ પેખું,
એ વાલા આવો પાસે, પુરોને મનની આશે—૭૭

મને આમ શીદ બાળો, આવીને હવે ઠારો,
મારાં મરજો માને બાપ, મેં શું કર્યાં ત્યાં પાપ—૭૮

વળી પરણી માથાં કાપ્યાં, નવ સુખ મને આપ્યાં;
મારા સુખના સમયે, તે દુઃખ મારાં માપ્યાં—૭૯

હંચી છે તારી મેડી, કુળવાન તારી પેઢી;
તે સર્વે અહીંયાં રહેશે, નવ દુઃખ માફ લેશે—૮૦

સરવે વાતે સુખી, પણ એક વાતે દુઃખી,
તે મન માફ જાણે, પીયુ દયા ન આણે—૮૧

એમ કહીને બાર બેઠી, પછીથી ઘરમાં પેઠી;
પાણીડાં ભરવા કાળે, પ્રીતમ મળ્યાં ત્યાં આળે—૮૨

મેં હાથ તેનો ઝાલ્યો, પણ તે જરી ન હાલ્યો;
ઉપરથી ખુમ પાડી, મારી આબરૂ બગાડી—૮૩

તેથી હું ગભરાણી, ખુણે જઈ છુપાણી;
સાસુડી મારી ધાશે, અરેરે કેમ થાશે—૮૪

જાણ્યું તું જઈ જમીશું, નીજ સાથમાં રમીશું;
ત્યાં જઈને સુખ માણ્યું, તે લોકે સર્વે જાણ્યું—૮૫

ખુણામાં બેસી રહી, કરી આડી અવળી એઈ,
વીધીએ લખેલું દુઃખ, તો ક્યાંથી મળે સુખ—૮૬

પછી મનમાં મુંઝાઉ, શી રીતે બહાર જાઉં;
એ આજ નહી જવાયે; સાસુડી ગુસ્સે થાયે—૮૭

કરી કરી વીચાર, નીકળી હું તો બહાર;
તેવામાં નણદી બોલી, મારા બાઇને શું મારે—૮૮

વળી સુણી તેની વાણી, હું બહુ થઈ દીવાની;
સઉ વાત મનમાં લાવું, પણ કોને કહું હું આવું—૮૯

પીચેર રહીને મેં તોં, અધિક સુખ માણ્યું;
સાસરીએ પડશે દુઃખ, મેં તેવું નોતું જાણ્યું—૯૦

વળી ગમતું નથી ખાવું, અરે શરીરે નાવું;
મને ઉંઘ નવ આવે, ઉઢાસી ઉપજાવે—૯૧

નીંદ્રા દેવીને તાબે; પ્રીતમ તો થયા તા;
મારા મનના ઉમળકા, મુજ મનમાં રહ્યાતા—૯૨

પછી હું જઇને બોલી, દરસન દીયોને સ્વામી;
પડહો દીયોને બોલી, નવ રાખો જરી ખામી—૯૩

તોયે ન સામુ જુએ, પડયો પડયો તે રૂએ,
તે દેખી હું ડરું છું, નીજ સાથમાં રહું છું—૯૪

દીલ માંહી દુઃખ સાલે, હીમત કોઈ ન આલે;
મુર્છા ખઈ પડતી, દીન રાત રહું હું રડતી—૬૫

મરજો કુટુંબ કળીલો, મરજો ભાઈ છળીલો;
ઉઠર પોતાનું ભરવા, તે પડયો વચ્ચે નડવા—૬૬

પુત્રનું ભલું કરવા, માળાપ પડયાં આડે;
પોતાનું ભલું કરવા, દીકરીને નાંખી ખાડે—૬૭

આ જગતમાં હમોને, કો નથી તારનારો;
ઓ પ્રભુ આવ વારે, આંચો છે તારો વારો—૬૮

માળાપે જન્મ આપી, મને દુઃખમાં છે નાંખી;
સાસુ અને નણુંદના, દુકારા રહી છું સાંખી—૬૯

બધી હમારી વાતો, નણુંદીને જ્યારે કીધી;
ત્યારે ઉપરથી ગાળો, બે ચાર મુને દીધી—૧૦૦

હજ્જ છે પ્રભુજી મારો, શું જીંદગીને ખાળો;
કો રીતે ન ફાવી, તે મુજને છે તાવી—૧૦૧

માટે બતાવો રસ્તો, આવે પીયુજી હસ્તો;
સહિ દુઃખ માફ તારી, મુજને લીએ ઉગારી—૧૦૨

શરીર સહિ સુકાઈ, જોખું થયું છે ખાલી;
તાકત ન રહીરે, વિના મોતથી મરીરે—૧૦૩

વળી નિશાળે જાતો, લેઈ રેવડી તે ખાતો;
 તે ઘેર આવી કહેતો, મારે છે મુજને મહેતો—૧૦૪
 આ બોલ સાંભળીને, ઘણી હું મનમાં લાભું;
 જરી ને વચમાં બોલું, રે હાડકું ન સાભું—૧૦૫
 સાસરીએ સાત માસ, રહી હતી હું બ્યારે;
 માખાપે મન વિચારી, આણું કીધું તું ત્યારે—૧૦૬
 પીયરમાં જઈને ભોજઈ, હતી જે મારી શાણી
 સાસરીઆ કેરા દુઃખની. વાતો કહી મેં છાની—૧૦૭
 ભોજઈ હતી જે ડાહી, સમજીને આવી આંહી;
 મુજને શીખામણ દેવા, તે વાત બેઠી કે'વા—૧૦૮
 સતિ મીરાંના દુઃખનો, ચીતાર તેને કીધો;
 બળેલા મારા જીવને, હીલાસો તેણે દીધો—૧૦૯
 ખીજે ચીતારે તેણે, હમયંતીને દેખાડી;
 મારા હૃદયને એવી, ધીરજની છાપ પાડી—૧૧૦
 હમયંતી સતી શાણી. પ્રીતમે વન આણી;
 તોયે તે નવ છોડે, સ્વામીની સંગ દોડે—૧૧૧
 માટે આ બેન મારી, હીમત શું તું હારી;
 આ દુઃખ શું તું માને, કયાં ગઈ છે તારી સાને—૧૧૨

એમ કહી લોભાઈ, મુને હીમત ધણેરી આલી
 રહતી મુને બેઘને, નીજ બાથમાં તો ઘાલી—૧૧૩
 લોભાઈ ઠપકો દીએ, મુજ મન બહુ બીએ
 પસ્તાઈને શું કરશે, મુંઝાઈ રોજ મરશે—૧૧૪
 હમયાંતી જુઓને, પતિની સંગ ગઈતી
 અરે અર્ધ વસ છતાં, નિજ સાથમાં તે રહેતી—૧૧૫
 નળરાય તેહને તો; મુકીને ગયો નાસી
 પશુ સતિ સુખ માણી, શોધી રહીતી ખાસી—૧૧૬
 કરતી હજારો વૃત્ત તે, શીઠને ગયાં ધોવાઈ
 એ સર્વ ઇશ બાણે, તુજ કર્મની નવાઈ—૧૧૭
 જેનો અપાર મહીમા, મહીમાં રહ્યો છવાઈ
 કુલટાઓ સુખ માણે, તુજ કર્મની નવાઈ—૧૧૮
 દીકરીને દુઃખ શું છે, તે તો કોઈ ન બાણે
 ગૃહસ્થો થવા તણાતે, વિચારો ઉર આણે—૧૧૯
 હવે એ બેન મારી, કહું છું કથા હું સારી
 છે સર્વ વાતે સુખ, પ્રીતમનું બારી દુઃખ—૧૨૦
 મગન તો પુછે છે, શી રીતે તો રહેશે
 બાહી રહેલું એનું, ત્રીજા ભાગમાંહી કહેશે—૧૨૧

(૧૮)

સોળ વરસની સતી

અને

નવ વરસનો પતિ

ભાગ ત્રીજો

રાગ—ખારમાસી.

પિયુ સંગ પ્રેમ રાખું નવીન વાતો ભાખુ
તોયે તો નવ બોલે હસીને નવ ડાલે—૧૨૨
જ્યારે બહુ સતાવું ત્યારે કહે તો આવું
તું ના કરીશ વાતો એમ કહીને મારે લાતો—૧૨૩
સાસુડી મારી દેખે ત્યારે વાત એમ પેખે
લાવો વહુજી લાડુ પુત્ર વિદેશે કહાડું—૧૨૪
સાસુની વાત જાણી અરે ઉભી છાની માની
તે જોઈ મને બળતી નવ દેખે ત્યારે ઠરતી—૧૨૫
ક્રીયા લવનું વેર વાળી મારો મનખો દે બાળી
ઓ ઇશ આવે વારે માફ દુઃખ સર્વે ટાળે—૧૨૬

એ હડા છે રખરના વળી ભર જીવાની ખરના
પિયુ વિદેશે જાશે માફે અહીં શું થાશે—૧૨૭

ગોરા ગુલાબી ગાલ કમર કમાન વાળ
તેવું છે મુજ અંગ રમું હું કેની સંગ—૧૨૮

કારતકે સાહેલી મને કંથ ગયો મેલી
મને કામ બાણ વાગી ઝમકાને હું તો જાગી—૧૨૯

હવે શું કરે માડી દુઃખ ભોગવું છું દાડી
એ વાત કેને કહેવી મનમાં વીસારી લેવી—૧૩૦

મુણ સખી તું છે મારી બળવંત બુદ્ધિ તારી
રસ્તો બતાંય બેની ઓલાય ઝાળ વેલી—૧૩૧

પાક્યાં ખેતર સર્વે ધણી લણે છે ગર્વે
પાકી જીવાની મારી નાથે મુકી વિસારી—૧૩૨

તાડે પાકી છે તાડી કુલ પાક્યાં કુલવાડી
રામ સીતાને વાલાં ભોગે લમર કાલા—૧૩૩

અરે માગશરે દીવાની હું નથી જીવવાની
વળી વસ છે રંગાળા જરી કૈર સેડ વાળાં—૧૩૪

પહેરે હું કેને કાળે દેખીને તન ફાળે
સ્વામી વીના શું કરવું વિજોગ દુઃખ મરવું—૧૩૫

કરવું તો કોની સારું ખાન ખાન તો રૂપાણું
હિંદ છે અંગે હાડે શી પેર બાઈ હાડે—૧૩૬

ઝરે છે નીર નયને બીંબાય શીર શયને
આવો નાથ ચો મોશરી ખબર લ્યો હમારી—૧૩૭

પોશ માશ આવ્યો તોય કંથ ન આવ્યો
બેખનીયું બય ઝરતું એથી બીજું શું નડતું—૧૩૮

ચાલો સહ ગામ જઈએ પ્રીતમના ગુણ ગઈએ
સખીઓ સહ લેગી થઈએ દુઃખોની વાતો કહીએ—૧૩૯

જ્યાં સુધી બનશે આવું મને ગમશે નહીં ખાવું
પીયુડો મારો મળશે ત્યારે તો જીવ કરસે—૧૪૦

અરેરે આવો નાથ ઝાલોને મારો હાથ
મને પ્રેમે નવ બોલાવો સહ દીલ તો બોલાવે—૧૪૧

આમ કહી મુંઝાવું સખી કોને કહું આવું
એ ઈશ વારે ચઢજે સૌ કાર્ય માટે કરજે—૧૪૨

મહા મહીનો બેઠો પીયુ ગામમાં ન પેઠો
મન માટે ગલશયે અરેરે કેમ થાયે—૧૪૩

ખબર મારી લીઓને જવાબ કંઈ દીઓને
ખીવાડી પ્રેમ ખ્યાલી તમે ગયા છો ચાલી—૧૪૪

તહેવાર ન્યારે આવે પિયુ સ્વપ્નમાં સતાવે
આંખ ઉઘાડી દેઉં તો કાંઈ નવ ભેઈ—૧૪૫

પછીથી ભેઠી થાઉં છું કિલને શિખામણુ દઉં છું
પ્રીતમ મારા પ્યારા તું કેમ થાય ન્યારા—૧૪૬

મુજ સંગ રમનારા કમળના ભમનારા
તને ટાઢ બહુ એ વાય માફ તો શું એ થાય—૧૪૭

ફેડા ફાગણુ પુલ્યો છે ખુળ કેસુડા ખીલ્યો છે
તેવું વિરહ કાવે તોય કંઈ નવ આવે—૧૪૮

જેમ હોળી તો બળે છે તે દીલકું કળે છે
હું નોતી તારી નારી તેથી જુવાની ખાળી—૧૪૯

ધુળેટી આવી પાસ કેમ રાખું તારી આશ
પરણેત પિયુ મહારા કેમ થાય છે તું ન્યારા—૧૫૦

તને ઘટતું નથી આવું મુજના વિના તે ખાવું
ચોરીમાં હાથ અલ્યો જીવ મુજનો તો ખાળ્યો—૧૫૧

આ ચૈતરે બગીચો ભર્યો છે ગીચો ગીચ
ગુલાબ ફેરી વાડી ખીલે છે દાડી દાડી—૧૫૨

વળી આંખા જેમ પુલે ભેળનીયું માફ જુલે
કમરો જુલું ગુલાબ ગુલ તોરાનો શું રાગ—૧૫૩

લીલાં પીળાં ને રાતાં પુલકાં તે હરખાતા
તું મુકી રહ્યો જાતો મને શોક નથી માતો—૧૫૪

કુમળી આ કરમાય મને વિરહ નવ માય
બળતીને નહિ બાળો માફ દીલ આવી ઠારો—૧૫૫

છોગાળા છેલ આવો નવીન વસ્તુ લાવો
પછી ખ્યારીને બોલાવો લીયો જોખનનો લ્હાવો—૧૫૬

વેશાક કેરા માસે તમે આવો મારી પાસે
જોઉં તમારી વાટે નદી નાળા કેરા ઘાટે—૧૫૭

જેમ દીન વહેતા જાય મનખો તે રદ થાય
હિલ માફ બળી જાય શરિર તો સુકાય—૧૫૮

આ જળનાં જીવડાં તો વાદળામાં કેમ રહેશે
પરજીવ તારી નારી દુઃખ કેવી રીતે સહેશે—૧૫૯

બળી બાળપણમાંથી માફ હીત ન વિચાર્યું
માબાપે મારા કર્મે આ કળેડું કયાં લગાડ્યું—૧૬૦

અરે બહુ થયું છે સ્વામી કહુ છું શીખ નામી
તમે ઝટ ઘેર આવો ભોજન રૂકાં ખાવો—૧૬૧

વળી જેઠ માસ જાણી શરમ કંઈક આણી
ઉનાળે ઉલી જાયે પથ્થુ તું તો ન દેખાય—૧૬૨

ધડી ગણુતાં માસ થાયે આઠ પહોર કેમ જાયે
આવું દુઃખ માઝં જાણી પધારે પ્રેમ આણી—૧૬૩

સુંદીર શરમાળા તમે મુકે સર્વ ચાળા
તમે ઘેર આવી ચઢજે સૌ દુઃખ મારાં હરજે—૧૬૪

પીયુ "તમારા કાળે હું જીવ આપું આજે
તને કાંઈ જરી ન લાગે તું કેમ દુર લાગે—૧૬૫

વળી કરશે નહીં આવું હું કેને દુઃખ કહાવું
તમે આવો ઘર વિષે કાઢીને સરવે રીસ—૧૬૬

અસાડ માસ આવી વીજળી તે મેઘ લાવી
અમકારો બહુ ચલાવી મુજને દીધી હલાવી—૧૬૭

સુકાઈ થઈ છું આવી તેં મુને બહુ સતાવી
હવે ચઢજે મારી વારે લાવીને ઝટ પારે—૧૬૮

મુખ સન્યામાં હું જાવું ખાલીજ ડોલાં ખાવું
મુતાં છે સ્વપ્નામાં તમાઝં નામ ગાવું—૧૬૯

અવધ થઈ છે વાલા શરમાવો શીદ ઠાલા
હવે તો ઘેર આવો મુજ દીલ તો રીઝવો—૧૭૦

અરે કહું છું કરજોડી દેશે ન તરછોડી
હું ઢાસી છું તમારી વેલી લીઓ સંભાળી—૧૭૧

સુંદર જુઓ શ્રાવણે રૂઝાં મુક્યાં નાવણે
 તે જાણી ઘેર આવો મુજ મનને તો લાવો—૧૭૨
 કેમ વાલા દુર જાઓ મને તો શું સતાવો
 પ્રભુએ કેર કીધો આપે દગો શું દીધો—૧૭૩
 જીવાની ચાલી જાશે ત્યારે તું પસ્તાશે
 તેમાં શું તારૂં વળશે નવ દુઃખ મારૂં ટળશે—૧૭૪
 હું બહુ લખું છું આવું શુભ સંદેશા જે કહાવું
 સોને શ્રીફળ મઢાવું તુજને મનાવા આવું—૧૭૫
 ગયા છે તરછોડી મમ પ્રીતને તરછોડી
 વીના વાંકે સતાવી લખ્યું હશે જે લાવી—૧૭૬
 નોતી માંગતી હું માણી ચરણમાં શીથ નાંખી
 હવે ગઈ છું હારી આવીને લેજો તારી—૧૭૭
 આ વખતે નથી કોઈ માટે રહી છું રૈઈ
 તે અરજ કાન ધરજો મારૂં દુઃખ આવી હરજો—૧૭૮
 હૈ છે અંગે આગે ઘણી મને તો લાગે
 હું ક્યાં જઈને કહું શી રીતે હવે રહું—૧૭૯
 મગને સર્વે કીધું પશુ અહીંયાં મુકી દીધું
 બાકી રહેલું એનું ચોથા લાગમાં લખાણું—૧૮૦

(૨૫)

સોળ વરસની સતિ

અને

નવ વરસનો પતિ

ભાગ ૪ થો.

રાગ—ખારભાસી.

સહિ જશે મારી બાળ તેથી થશે શું રાજ
હવે વીચાર લાવો તમે ઘેર પાછા આવો—૧૮૧

આખરે દગો ત્રીધો વિશ્વાસ ઘાત કીધો
તમે હાલ મારા જુઓ જોખનીયું નવ ખુવો—૧૮૨

મેં ખુબ વેઠ્યાં દુઃખ નીજ સાથમાં તો ભુખ
હવે દયો મને તારી દો મનખો ન બાળી—૧૮૩

છઠ્ઠીના લખ્યા લેખ તેને મારે કોણ મેખ
જો દેવ મારા કર્મે લખેલો શું છે મર્મ—૧૮૪

આવા વીચાર લાવું સખીની પાસ જઈ
ફરી આડી અવળી થઈને મુજ દીલને રીઝાવું—૧૮૫

મન ઝમતા મારા તાજે આવોને ઘેર આજે
હું તલમું તમ વિના રંગીલા રસ ભીના—૧૮૬

જુઓને ઘરમાં ખ્યાલા પડી રહ્યા છે ઠાલા
તમારા વીના સ્વામી પીએ તે કોન પાણી—૧૮૭

વળી પડ્યાં છે વાજાં ટેબલ ખુરશી ઝાઝાં
હીંડોળા ખાટ ઝુલે પણ કોણ આવી ડુલે—૧૮૮

સારંગી શું આ શોભે પડી રહી છે મોભે
ઉઘેવ તેને ખાયે જોળન માંડે જાયે—૧૮૯

વીલંબ ન કરશો માટે કહું છું સીર માટે
સઉ વાટ ભુલી જાજો આવીને ઘેર નાજો—૧૯૦

જેમ દીન ઝાઝા થાયે જોળન માંડે જાયે
તે તો તું નવ જાણે હવે તો દયા આણે—૧૯૧

જેનો પીયુ વીદેશ જાયે તેનું ખરે શું થાયે
તેનો કરી વિચાર તમે આવો ઝટ વારે—૧૯૨

શું આમ કેર કરો વળી ઝટ પાછા ફરો
મુકી હો સર્વે કાજે તમે આવો ઘેર આજે—૧૯૩

હોંમત ગઠ છું હારી હવે મરવાની વારી
પડે છે દુઃખ ભારી તેથી લો આવી તારી—૧૯૪

શુનો નથી મેં કરીયો પણ બાપ મારો મરીયો
પાટા બાંધીને નાંખી તેથી રહી છું સાંખી—૧૯૫

સહ નથી સમજાતું જોખન રહે છે જાતું
સ્વામી તું નવ જાણે વિદેશ મોજ માણે—૧૯૬

વખત વીત્યો ભારી હું થઇ છું નીરાલી
કરી મને નોધારી જીવ દીધો મારો બાળી—૧૯૭

હવે નથી રહેવાતું સહન નથી થાતું
રાતને દીન મારે રે દીલડું દુભાતું—૧૯૮

તમે આવો પ્રાણ સારા શીઠ થાઓ છો નીરાલા
વળી આવી બેસો પાસે તે દેખી દુઃખ નાસે—૧૯૯

હયા ધરોને ંહાલા માથે દુઃખ કેરા ભાલા
કેઇ રીતે નથી સુખી દીન રાત રહું છું ભુખી—૨૦૦

હવે થયા છો મોટા શીઠ થાવ છો તો ખોટા
ક્યાં જઈને કર્મ ફેડું નવ મળશે આવું જોડું—૨૦૧

આશામાં દીન ગાળું હું આડી અવળી ભાળું
આવીને ક્યારે મલશે જીવન સફળ કરશે—૨૦૨

દાસીની અરજ ધારી દયા કરે ને ભારી
હું અખળા છું નારી કથની કહું છું મારી—૨૦૩

રહી છું અહીંયાં ભટકી વળી સીર માફ પટકી
નથી પામી કંઈ હું સુખ પડે છે બહું દુઃખ—૨૦૪

બુઝ્યો સર્વ મોજ માને તે તો છે ઈશ જાને
તમારી સંઘ માફ અપાવ્યું કાને પાતુ—૨૦૫

તે નથી સમજાતું જોખવ રહ્યું જાતું
તે તો તું નવ જાણે વીઢેસે મોજ માને—૨૦૬

આખરે આશો આવ્યો પીયુષે સંદેશો કહાવ્યો
હું જઈ છું ચીન દેશે તું રેજે આવે વેશે—૨૦૭

ત્યાં જઈને સર્વ જોઈશ હુન્નર શીખી લેઈશ
જ્યારે જાપાન હું જઈશ ત્યારે તાર મુકી દઈશ—૨૦૮

આ સર્વ જાણ્યુ જ્યારે ખાધીતી મુછાં ત્યારે
ઓ ઈશ લે તું તાણી મુજ પર દયા આણી—૨૦૯

દુઃખથી નથી રહેવાતું કંઈએ નથી જવાતું
મારી નણ્ણી મેણાં મારે દીયેરીઓ ખાર કાઢે—૨૧૦

દુઃખે નથી ખમાતું સૌ પાપ રહ્યું જાતું
ઓ ઈશ આવો વારે હવે લાવો ઝટ પારે—૨૧૧

અરે ઓ શેષ નાગે તું કેમ દુર લાગે
મને આવી ડંખ મારે મારા પ્રાણ બહાર કાઢે—૨૧૨

તારા ગુરૂની છે આણુ તે નકકી તું તો બણ
સખત ડંખ મારી લે દુઃખમાંથી તારી—૨૧૩

મને દુઃખ બહુ છે પડીયું ઠીક જોડું તેં ના ધડીયું
નાદાન આવું બાળે મારે કર્મ તેં કયાં જડીયું—૨૧૪

ઓ પ્રભુ લે બચાવી મુજ પાસમાં તો આવી
કૃત્ય કાળાં કરીયાં તેં પેટ તારાં ભરીયાં—૨૧૫

સ્વામી કંઈ રાખો આસે હવે આવો મારી પાસે
તમે બાળ હઠ લીધી મને છેક તાવી દીધી—૨૧૬

મારી પાસે નવ રાખી વીના મોતે મારી નાખી
જુદાઈ દોને છોડી તમે આવો જટ દોડી—૨૧૭

આવી ને ખ્યારી કેને પછીથી લાવી લ્યોને
વીચારી સર્વે છોડો મુજ સંગ પ્રેમ જોડો—૨૧૮

વિપત્તિથી લ્યોને ટાળી મુખ આપનું દેખાડી
દુઃખ સર્વે માડું જાણે દર્શન તમારાં આણે—૨૧૯

ચીન નાંખો ચુલામાં આવી જુલો જુલમાં
ટેબલ પુરશી ગાઝાં બેસીને થઈએ તાબાં—૨૨૦

જાપાન નવ જાયો હવે ના ભટકાશે
ઉમર તમારી થઇ છે જુવાની ખીલી રહી છે—૨૨૧

અરે પ્રાણ નાથ આલ્યો તો કેમે હાથ
શું વાંક મારા પડીયા તેથી તમે તો નડીયા—૨૨૨

મુકો વીચાર વાલા શરમાય શીઠ ઠાલા
તારાથી પેડું ચીર મુજ નણદી કેરા વીર—૨૨૩

સમજી થયા છો સ્વામી કહું છું શીર નામી
વીચાર સર્વે છોડો ઝટ ધર ભણી દોડો—૨૨૪

ગયા છો તરછોડી મુજ કર્મને તો ફેડી
તે દીની બેસી રહી છુ હું હાથ પગ બેડી—૨૨૫

અરેરે અહીં આવો લીયોને કંઈક લાવો
તમારા વીના ખીજા કોઈને નથી દાવો—૨૨૬

જુઓને નથી ખામી જુવાની રહી છે જામી
ભરેલી આ છે પેટી આવી ને દ્યોને લેટી—૨૨૭

રાખી પુરો ભડસો આવીને ઝટ જોશો
હાથે ચઢેલો હીરો તમે ગુમાવી દેશો—૨૨૮

જીવતરમાં ધીક એના સ્વામી નાદાન બેના
મળે કદી દુશાલા મળી મુકતા તણી માળા—૨૨૯

કાઠી જે મળે માન પીયુળથી પડે સાન
તેનું જે નહીં લાન આ વાત આવી બન—૨૩૦

મનોહર મુખડું તાઈં શીદને થયું છે ન્યાઈં
મને ગમતું નથી ધડીએ સંગાત કોની લઢીએ—૨૩૧

નારંગી જેવી નારી લલકો છે મારો ભારી
જે જીવે એક વારો તેને થાય છે આજારી—૨૩૨

નાનકડા મારા કંથ શીદને સીધાવો પંથ
વીજ્યનો દીન જાણી તમે આવો પ્રેમ આણી—૨૩૩

હીને તને ન દેખુ ત્યારે રાતે એમ પેખું
માઈં જોડું જ્યારે મળશે ત્યારે દુઃખ માઈં ટળશે—૨૩૪

શેજે બીછાવું પુષ્પો તેની આવે ઘણી ખુશો
પોદન કાજે આવો જરૂર લ્યોને લહાવો—૨૩૫

જેને જોખને કંથ તેને સીધો છે પંથ
મેં બહુ કર્યાતાં પાપે તેથી પીડાઈં છું આપે—૨૩૬

મને મન એમ થાયે ખાવા દે મને કાંસી
દુનીયામાં લોક બહુએ કરે છે મારી હાંસી—૨૩૭

તેવામાં સ્વામી આવ્યા સખીએ તે બતલાવ્યા
નીજ સાથમાં વળી તે નવીન વસ્તુ લાવ્યા—૨૩૮

વળી પાસ તેના જઘને ચરણમાં પડીતી
હૈયું ભરાઈ જવાથી હું બહુએ રડીતી—૨૩૬

નવીન વસ્તુ શું છે તે જાણવા જરૂર છે
આવેના ભાગે તેની ખરી ખબર લઈશું—૨૪૦

આ વાત પડતી મુકી તે પાંચમીમાં લીધી
મગને જે જે બની તે સાક્ષાત કીધી—૨૪૧

સોળ વરસની સતી

અને

નવ વરસનો પતિ

ભાગ ૫-૬

રાગ—ખારમાસી.

છે સ્વામી ઘેર આવ્યા, તે છેતરી ખોલાવ્યા,
જાણ્યું કે કાંઈ લાવ્યા, છે અંતરેજ લાવ્યા—૨૪૨
બહુ દીનથી બળી‘તી’, ઘડી એક ના ઠરી‘તી’
મતિ મરવા કર‘તી’, આશ નાથનીજ નો‘તી—૨૪૩
જેયા નાથને ઉમંગે, તન કામ હોળી સળંગે,
તે ક્યારે આવી વળંગે, કે રમે રાત રંગે—૨૪૪
ઉગ્યો સુર્ય તો સોનાનો, છે મુજ પિયુ નાનો,
અઢાવે જો એ તાનો. તો ઉતરે આ પાનો—૨૪૫
ઉમર તો હવે થઈ છે નાદાની બધી ગઈ છે,
હજી મારી કંઈક રહી છે, ના વાત કાંઈ કહી છે—૨૪૬

હમુ દઈ દીલ ઘાથી, વિયોગ દુઃખ સાથી,
 બળતી બચી હું દાથી એ નાથના આવ્યાથી—૨૪૭
 મુજ નાથના આવ્યાની, સગાંએ વાત જાણી,
 મળવા ઉલટ આણી, આવ્યા વઢીને વાણી—૨૪૮
 તું કહે ભાઈ આવ્યો, છે શરીરે સવાયો ?
 શાથી આમ તું લેવાયો, શા દુઃખમાં ડબાયો—૨૪૯
 પુછે પ્રશ્ન એમ જાગા, સગા તણને માગા,
 દે કામ ઉપર દાજ્યા, એ સુણી કંથ લાજ્યા—૨૫૦
 ના મુખ ઉત્તર દે છે, તે વાત ફેરવી કે છે,
 મેં જાણ્યું માત રહે છે, તેથી તો મુંગા રહે છે—૨૫૧
 એકાંત હમણાં મળશે, વાતો બધી તે કરશે,
 મુજ બ્રાત બધી હરશે, તવ દીલ માંડે ઠરશે—૨૫૨
 સગાં ન જાયે આઘાં, વેરી થઇને લાગ્યાં,
 છે કામ બાણ વાગ્યાં, વિયોગ દુઃખ જાગ્યાં—૨૫૩
 હું જોઇ રહી છાની, કરે કંથ મહેરબાની,
 નથી નાથ ઉમર નાની, એ વાત માંડ જાણી—૨૫૪
 ગયાં સગાં તો વેરાઈ, આથ અંતરે છે આવી,
 મુજ ઉઘડ્યું બાવી, જાણી સખીઓ બોલાવી—૨૫૫
 એવે સખીઓ ત્યાં આવી, મેં સાનમાં સમજાવી,
 લાવો નાથને બોલાવી, રે'મ અંતરમાં લાવી—૨૫૬

સખી સમજ છે સાનમાહી જઈ ઉભી તે નાથ સહી
 કરી ધીમેથી વાત રહી, ઘડિવાર તહાંજ થઈ—૨૫૭
 રવી આથમી ગયો છે ત્યાં પડી રજનીની છાંય
 સખી મોકલી છે તોય નાથ આવ્યા ન કાંય—૨૫૮
 હું તો જોતી રાહ બેઠી, હતી આશ અંતર મોટી
 હું નાથ રાહ જોતી શું પડશે વાત જોટી—૨૫૯
 મુંજ છાંદગીમાં પહેલી, છે રંગ રાગ હેલી
 રમે રંગે પીયુ રેલી એ રાત આ છે પહેલી—૨૬૦
 થઈ ઉમર પચીસ પછુ કાઠી છે પીયુજ વણ
 હજુ સુતાં ન બેઠ જણ પામી પીયુ પ્રેમ વેણ—૨૬૧
 બેઠી એકલી વીમાસતી, હતી દુઃખને સંભાળતી
 છાનાં આંસુડાં સારતી, હું નાથને સંભારતી—૨૬૨
 તવ ત્યાં સીડી ખખડી, જણ્યું કેા આવી ચઢ્યું
 હું જાગી તે જ ઘડી નજર દ્વાર પડી—૨૬૩
 હું હઠી સામે ધાઈ નિશ્વાસ ઉઠો ખાઈ
 મુજ સખી આવી જોઈ, સાથે છે લાવી ઠાઈ—૨૬૪
 આવી નિધુત વેગે, કરી નાથ મુજ ભેગે
 બોલી બાળા તે એમ લે આવી કુશલ ક્ષેમ—૨૬૫
 તને સોંપ્યા તુજ નાથ, રંગે રમજો રાત
 વહેલા ઉઠજો પ્રભાત, મુખે સમરે શ્રી નાથ—૨૬૬

સખી કહીને પાછી વળી ન વાર ઝાઝી
 સાંકળ ખંડારથી વાસી, ગઇ ચુપકોથી નાસી—૨૬૭
 જોઈ નાથ મુને લડકયા, હજુય નથી અડકયા
 વદન નિચે નિહાળી, જુવે સામુ ન મારી—૨૬૮
 હું ખોલી શર્મ તોડી, વળી તો હાથ જોડી
 કેમ નાથ નીચુ ઘાલ્યું શું દુઃખ નથી સાલ્યું—૨૬૯
 આ જાય જોખન મારું પછીથી થાય ખારું
 તે લુટી રંગ માણો, એ વાત ખરી જાણો—૨૭૦
 ગુલાબી ગાલ મારા, ચુંબન વિણ તારા
 કરમાયે લાલ મારા, છે દુઃખી એથી દારા—૨૭૧
 છે આધરો અધર અમી ચુસવાને તુજ ચુમી
 આવ્યો ન દાવ ધારી, તેથી પ્રીકાશ મારી—૨૭૨
 શ્રીફલ શા ક્રૂય આ કઠણ અતિ છે આ
 વિના મરેને દુઃખ દે, અનાથ કેને કહે—૨૭૩
 છાતી ફાટી જો જાય, ચોળી માંહી ન સમાય
 નાથ દુઃખ એવું થાય, કેને જઈને કહેવાય—૨૭૪
 કટી મારી લયકાય, પગ પાણી પાણી થાય
 ભમ્યા ચીતથી ભરમાય દુઃખ કેને કહેવાય—૨૭૫
 બીજુ ઘણુય થાય, એતું વણું ન થાય
 નાથ સમજો એ સાર, આવો કરશો ન વાર—૨૭૬

એવું કહેતી તે બાળા, કરતી ગઇ છે ચાળા
 નાથ ઉભા છે જ્યાંય, આવી બાળા છે ત્યાંય—૨૭૭
 પતિ ગળકી જાગ્યો, જોઇ પાછો તે જાગ્યો
 અંતર ધારીને ડર; ધુજે ઉભો થરથરે—૨૭૮
 જોડ્યો ધીમેથી સાદ; આઘાં ઉભા રહો આજ
 દુર ઉભાં રો નારી, ન આવો પાશ મારી—૨૭૯
 છો કોણ કયાંથી આવ્યા શા કારણે સતાવો
 જરા શર્મ કંઇક લાવો, ન કરો લવાડો આવો—૨૮૦
 ગયું કોણ મુકી લાવી, મને તો ફેસલાવી
 કરીને માફ માટે, જવા દે જીવ સાટે—૨૮૧
 મુણી સતીએ વાણ, તપી ઉઠ્યો છે પ્રાણ
 આ સુ રનેહનું એંધાણ કંઈક સુણોજ પ્રાણ—૨૮૨
 વહાલા આપની હું નાર, ગયા મુકીને બેહાર
 તે દીનની રહુ છું ઘાટ મોતનો ઘડું છું—૨૮૩
 બાળવયે પરણી આપ, દુઃખ પામી અમાપ
 ગયા વિદેશે આપ, પ્રગટયાં છે મારાં છે પાપ—૨૮૪
 રજની રોઇ વીતાવું, અન્ન ન લાવે ખાવું
 ના ગમે કયાંય જાવું, એ દુઃખ મમ લાવું—૨૮૫

વાતો વિવિધ થાતી, હું તેથી શરમાતી
કરૂં રૂંધી આંખ રાતી, વળી કુટલી આ છાતી—૨૮૬

ઉપર સાસુથી સંતાપે, માર મોંઘેરો આપે,
દે ગાળ ધારા ફાટે, થઈ ઉમર હતી માટે—૨૮૭

કહે શોકય છપરપગી, કહે મા તું સગી
કહી વંઠી વેશ્યા લાગી, વળી બા કહે સમુળગી—૨૮૮

મુને બાણી અનાથ, આમ તણને લોક લાજ
કરે હાંસી તે સમીસાંજ, સાંલજે ન ફેા અવાજ—૨૮૯

નાથ દુઃખ એવાં સહીને, વળી વિભેગે રહીને
ના દાદ કેને કહીને, દીન કાઢ્યા દુઃખી થઈને—૨૯૦

માટે પચીસ વરસે, પીયુને પામું હર્ષ
જો આજનું એ ટાણું અમુલ એજ બાણું—૨૯૧

માટે પીયુજી આવો, રમીને લ્યોને લહાવો
શાણા શું શરમાવો, વળી હાથને હળાવો—૨૯૨

કરતી એમ હાવ ભાવો. નયનો ઘણાં નચાવે
કરી એમ પાસ આવે, અંગે ઉમળકેા લાવે—૨૯૩

પતિ જોઈ દુર ભાગે, તું આવ નહિ સાથે
મને વેમ કંઈક લાગે ના ખાંત મારી ભાગે—૨૯૪

તું તો મોઢી છે નાર હું તો હજી છું બાળ
નથી સમજ્યો હું સાર, માટે નારી તું વિચાર—૨૬૪

સ્તી રંગ કેવી રીત, હજી બહુ નવ પ્રીત
એ તો કહું છું ખચીત, માટે લાગે છે બીક—૨૬૬

મુને બવાદે તું નારી, ઘડ ફજેતી તો તારી
હું કહું છું વારીવારી, છોડી દે મુને નારી—૨૬૭

હું તારે પાથે લાગું હું કરચરીને માગું,
લે ટોપીને ઉતાર, તું ગણુ બાળ તારું—૨૬૮

મુને જવા દે જીવતો; હું ઘણો તુથી બ્હીતો,
લે હાર તુને આપુ ના નામ કઈશ આપુ—૨૬૯

એ મુણી પતીની વાણી, સતીએ બધી બાણી,
ના કાહુ આમ દહાણી, આ રાત બચ બાલી—૩૦૦

શું પીચુ આમ બોલો દીલ અંતસ્થી બોલો,
રંગે રમીને દહાવ, લ્યોને પછીથી બવ—૩૦૧

હતી મોટી બે જોપ, તો તો પરણ્યા શું કામ,
જીવતર માડ નકામું, કયું તોયે શું આમ—૩૦૨

નાથ માટે નવ આશ; તમે ધરો નવ ખાસ;
અહિંથી બવા નવ ફરું, વાત ખરેખાત કહું—૩૦૩

હોય જતું રહેવું રાજ; મુને મારી નાખી આજ,
પછી સીધાવો ને નાથ, છેલ્લી મારી એ વાત—૩૦૪

અલખેલા ઝટ આવો, જરા શંકા નવ લાવો,
શીદ શાણા શરમાવો, કંઈક કયા દીવ લાવો--૩૦૫

સતી ગદ કહેતી આધી, નાથ લેટવાને લાગી,
ગયો ખસી પીયુ દુર, કરી હૈયું ઘણુ દુર—૩૦૬

જાય દાદર ઉઘાડી, તો છે સાંકળ દીધેલી,
પિયુ નિરાશ થયો છે; હોસ ઉડી તો ગયા છ—૩૦૭

ગઈ કેઠે હું તો દોડી, લાવી નાથને હું તાણી,
બહાલા આમ શું કરો છો, સાને મુજથી ડરો છો—૩૦૮

આવ્યા ખહીતા ખહીતા નાથ, બેઠા પલંગે સાથ,
લે કર હવે તું વાત, મારી જાએ મીથ્યા રાત—૩૦૯

કહો નાથ શું શું લાવ્યા, વિદેશથીજ આવ્યા,
મુજ માટે કંઈ છો લાવ્યા, કે ખાલી હાથે આવ્યા—૩૧૦

તું સાંભળને નારી, કરે વાત હું વિચારી,
હું ગણાવું જે જે લાવ્યો, જો જવાદે આ વારી—૩૧૧

જલે નાથ પછી જાજો, જરા પ્રેમ પહેલો પાજો,
માટે મુખે નાથ બોલો, હવે અંતર બોલો—૩૧૨

ત્યારે સાંભળને નારી, લાંબો ઘણી ચીજ ભારી,
મતિ ચાલે નહિ તારી, એવી ઘણી તો છે સારી—૩૧૩

લાંબો આ ડબા પચીસ, અંતર લાવીને હું રીશ
ખ્યાલા રકાળી છે વીસ, રોજ ઉકાળીને પીશ—૩૧૪

લાંબો બિરકુટ હબર, ઉપર તાંબુલ બિહાર,
નહિ ચમચાનો પાર, મળશુ દીલદાર ચાર—૩૧૫

લાંબો કેપ હાંટ ભારી, તું તો સાંભળને નારી,
વળી અત્તરનો બહાર, ભર્યો ડબો છે ચીકર—૩૧૬

લાંબો કાંસડા નવીન, એ તો ચાલે ઘણા દીન.
શીશી કંકુની તો બાર, કરૂં દીલદી છીનાળ—૩૧૭

લાંબો નેકટાર્થ અપાર, સાથે પીન દસ બાર
વળી કોલર અપાર, કાઢ્યો જનમારાનો કાળ—૩૧૮

લાંબો કોટ દશવીસ, કાઢી બકીટની રીસ
લાંબો ઘણાય ખમીશ, પહેરી સાહેબ ખનીશ—૩૧૯

લાંબો પાટલુન ત્રીશ કમરપટા તો પચીશ
વળી બુટ લાંબો બાર, તે તો ચાલે ઘણો કાળ—૩૨૦

ચીક છતરી અપાર, દેવા ભેટ તેની વાર
સીગારેટને ચીકટ ભર્યો બંડલ છે ફૂટ—૩૨૧

વાધન વીરકીનો શોખ તેથી રાખો તેનો સ્લોક
ખની ખબરે ફરીશ શાહબદો હું ફરીશ—૩૨૨

લાવ્યો એવું હું તો નાર, બધું હજી છે તૈયાર
તારે જોઈએ તે તો માગ મને માગી તું તો આપ—૩૨૩

મને છોડું જો તું આજ, હોય કુળની તું લાજ
વળી લાજ તુજ પાય હાય માફું શું થાય—૩૨૪

મુણી પતીની વાણી સતી ઘણું ગભરાણી
ખેલી નાથ વાત જાણી આંખે લાવી પુર પાણી,—૩૨૫

ભલે નાથ બધું લાવ્યા દીન કેટલાયે આવ્યા
નથી એકે ચીજ ખપની, હું નામ તમ જ પતી—૩૨૬

ભલે નાથ નવ લાવ્યા, પણ સારું થયું અવ્યા
હું તમ દર્શન ખ્યાસી તે મળી ચીજ ખાસી—૩૨૭

હું હુઃખ મારાં ભુલી વળી જીવગી અમુલી
આવી નાથ મળ્યા આજે તેથી સારાં વાનાં થાશે—૩૨૮

રમો નાથ આજ રંગે તમ ખ્યારીના સંગે
ઓલાય આજ તનની કે શાન્તિ થાય મનની—૩૨૯

નવ વાર કરો નાથ ઝટ ઝલો મારો હાથ
પ્રીતે ભરીને ખાથ કરો મીઠી મીઠી વાત—૩૩૦

આંગે માણી વહું ભય હીલે કંઈ કંઈ આમ
તરે કમથી આ કમ નાથ દુઃખ ન રહેવાય—૩૩૧

બાલ્યો પતિ ત્યાંતો વાણુ સાંભળી નારી સુભણુ
તું તો આમ શું કરે છે દીલ માફં તો બળે છે—૩૩૨

મને છેતરીને આમ તને ફસાવ્યો શું કામ
હી ગયા છે હિંસ, મુખે માફ આતો કોંસ—૩૩૩

તમે માંગો છો જે મુખ, હુંથી અપાય ન મુખ
હું તો અસાની છું બાળ વણી મોટી તું છે નાર—૩૩૪

ભણ્યો ગુજરાતી હું સાત કર્યો અગ્રેજ અભ્યાસ
ભણ્યો પુરો ઇતિહાસ, કરી કોલેજમાં વાસ—૩૩૫

પણુ કરે આ તું ઠાઠ તેનો ભણ્યો નહી પાઠ
તેથી આવડે ન કાંઈ મીથ્યા રોકી રહી આંહી—૩૩૬

મારા મેતાણતો પુરા હતા શ્રીમાન અધુરા
મારી માડી અનુભવી પણ વાત આ છે નવી—૩૩૭

વાત આવી નથી સુણી મને મારે અમથી દુણી
થઈ ગાંડી કે ગમાર કહું હું તો વારમવાર—૩૩૮

તાફં બોલવું જે થતું તે તો મને નથી ગમતું
કરે હાથ લાંબા દુઃખ તે ગમે ના સમુળગા—૩૩૯

હવે છેલ્લું હું સુણાવું, કરી અહિં નહિં આવું
મને આવડે ન કાંઈ, તેથી લાગુ મારે પાપ—૩૪૦

હું લે હવે જઈ છું, હું કરગરીને કહું છું
કરી એમ જ્યાં તેઉઠે, લાગે સતિ ત્યાં તો પુઠે—૩૪૧

નાથ ઉઠો છો શું આમ, જરા કરો આરામ
અધું શીખવાડું હું કે, છોડો હવે જવાનું—૩૪૨

હું પઢાવું પ્રેમ પાઠો, શીખો જીજવાને ઘાટે
જેથી રાતે રંગ માણો, બધી પ્રીત રીત બાણો—૩૪૩

બાણી સતીનો વિચાર, હવે ફરે ન લગાર
શોધ્યો પતિએ ઉપાય, હાય હવે તે શું થાય—૩૪૪

સાંભળ નારી ચતુરસુબાણ, મારે બધાનું એધાણ
કરું વૃત ખટ માસે, ત્યારે તો બધું થાશે—૩૪૫

મને રોકીને આપ, ના ંહિરીશ તું પાપ
પુન્ય થાશે અમાપ, માટે જવાહે તું બાપ—૩૪૬

ખોલી સુણી તર્ત, ઘણાં દીન કર્યા વૃત
હવે ત્યાગો સ્વામી આજ, દીન દાસીની આ ડાજ—૩૪૭

નથી પુન્ય પાપ જેવું, શીદ હાથ આવ્યું ખોવું
પછી ભવ બધા રોવું, એ મારે નથી જોવું—૩૪૮

(૪૫)

એવું સુષ્પી પતિ ભાગે, પાછળ સતિ છોડી લાગે
ભરી નાથ ગાય વળગી ન કેમે થાય અળગી—૩૪૬

પીયુ નાખીયા પલંગે, વસ્ર ખેંચી લીધા અંગે
રહ્યું અધુરે જે અહિથી, ફરી ઠહીશું તે તહીથી—૩૫૦

વહે વાણી કઠલાલકર કર, મગજરે વાંચી તર
ગતિ સતિની શી થાશે, હવે પછી તે વંચાશે—૩૫૧

સોળ વરસની સતિ

અને

નવ વરસનો પતિ

ભાગ ૭—૮

રાગ—ખારમ!સી.

પીયુ કરગરી પડ્યો છે સુતાં ખાટમાં રડ્યો છે
 નવ ઇલાજ જડ્યો છે વિધિ લેખ તો નડ્યો છે—૩૫૨
 ગઈ રજની એ આલી ના કંથે કહું બહાલી
 કર્યો શ્રમ અતિસે ખાલી કંથે ખાંચ ન જાલી—૩૫૩
 કર્યો શ્રમ અતિસે અંતે તે જાણ્યું રાત અંતે
 પડ્યું તત્વ પીયુ પંથે નીર્માલ્ય નાથ અંતે—૩૫૪
 હાથે હવે શું કરવું મુઝાઈ મારે મરવું
 આ દુઃખ દીલ ધરવું ભવ પાર ક્યાં ઉતરવું—૩૫૫
 છે નાથ વ્યંહળ જેવા ના પામું કાંઈ સેવા
 નીમ્યા છે દુઃખ દેવા શી આશે કરૂં સેવા—૩૫૬
 પતિ ખાળ સાથ હરષે પરણીતી સોળ વરસે
 જાણ્યું તું કાંઈ વરસે કે દીન કામ સરશે—૩૫૭
 પણ આશ એજ ઉડી ગઈ સોપારી વચ્ચે સુડી
 હું કુટાઈ રાંડ ભુંડી થઈ રેવું પડશે લુંડી—૩૫૮

જુવાની મારી જાતી મુઝાય માડી છાતી,
 હું રાંધી હોત આથી, તો લહાય આ સમાતી—૩૫૬
 પતિ વીસ વર્ષ પુરા ન માદરાં અધુરાં,
 ના ઘર હજુય માંડયું, સંસાર સુખ છાંડયું—૩૫૭
 મુજ જેવડી જે સખીઓ, પરણીતી સાથ જખીએ,
 ષળી સાસરીએ સાથે, જઈતી નાથ પાસે—૩૫૮
 તે માંડી ઘર બેઠી, વ્યવહાર માંહી પેઠી,
 રમે જાળ તેની ગોઠે, જુલાવે ગીત ગાતે—૩૫૯
 પતિ મુજ પાસ પ્રેમે, હુંટી મઝા તે રેને,
 પતિ પ્રેમ પુર જેને, ન દુઃખ કાંઈ તેને—૩૬૦
 રે હાય સુખ મારું, તે સાથે સરખાવું
 જમીન આલને જે છેડું, તેવું છે સુખ છેડું—૩૬૧
 હું થઈતી પ્રેમ બેઠી, આ જીંદગીમાં પેલી,
 પતિ પરજી ત્યાં જુલે, ગયો પ્રેમ એ અમુલે—૩૬૨
 પતિ વિચાર્યા વિદેશે, ગયા તે જાણે વેશે,
 હું રહી ઓશીઆળી, રહીતી આશા ધારી—૩૬૩
 મુજ પતિ જ્યારે આવે, તવ સુખ પાછું લાવે,
 હતિ ધારણા એ મોટી, પડી સહુ તે ખોટી—૩૬૪
 કતારી-સંભારી દુઃખ જીનાં, આંસુ આવીઆં છે ઉનાં,
 રહે સતી તો છાની, જોઈને કંઈની નાદાની—૩૬૫

સતી ધરાઇ રાઇ, ના છાની રાખે કોઇ,
 પીયું પાસમાં સુતો છે, રહ્યો એડી ટશે જોડી—૩૬૬
 સતી રડતાં નિહાળી, દુઃખ તેનું દીલ ભારી,
 રહ્યો આંસુ નવ બાળી, રહી આંસુધારા ચાલી—૩૭૦
 ભવિ-સતિ શાંત થઈ પુછે છે, પતિ આપને આ શું છે,
 શા કારણે રડો છો, શા કારણે બગો છો—૩૭૧
 હું અભાગી પુરી, તમે તે સીર ઝુરી,
 કાતીલ બનીને છુરી, આજે થઈ હું શુળી—૩૭૨
 હું નાથ માફ માગી, રહી છું જીવો જાગી,
 હું નાર નીરભાગી, ના આમ હોને ત્યાગી—૩૭૩
 માતાજી તમ જાણે, રૂદન થતાં આ ટાણે,
 ફજેતી મારી થાયે, ઇજ્જત બધીએ જાણે—૩૭૪
 માટે રહેને છાના, જો હો પતિજ દાના,
 કારણ બતાવો આના, રડો છો આમ શાના—૩૭૫
 પતિ-પત્નિ રહીને બોલ્યા, પટ અંતરથી બોલ્યા,
 એ સુણ સતિ તું નારી, ના હોય ભુલ તારી—૩૭૬
 મુજ સાથ રનેહે પરણી, શી વાત કહું વરણી,
 હતી મુજ ઉમર નાની, હતી છેક તો નાદાની—૩૭૭
 એ કાળ માંહી તુને, ના સુખ કાંઈ દીધું,
 રમી બળતા સંચાથે, ચોવન અકાજ કીધું—૩૭૮

માતાં પીતાએ તેવે વખત વીચારી કીધું
 સમજ્યા વિના એ સીધું જવા વિદેશ કીધું—૩૭૬
 ત્યાં દેહ મારી સુધરે માતા પીતા એ ધારે
 થયું ઉલટું ત્યાં મારે બધા પુરા વિચારે—૩૮૦
 ગયો વિદેશ પહેલો જોઈ થયો હું ઘેલો
 હતો પાસ પૈસો પુરો મુજ તાતે દીધેલો—૩૮૧
 ખરચો ધણેય શોખે બધો વગર મોખે
 ચઢ્યો વ્યસને હું પુરો ન રહ્યો હું અધુરો—૩૮૨
 થયો હું ચાનો રસીઓ હોટલ માંહી ધસીઓ
 થયો શોખ શીગારેટે ના રાખતો હું છોટે—૩૮૩
 હોજ વીશીએ લમીને રોજ કેરૂ જમીને
 મુજ હોજરી આ કુલી ગયો શોખમાં હું કુલી—૩૮૪
 થયો વીરકીનો શોખી બધો આધાર નાખી
 બન્યો ઘેનમાં હું ઘેરો ફીકો પડ્યો છે ચહેરો—૩૮૫
 છતાંય ટાપ ટીપે રહે તો કાંઈ ખીકે
 થઈતી ઉંમર મારી આવતી સમજણ સારી—૩૮૬
 મીત્રો તણી મીંટીંગે ચર્ચાય વાત રંગે
 વિષય તણીતો વાતો કરી વિતાય રાતો—૩૮૭
 દોરાયું લક્ષ તેમાં માનીને સુખ એમાં
 વીતાયું દીન તેમાં લલ્લનાની પુરી લહેમાં—૩૮૮

મીત્રોએ દુઃખ જાણી લીધા મુને તાણી
 વેશ્યા ગૃહો બતાવી મને દીધા લોભાવી—૩૮૬
 હું રાજ ત્યાંય જાતો વિલાશે થાતો તાતો
 સુણી મધુરી વાતો હું રાજ ત્યાં ધનાતો—૩૮૭
 કંઈ આળ એમ કાઢ્યો અનિસે મોજ માણી
 જીવન થતું એ જાણી પછીથી ધુળ ધાણી—૩૮૮
 ઉંમર હજીય કાચી કરી ગમારી સાચી
 નિસ્તેજ મુખ માંડે થયું છે રોગે કાળું—૩૮૯
 શીકાશ દેડ મારે ન શક્તિ રહી લગારે
 અંગ વ્યર્થીથી ખર્ચાવું અન ના જરા ખર્ચાવું—૩૯૦
 ચળે વ્યસન પડીઆ આ દેહ સાથે જડીયાં
 ભવસુખ બધા ટળીઆં કમભાગ્ય મારાં ધડીઆં—૩૯૧
 કંટાળ્યો દુઃખ જેથી હું આવ્યો અહિ તેથી
 અહિંઆ થઈ ફરેતી તજ આશ તું હવેથી—૩૯૨
 તું આશ જેની રાખે તે સુખ તું ન ચાખે
 નિરમાલ્ય દેહ મારી એ કહું સતી વિચારી—૩૯૩
 હું ધારી ખેઠો એવું હવે નહિ હું જીવું
 હું ક્ષય થકી પીડાઉં તો શક્તિ ક્યાંથી લાવું—૩૯૪
 જીવન સલુણી તાર કરી મુકયું અકારં
 મેં ખોલ્યું નકં બારે દુઃખી જીવન તાર—૩૯૫

રે હાલ દુઃખ તારૂં જોઈને દીલ માંડે
 રડી રહ્યું છે આજે સહુણી તુજ કાળે—૩૯૬
 કર્તા—પતિનું દુઃખ જાણી સતી મુજાણી શાણી
 વીચારી વદી વાણી પતીની વાત જાણી—૪૦૦
 સતી—ઓ નાથ મારા પ્યારા કાલે થશેજી સારા
 દીન આવશે ઉજાળા તજે ઉચાટ પ્યારા—૪૦૧
 ઢાસી તમારી હું તો હાજર હજુર છું તો
 ન દુઃખ હવેથી આપુ ન નાથજી સંતાપુ—૪૦૨
 પોઢોને પીયુ મારા જી થાવાને સુખારા
 આ વાયુ ઢોળે દારા કોકીલ કંથ મારા—૪૦૩
 કર્તા—પતીને ઉંઘ આવી સતી વીચારી લાવી
 સતી—વિચાર ઉર લાવી દશા અરે શી આવી—૪૦૪
 પતી વ્યસન પુરાં એકે નહી અધુરાં
 આ તેથી વંકયાં મુજાં કરમાયાં કુલ કુળાં—૪૦૫
 અરે ખરીજ જીડી વળી તે નર્ક સીડી
 તે ખંધને દે ભીડી હરામ એવી ખીડી—૪૦૬
 ખીડી દીવાના પીતા ન પાપથી એ ખીતા
 ચઢાવે ચીત ચાળે નખોદ કંઈકે વાળે—૪૦૭
 લાખોની લાળ ચાટે ખીડી પીવાને માટે
 ભટકાય હાટ હાટે ખીડી પીવાને માટે—૪૦૮

ગંધાય શ્વાસ એવો સંડાસ દ્વાર જેવો
 વળી કાળજી જલાવે ખરે ક્ષયથી પીડાવે—૪૦૬
 અંતે મોત બીડી આણે સમજી તે કોઈ બાણે
 મીઠ્યા મુરખ તાણે બીડીથી મોજ માણે—૪૧૦
 ખડ્યો ચા તણોય ચરકો મુખેથી લાગે મરકો
 જીવન ખુવાર થાતું એવી અભાગી ચા તું—૪૧૧
 લોહી માંસને તું બાળી બનાવે દેહ કાળી
 બાહેર ઉકાળે જેવી અંદર જલાવે તેવી—૪૧૨
 ઘણા પીઆક તારા તણી રડે છે દારા
 નરો બ્યંદળ જેવા કરે છે તુજ સેવા—૪૧૩
 ઘણા પીઆક તારા થઈ વાંઝીયા રૂપાળા
 ફકડ ફરે તે સારા હરદમ તને પીનારા—૫૧૪
 ઘણા પીઆક તારા ગયા તજી સંસારાં
 ઉગતી જીવાની આલ્યા એ નર્ક પંથ આલ્યા—૪૧૫
 માટે તજે જે ચાને ભવ તરે એ બહાને
 નહીં તો નખોદ કાઢે જો જો તો ઘોળે દહાડે—૪૧૬
 દારૂ દિવાના પીતા નહીં ધર્મથી એ બીતા
 સોશંદ જીહા એ ખાતા ઉપાડતા એ ગીતા—૪૧૭
 વીપરીત બુદ્ધિ થાતી દારૂની સેવનાથી
 થતો નર્કનો એ સાથી દારૂની સેવનાથી—૪૧૮

દારૂથી ફાગ બોલે, નરક દ્વાર ખોલે
 ગણાય શ્વાન તોલે, લોકો ભુંડાઈ બોલે—૪૧૬
 ઈજત કાંકરા એ થાંતા, ગાંઠેથી ગર્થ જાતાં
 અંતે ખરાબ થાતા, દેહ દર્દમાં પીડાતાં—૪૨૦
 બધાં વ્યસન એવાં, સમજીએ છોડી દેવાં
 આ દુઃખ મારે આબું, એ વ્યસને સમજાવું—૪૨૧
 ધીકકાર દારૂ ખીડી, ધીકકાર આ તું ભુંડી
 ધીકકાર પેઢા કરતાં, ધીકકાર સેવનારા—૪૨૨
 અબજાની આશ તુટે, એ પાપ તમ પુઠે
 સૌભાગ્ય મારૂં લુટે, એ પાપ તમ પુઠે—૪૨૩
 ધીકકાર એમ દેતી, શીટકાર મુખ કહેતી
 સતી ગદ છે ઉંઘી, મુખેથી શ્રાપ દેતી—૪૨૪
 અધુરી રાત વીતી, સાસુએ બાંગ દીધી
 સાસુ-હજીએ રાંડ ઉઘે, ના કામ કંઈ સુઝે—૪૨૫
 કર્તા-જબકીને સતી જાગી, સાસુની ખીક લાગી
 નીસાસા નાંખી ઉઠી, કામે જઈને લાગી—૪૨૬
 સતીને સાસુ કહેતી, મુખેથી ગાળ દેતી
 હવે નથી હલેતી, કરોને કામ તેથી—૪૨૭
 તું ખાઈ રાંડ ફાટી, દેખાય રાંડ ઘાટી
 છે પુત્ર મુજ નાનો, વેશ્યા તમેય માનો—૪૨૮

તું આંખ કાળ જેવી, સાક્ષાત કાળી દેવી
 તે જોઈ પુત્ર બીડીતો, નથીય ખાતો પીતો—૪૨૬
 રાંડ વંતરી તું પુરી, બધાય કરમે સુરી
 મુજ છોકરાને સુળી, સમી તું રાંડ ખુરી—૪૩૦
 માટે નીચુંજ ન્યાળી, તું ચાલજે હત્યારી
 નહીં તો દશા તારી, ખુરી થવાની ભારી—૪૩૧
 કર્તા-સતીને એમ સારે, નીત સાંજ ને સવારે
 કહેતી ઘેર ને બારે, વહે તે સાથ ગાજે—૪૩૨
 સતી આંસુડાં નિગાળે, ચઢે તે કોણ વારે
 સામે શબ્દ જો ઉચ્ચારે, તો માર કંઈક મારે—૪૩૩
 સતીના એમ જાતા, દીનો બધાય દુઃખના
 કંકાસના પ્રતાપે, ઉડ્યા ઉડાસ મુખના—૪૩૪
 સાસુના આમ તાપે, સતી તો રોજ ત્રાસે
 વળી થતી નીરાશે, પતીની જાય પાસે—૪૩૫
 સસરાય દુઃખ દે છે, મુખેથી ગાળ દે છે
 ગધેડી ઘોડી કે છે, હમેશ ત્રાસ દે છે—૪૩૬
 ના એકે ઠામ ઠરવા, સતીને સાસરીમાં
 હજુ ન હામ હારે, વિશ્વાસ છે હરીમાં—૪૩૭
 કરતાજ લોક ચેષ્ટા, સતી જ્યાં બહારે જાયે
 ફટકેલ ટોળી માંહે, સતીની વાત થાયે—૪૩૮

છીનાળ ધારી તેને લાંખટ પુરૂષ ફરતા
 છળવા સતીને છળથી વિચાર કાંઈ કરતા—૪૩૬
 જોખમ ભરેલી રીતે સતી રહેતી ખીતે
 બળવાન શતરૂ ઘરમાં અબળા એ ત્યાં શું જીતે—૪૩૭
 અહિંયાં પતીની રિથતી ગંભીર ઘણીય થાતી
 શક્તિ હવેય જાતી અશક્તિ ઉભરાતી—૪૩૮
 લાલી ગુલાબી મુખની પ્રતિદીને જ ઉડતી
 અશક્તિ અંગે આવી કાન્તિ જ ફીકી પડતી—૪૩૯
 સતિને સાસુ સસરે ચિંતા કરે છે સુતની
 કરાવે દોરી ધાગા ઠરાવે બાધાં ભુતની—૪૪૦
 એકે ન ટેકી લાગે ન દૂખ એથી ભાગે
 ઉલટુ વધારે લાગે ના દુઃખ એથી ભાગે—૪૪૧
 બોલાવ્યા ભેશી જતીઓ બતાવી ગૃહ દશાઓ
 ભેશી બતાવે એવું ગૃહ જાપને જપાવે—૪૪૨
 ભેશી જપે છે જાપો જેથી કપાય પાપો
 ભુવા ઘણાય ધુણે હમેશાં બેસી ખુણે—૪૪૩
 આવી અનેક રીતે ખરચું ઘણુંય નાણું
 ના પુત્ર સાન્ને થાયે ના સુધયું એ ટાણું—૪૪૪
 વૈદ્યો બોલાવ્યા ઝાઝા આવ્યા પરગામ કેરા
 બતાવી નાણી સુતની જમાવ્યા વૈદે ડેરા—૪૪૫

માત્રા વિવિધ જાતી એ દર્દમાં અપાતી
 છે લોલ બંગ કેરી અબરખ તામ્ર કેરી—૪૪૬
 સાકર શીરા તે ઉપર કઢાવેલ કુધ પાએ
 ન ટેકી તોય લાગે સાબો ન પુત્ર થાએ--૪૫૦
 પછી ડાકટરો બોલાવ્યા એમ, બી, એસ, થયેલા
 એલેમ એન્ડ એસે જે પાસ થયેલા—૪૫૧
 છે શીર હેટ શોભે ચશ્માં નયને એપે
 ઝોળખાય સૌથી પેલા વળી કેશ ફેન્સી ઝોળે—૪૫૨
 ભરી ડાઝ વીરકી પાએ વાઈન દેશી ઝાઝો
 દવા વિદેશી બીજી ભર્યો બાટલો મઝાનો—૪૫૩
 પણ તે પીવાડી થાક્યા ના ફેર કાંઈ લાગ્યો
 સતી તણાય દુઃખનો દીવસ આવી લાગ્યો—૪૫૪
 એકે ન ટેક લાગી સાસુ કે સસરાની
 સતી ને માથે ધારી ચઢાવ્યું આળ જાણી—૪૫૫
 સાસુ કહે સતીને ઓ રાંડ ફાટી હાવે
 તું ડાકણી છે પુરી તુજ ગુણ એ કહાવે—૪૫૬
 મુજ પુત્ર બાજો ભોજો લઈ ખખ્ખર તે ખાંતો
 વૃથા અમારો આજે મનખો કીધાય બાધાય—૪૫૭
 બે પુત્ર મારો મરશે તો તારે મરવું પડશે
 એ જાણજે તું સાચું તું મોત એજ વાંચું—૪૫૮

- કર્તા-સતી સાંભળી રડે છે વીધી લેખથી નડે છે
 ઉત્તર કાંઈ ના જડે છે ખુણે બેસીને રડે છે—૪૫૬
- સતીના દીન જાતા કઢાયા રોજ થાતા
 ન આપતું કો સાતા વઢે છે શબદ તાતા—૪૬૦
- એક દીન સાધુ આવ્યો ભીક્ષાનદેહી કરતો
 સતી પતીને જોઈને ઉચાટ દીલ કરતો—૪૬૧
- શોકે ઝવાયું મુખડું સતી પતીના દુઃખથી
 નીરબે જોનાર એવું કીધું છે મુખ દુઃખથી—૪૬૨
- સાસરો-પુછે સતીનો સસરો મહારાજ કેમ લાગ્યું
 વિલાયું મુખ શાથી શું દુઃખ આંહી જાગ્યું—૪૬૩
- બાવો-બાવો ઉઠ્યો ત્યાં બોલી વળી તે દીલ બોલી
 શું શેઠજી જીવો છો તમ પુત્ર ખાય ફેલી—૪૬૪
- તમ પુત્રને કો ડાકણ વળગી છે શેઠ ભારે
 તેથીજ મૃત્યુ આતું હું દેખતો અત્યારે—૪૬૫
- શેઠ-તવ શેઠજી ત્યાં બોલ્યા એ બાપુજી એ સાચું
 મુજ પુત્ર રોજ ગળતો તમામ કહેવું સાચું—૪૬૬
- મહારાજ કોણ એવી વળગી છે જીવ લેવા
 માલુમ નથી એ પડતું બતાવો સાધુ દેવા—૪૬૭
- બાવો-ઓ શેઠ સુણ કહું છું બાધાય તેની દઈ છું
 તમ ઘર તણી કો નારી તેણે કરેલું ધારી—૪૬૮

ના નામ તેનું આપુ પણ કબ્લ એજ કાપુ
 જો હોય વિચાર કહેજો નિશ્ચિત થઈને રહેજો—૪૬૬
 શેઠ-સુણીને શેઠ ત્યાં તો મહારાજ પાય પડીયા
 મહારાજ આજ મારા નસીબે આવી થકીઆ—૪૭૦
 એ બાપજી દયાથી મુજ પુત્રને જીવડો
 અતિ ઉપકાર થાશે બદલો વાળીશ સારો—૪૭૧
 બાવો-બાવો વધા ત્યાં વાણી એ શેઠ જીવો બાણી
 રહેકાણુ મારું પાદર એક વડની એધાની—૪૭૨
 તમ પુત્રની વધુને સંધ્યા સમે વિચારી
 એકત્રી અમોલ લેજો તે પાસ આવે મારી—૪૭૩
 હું મંત્રી જળ આપું તમ પુત્રી કબ્લ કાપુ
 સંભાળી લાવે તેને એળો પડે ન જેને—૪૭૪
 નહિ તો નકામું થાશે તમ પુત્ર જીવ જાશે
 માટે સમજાવી વહુને લેજો એ સાચું કહુને—૪૭૫
 ના વહેમ કોઈ રાખો નહિ તો બધુંય બગડે
 દીન આઠ પાવું પડશે તો હર્ષ પાછુ પડશે—૪૭૬
 શેઠ-સુણીને શેઠ બોલ્યા મહારાજ એજ રહેલું
 મુજ પુત્ર સાને થશે તો આવશે એ પહેલું—૪૭૭
 શીરપાવ સારો દઈશું મહારાજ પુત્ર ઉઠે
 સુધરી એ જાય બાજી કદાપી દઈવ તુઠે—૪૭૮

બાવો-સુણીને બાવો બોલ્યા, શેઠ શું એ બોલ્યો
 શીરખાવ દેઈ સારો, શું ભાર મુજ તોલ્યો—૪૭૬
 સાધુ કહાપી મરતા, પૈસા ગૃહે ન કરમા
 દુઃખો વેઠે એ વનમાં, કદી રહે ન ઘરમાં—૪૮૦
 છે બેન માતા જેવી, સ્ત્રી જાત આખા જગની
 મરતાંય યોગી મનમાં, વાતો કરે ન ભગની—૪૮૧
 માટે ન શેઠ મારે, પૈસો ન એક જોઈએ
 પરમાર્થ કામ મારે, કરવું બતાવ્યું કોઈએ—૪૮૨
 કર્તા-તે કહીને એવું ચાલ્યા, બાવોજી ભાર મુકી
 સતીનાં સાસુ સસરા, ગયાં છે ભાન ચુકી—૪૮૩
 સસરા-સતી બોલાવી પાસે, કહ્યું તહાં ખુલાશે
 કહોને સાચુ ગોરી, તમોથી ત્યાં જવાશે—૪૮૪
 સાધુ છે સત્વ ગુણી, ન આવે આંચ ઉની
 પતિ તમારો જીવે ન કરશે ઉની કુની—૪૮૫
 મુતી-સતિએ વાત સુણી, શોકે ભરાઈ ત્યારે
 રે હાય કેમ કરવું, વગર મહોતે મરવું—૪૮૬
 સંધ્યા સમય જાવું, એકાંત વેળા ત્યાંહી
 અબળા અકેલી હું છું, ન બેઠી મુજ ત્યાંહી—૪૮૭
 માટે જો સાસુ સસરા, સંગાથ કોઈ હોશે
 તો જઈશ સાધુ પાસે પતિ જીવ્યાની આશે—૪૮૮

સાસુ-સાસુ વઢી સપાટે, ઓ રાંડ આ શું બોલે
 પડશે જવુંજ તારે, નાહક નકામું બોલે—૪૮૬
 ત્યાં જાય જીવ તારો, પરવા ન તેની ધારી
 ચાહે તે લોગે ત્યાંથી, જળની લઇ આવ ઝારી—૪૮૭
 સતી-સતિએ વિચાર્યું મનમાં, હું ના કહીશ આંહિ
 મુને તો માર મારે, પડશે જવુંજ ત્યાંહી—૪૮૮
 દીનેશ ઇશ મારો, કરજે બચાવ સારો
 કરજે શીયળ રક્ષા, લેજે તું પ્રાણ મારો—૪૮૯
 અનાથ હાથ જોડી, ઓ નાથ તુને કહે છે
 શીયળ ન બ્રહ્મ કરજે, તદાપી પ્રાણ હરજે—૪૯૦
 પતિ થવાને સાજ, લીધી છે આજ બાધા
 તે ઇશ પાર પાડે, સંકટ પડેલાં આડે—૪૯૧
 કર્તા-કરતી વિલાપ આવા, તૈયાર થાતી જવા
 સંધ્યા પડી છે જ્યારે, વસો સજ્યા છે ત્યારે—૪૯૨
 આંખેની આંસુ ધારા, વરશી રહી ચોધારે
 તીમીર ઘોર જમ્યું, તવ નીકળી તે બહારે—૪૯૩
 ઘુંઘટ ઘણેરો તાણી, મનમાં ધરી એધાણી
 તરકટ બધુંએ જાણી, બીકે બદે ન વાણી—૪૯૪
 પ્રીય વાંચકો ઓ મારા, પીડાય ત્યાં શી દારા
 કઠકાલકર તે તો અવર ભાગ માંહિ છે તો—૪૯૫

સોળ વરસની સતી અને નવ વરસનો પતિ

ભાગ ૯-૧૦

રાગ—ખારમાસી.

સતી ગઇ છે ત્યાં તો, છે પર્ણકુટી જ્યાં તો
ત્યાં શીવ ઠેરું ઢહેરું, શોભા આપનું અનેરું—૪૯૬
સરીતા વહેતી સારી, દેખી મુઝાય નારી
અખળાનું અંગ તેનું, ડરે છે દીલ તેનું—૫૦૦
રાત્રી અતીશે કાળી, દેખી મુઝાય નારી
નર્જન બધુંય ભાસે, તેથી એ નારી ત્રાસે—૫૦૧
ખોલે શિઆળ વનમાં, સતી ડરે છે તનમાં
તથાપી જાવા તેણે, હીંમત ધરી છે મનમાં—૫૦૨
સરિતા વહેતી ખળખળ, કરતી ઉચ્ચાર પળપળ
ઉપજાવે ત્રાસ ભારી, સહે શી રીતે નારી—૫૦૩
વેગેથી વાયુ વાતો, સતીનો છવ જાતો
પડધા અનેક પડતા, અતી સતીને નડતા—૫૦૪

ચોધાર નયને રડતી, વળી આખડતી પડતી
 દુઃખેથી પાય ધરતી, ઉચ્ચાર કાંઈ કરતી—૫૦૫
 અરેરે દેવ આશું, કરી ભુરી દશા શું
 અખળાની જાત ધારી, હિંમત ચલાવી સારી—૫૦૬
 કોમળ કુસુમ માથે, ગીરી ચઢાવ્યા સાતે
 પ્રભુ હજાર વાતે, અરે શું ન્યાય આતે—૫૦૭
 ધાયું તું દુઃખ દેવા; ઉગારી શુંય લેવા
 એ દેવ આજ મારૂં, ખોવાયુ પાન કાહું—૫૦૮
 આ દુઃખથી ઉગારી, લ્યો સ્વર્ગમાં સ્વીકારી
 દહ ધ્યાન પ્રભુ ધારી, એ અર્જ સુણી મારી—૫૦૯
 કરીશ આત્મ હત્યા, ના અર્જ આ સુણશે
 નકકી એ દેવ તમને, એ સર્વે પાપ થાશે—૫૧૦
 સંકલ્પ આમ કરતી, ધીરેથી કાપે ધરતી
 આવી મઢીની પાસે, અમેરી આજ આસે—૫૧૧
 પતિ નીરોની થાસે, તવ કષ્ટ દુર થાશે
 સહન કરેલું હજારું, સફળ તો ત્યારે થાશે—૫૧૨
 સુંદર નદીને તીરે, યોગીરાજથી મઢી છે
 પુરાણ શીવ હહેરૂ, શોભા કરે અનેરૂં—૫૧૩
 મહુત્તરી એક ત્યાંહી, યોગી બીરાજ્યા માંહી
 ધીમાં પ્રકાશ બળતો, ના કર્ણ સાદ પડતો—૫૧૪

સાતા વળી સતીને, એ જોઈને જતીને
 દવા ત્વરાથી લઈને, જઈ પહોંચીશ હું પતીને—૫૧૫
 અહિં યોગી બેઠા જપતા, સતીના જપ જોતાં
 નિહાળી રાહ નયનો, કર્યા છે રાતાં રાતાં—૫૧૬
 યોગીને મન આશા, વિચાર સુજે ખાર્યા
 અહિં આ એ નારી આવે, અતીશે સ્નેહ લાવે—૫૧૭
 અહિં ન કોઈ એનું, ઉપરાણું લેય એવું
 કહેતાં કબુલ થાશે, ભવ દુઃખ મારે જાશે—૫૧૮
 વિચાર એવા કરતા, સતીનું ધ્યાન ધરતા
 ઉઠીને જોતાં વળતાં આવીને પાછા ઠરતા—૫૧૯
 પગરવ સુણ્યો એવે, યોગીજી કાંન દેવે
 ઉઠીને સામા ધાયા, ભરી ભભુત કાયા—૬૨૦
 સતી છુપાતી આવે, યોગીજી જોતા લાવે
 અતિસે હર્ષ લાવે, સફળ દાવ હાવે—૫૨૧
 સતિ નીકટ આવી, અતિશે ખીક લાવી,
 યોગીની દેહ આજે, કતાંત કાળ લાગી—૫૨૨
 પાયે પડી તે દુરથી, વાણી વહે ન મુખથી
 હેયું ભરાઈ આવ્યું, રૂદન કરે છે દુઃખથી—૫૨૩
 યોગી વધ્યા ત્યાં મુખથી નારી શું આમ ડરતી
 તું રાખ હાથ હૈયે અહિંયા ન કોથી ડરતી—૫૨૪

ન બીક વાઘ વડની, ન બીક ચોર ફેરી
 આનંદ ભુમી અહીંઆ, અહિંઆ, મળા અરીને—૫૨૫
 સતિ વદી ત્યાં વાણી, પીતાજી આપો પાણી
 જઇને પતિને પાવું, ખોટી અહિં ન થાઉં—૫૨૬
 સાસુડી મારી લલશે, મોડું થયું છે માટે
 સસરાનો ક્રોધ કરી, એ જીવતીય દાટે—૫૨૭
 દયા કરોને બાપું આ દીકરીને તારો
 કરો વિદાય વહેલી, ન એક આરો મારો—૫૨૮
 યોગી ભવાં ચઢાવી, વઘા તે ક્રોધ વાણી
 અમથા શું ખડાના કાઢે, સતી થઇને શાણી—૫૨૯
 ગાંડું વઢે શું આવું, વઢે ન મુખ આવું
 જો હોત પાણી પાવું, તો શીઘ્ર તને લાવું—૫૩૦
 જાણી જુઝીને બાળા, કરીએ ન આમ ચાળા
 આવો સૌભાગ્ય મારા, વઢો ન આવું દારા—૫૩૧
 રંગેથી સહી રમીએ, ફેલી અનેરી કરીએ
 સફળ સંસાર કરીએ, પડીને પ્રેમ દરીએ—૫૩૨
 યોગીની વાણી સુણી, બધુંય લોહી સુકયું
 યોગીની વાણી સુણી, સતીનું દીલ દુખ્યું—૫૩૩
 પગે ભરાયુ પાણી, યોગીની નેમ જાણી
 જીવ્યાની આશ ત્યાગી, રહી ઇશ દાદ માગી—૫૩૪

ધરીને હામ હેયે, સતી વદી છે સામું
 યોગી પીતાજી જેવા, વદો શું ગુરૂ દેવા—૫૩૫
 હું આવી આજ આંહી, છું મહર્ષી બીક ત્યાગી
 પતીના સુખ કાજે, આપદ બધીય માગી—૫૩૬
 સતીનોં ધર્મ મારો પતિના જીવ માટે
 આ દેહ મુજ અર્પું, પતિના જીવ સાટે—૫૩૭
 લંપટ ન માનો મુજને, હું દીકરી તમારી,
 તમે ગુરૂજી જેવા, દો શીખ મુજને સારી.—૫૩૮
 વિચારી બોલ બાળા, અહીંયા ઉપાય તારા,
 ન ચાલસે કદાપી, સતી દર્પશ શ્રાપી—૫૩૯
 જાનનમ જાય તારા, પતિ કદાપી આજે,
 ન નાવું ધોયુ મારે, બોલાવી મુજ કાજે.—૫૪૦
 યોગી વદો શું આવું, જરા તો બીક રાખો
 અબળા ફસાવી આવી, ન સ્વાદ સારો ચાખો—૫૪૧
 ન શ્રાપ કાંઈ ચાલે, ન માર કાંઈ સાલે
 અહિંઆં કોઇ ન મારે, પ્રભુ વીના ન ધારે—૫૪૨
 માટે લવારી ત્યાગી, આપો દયા વીરાગી
 માયા બધીય ત્યાગી, જરા જીઓને જાગી—૫૪૩
 યોગી વદયા ત્યાં એવું, સતી બધુંય જાણું
 કષ્ટો અનેક વેઠ્યાં, તો આવીયું આ ટાણું—૫૪૪

હું નાતનો છું તારી હતી ઉમેઠ ભારી
 ઓળખ મને તું નારી. મુતી મધુરી મારી—૫૪૫
 તુને પરણાવીને જ્યારે, કરી માગણી મેં ત્યારે
 જોઈને સુખ તારૂં, ઘેલુ થયું તું મારૂં—૫૪૬
 પણ તાતે તારી જાણી, ઉમર ઘણેરી મારી
 પછસો ન પુરો દીઠો, તેથી તું દેહ જાળી—૫૪૭
 તે દીનનો હું ઘેરો, ફરું છું તુજ કેડે
 ઉપાયો કંઈક કીધા; મળવાને તુજ પેરે—૫૪૮
 ન ફાવીઓ હું કયાંહી, તો આવીઓ હું આંહી
 જાણ બનાવી આવી, લગાવી સારી ચાવી—૫૪૯
 અહીં આ તું આજે કમળે, પડી છું નારી મારે
 વિચારી બોલ જાળા કરવું છે કેમ તારે—૫૫૦
 સુણીને આવી વાણી, ભયભીત થઈ છે બ.જા
 હવે શું આંહી થાશે, લાગ્યાં ક્યાં ભોગ મારા—૫૫૧
 હવે જો હીંમત હારૂં, પાપીનું થાય ધાયું
 લીડીરે હામ માથે, લડું હું શીર સાટે—૫૫૨
 મરવાનું આજ મારે, નિર્માણ છેજ કીધું
 સતીએ ધારી એવું, વીચારી એજ લીધું—૫૫૩
 પછી વઢી તે વાણી, યોગી વઢી શું જાણી
 હસે તમારૂં સાચુ, પરંતુ છેજ કાચુ—૫૫૪

સતી લલેથી મરશે, કદી ન ખીજે વરસે
 માતા પીતાએ જેવો, પતિ દીધો તે લેવો--૫૫૫
 આપણી એ નીતી, સતી પણાની રીતી
 ન પાંખત્રાં એ ખીતી, આવે હજાર મીતી--૫૫૬
 હવા જો હોય દોને, બધી મળક છોડી
 ના નહીં તો કહોને, હું જાઉં જેથી દોડી--૫૫૭
 યોગી વદયા ત્યાં વાણી, દબાવવા ન આંહી
 માનીશ કદાપી નાહી, ધકકેથી લગ્નશ માંહી--૫૫૮
 હવે સતીએ જાણ્યું, અહીં આમ વાશે વાણુ
 પાપી આ લાજ લેશે કલંક શીર દેશે--૫૫૯
 વિચાર આવો કરતી, પાછાં ડગાં એ ભરતી
 અરેરે સિંહ પાસે, શિયાળ જેમ ડરતી--૫૬૦
 ટકકર મુખેથી ઝીલે, પાછી પડી તે ચીલે
 યોગી ઉભા છે સામા, વદન કરોને વીલે--૫૬૧
 આ નારી જાય ચાકી, યોગીને ભાર્યું ન્યારે
 નયન બન્યાં છે રાતાં. ચઢયો છે કોવં ત્યારે--૫૬૨
 અરેરે લક્ષ આવ્યો છટકી શું જાય આજે
 આ દેહ ખવાર કીધી, અરેરે જેને કાજે--૫૬૩
 તીવ્રક કરે જ્યાં લક્ષ્મી, શુ ભાલ જોવા જાઉં
 ગૃહે પધારે ગંગા, મુહુર્ત જોવા જાઉં--૫૬૪

અભાગી હોય જે તે, અવસર અમુલ્ય ચુકે
 ચાલીને આવા રંભા, તો કોણ એને મુકે ?—૫૬૫
 નિશ્ચય કરીને આવો, બોલ્યા બળેથી બાવો
 હયા જ દીલે લાવો સાંજે સલુણી બાવો—૫૬૬
 ડગલાં કહીને ભરીયાં, સતીને સ્નેહ કરવા
 આવો સલુણી આજે, આવોને દુઃખ હરવા—૫૬૭
 સતીએ બાણ્યું હવે પાપી પડ્યો છે પુઠે
 છે દૈવ કોપ કરીઓ, શું આમ અહીં રૂઠે—૫૬૮
 સતી ત્વરાથી ચાલી, મઠી બહાર આવી
 પાપી પડ્યો ત્યાં પુઠે, અંતરે રોષ લાવી—૫૬૯
 સતીને ઝાલી કમરે, ખલે હિપાડી જ્યારે
 વિધુત પડતી તેવે, સતીને લાગ્યું ત્યારે—૫૭૦
 સતીને કોપ ચડીઓ, પાપીના કૃત્ય સામો
 અબળા બની ત્યાં સબળા, કર્યો પ્રહાર સામો—૫૭૧
 કરીને બાણ્યું ઝાઝું પાપી કનેથી છુટી
 કુદીને લાત મારી, ચોગીની માત ઘુટી—૫૭૨
 અબળતાએ વાગી, ચોગીના મર્મ સ્થળમાં
 પોકારતો એ ધરણી ચોગી પડ્યો છે કાળમાં—૫૭૩
 પાપીની આ દશાથી, સતીને શોક વાગ્યો
 મરણ અરેરે પાગ્યો આ યોગ કયાંથી આગ્યો—૫૭૪

સતી વીચાર કરતી, ઉભી છે ભાન ભુલી
 દુર્ભાગ્ય કેરા થોગે, સતી જવાનું ભુલી—૫૭૫
 પાપીને કળ વળતાં, ઉઠીને આંચો ધાઈ
 રંડા ઉભી તું રહેને, અહીંથી કયાં તું જાએ—૫૭૬
 બાલીને બળથી બાળા, પાપી ધરીને લહાળા
 કોથે ઉપાડી બાળા, કરવાને કર્મ માળાં—૫૭૭
 પાપીના બળ આગળ, સતીનું શુંય ચાલે
 કરી પછાડા થાકી, બની સતી બે હાલે—૫૭૮
 ગઈ ભાન સતી ભુલી, જીવ્યાની આશ મુકી
 અહિં પાપી કુર પુરો. કયા ગઈ છે મુકી—૫૭૯
 અશક્ત અંગ સતીનું, ધીમેથી લાગ્યું પડવા
 તેવે તો પાપી ત્યાં તો, લાંચો છે ઘાટ ઘડવા—૫૮૦
 સતીની લાજ બતાં, ન સાંભળી કે જોઈ
 વળી રામ રાખે જેને, ન આખતું એ કોઈ—૫૮૧
 સતીને દુઃખ પડવા, નીમ્યું છે જગત સાથે
 કુલટાને સુખ દેવા, પ્રભુ મથે છે સાથે—૫૮૨
 સતીના દુઃખ અંતે, સ્વર્ગીય સુખ મળતું
 કુલટાના સુખ અંતે, અતીવ દુઃખ મળતું—૫૮૩
 અહિંયાં સતીની આવી, સ્થિતી દુઃખે દુખેલી
 અહિંયાં ન કોઈ તેનું, અરેરે હાય ? બેલી—૫૮૪

વેળા અણીની આવી, સતીએ ચીસ પાડી
 જંગલ ખંધું ધૂળું, ધૂળ બધીય ઝાડી—૫૮૫
 એવે અવાજ આંચો, સખર પાપી રહેતું
 ન કર્મ કાળુ પાપી, કરીશ ના અરે તું—૫૮૬
 તુજ કૃત્ય કેરો બદલો, દેશે પ્રભુજી આજે
 છે પ્રેર્યો સહાય માટે, પ્રભુજી મુને આજે—૫૮૭
 કહેતામાં આવી નર તે. પાપીને કંઠ વળગ્યો
 સતીની છાતી પરથી, ઉઠાડી દીધો અળગો—૫૮૮
 ધરણીએ ઢાળ્યો તેને, અતીશે માર મારી
 વળી મુજેથી વદતો, બતાવ ચકિત તારી—૫૮૯
 દીવજી મુકીના મારે, પાપી થયો બેલાને
 પડ્યો તે હામ હારી, મરી ગયો તે જાણે—૫૯૦
 પછીથી દોર લાવી, હાથે પગેથી બાંધ્યો
 વળી તે સ્થંભ સાથે, બળેથી તેને બાંધ્યો—૫૯૧
 અહિંયાં સતીની સ્થિતી, બેલાન માંહી પુરી
 તે નર ગયો તે પાસે, સતી રહી ત્યાં ઝુરી—૫૯૨
 વસોએ ઠીક કીધાં, આશ્વાસનાય કરતાં
 નાખે સમીર મુખ પર; પાણી તે પાચ ડરતાં—૫૯૩
 કંઈ કાળ વીત્યો એવો, સતીનો શ્વાસ આંચો
 જીવ તો ગયેલો ઉડી, હવે ઠેકાણે આંચો—૫૯૪

ઉઘાડી આંખ જોતી, વળી તે દાળી દેતી
 અતીથે કષ્ઠ અંગે, સીતકાર મુખે લેતી—૫૯૪
 હવે તો ભાન આવ્યું, ઉઘાડી આંખ જોતી
 અવર પુરૂષ દીઠો, નિહાળી જ્યારે જોયું—૫૯૬
 ભયભીત તેથી થાતી, આંખો મીંચાઈ જતી
 બાણી ગતી સતીની, એ નર ભરાઈ છાતી—૫૯૭
 બોલ્યો મધુરી વાણી, ડર તને ઓ નારી
 પ્રાપીને દેઇ શીક્ષા, હું રક્ષા કરું તમારી—૫૯૮
 નિર્ભય તમે છો નારી, નીરખોને આંખ ખોલી
 સતીએ નિહાળી જોયું, ત્યારે જરાય ખોલી—૫૯૯
 માગીને પાણી પીધું, બેઠી જરાય થઈને
 બોલી મધુરી વાણી, જરાક થાક ખાઇને—૬૦૦
 અજ્ઞાત નરના સામું, એકી નજરથી ન્યાળી
 નિર્ભય હવે તો થઈને, બોલી મધુરી વાણી—૬૦૧
 અહિંયાં તમે તો કયાંથી, આવ્યા છો મારી બહારે
 ઓળખ તમારી આપો, ઉપકાર કીધો ભારે—૬૦૨
 અબજાની અજ્ઞ એ છે, હરી કલ્યાણ કરશે
 છો ગાય વારે ધાયા, તે શુભ સાદું વળશે—૬૦૩
 મરતી બચાવી સાથી, આ દુબટના પંખથી
 ઉપકારી નર તેમાં. કયા સ્વાર્થના સરવાથી—૬૦૪

હસીને નર બોલ્યો, બાળા વિચારી બોલો
 ન સ્વાર્થ મારો કાંઈ, શું કામ આવું બોલો—૬૦૫
 દુનીયા બધીમાં ભાળો, લાંપટ નરો ભરેલા
 ના ના હજુય કંઈ તે, નીતી રીતી ભરેલા—૬૦૬
 ઓળખાણ આવું કાંઈ, હું આળખું છું તમને
 મુકીશ ઘેર આવી, તવ સાતા મુજ વળશે—૬૦૭
 તૈયાર થાવ ઉઠો, વિલાંબ કરો ન હાવે
 રાત્રી ઘણીય ગઈ છે, વિલાંબ કરો ન હાવે—૬૦૮
 વળી સતી ત્યાં બોલી, હવે શું ઘેર આવું
 પાપીએ બ્રષ્ટ કીધો, હું મુખ ના બતાવું—૬૦૯
 ઉપકાર આપ ભારે, મેં અંતરે ઉતાર્યો
 તમે સીધાવો સુખથી, મેં શ્રય પંથ ધાર્યો—૬૧૦
 સરીતા વીધેજ અહીંથી, પડતું મુકીશ જઈને
 આ પાપી દેહ ટાળી. પવીત્ર સ્વર્ગ જઈને—૬૧૧
 માટે મુને મરવા, જવા દો કર્મ કરવા
 તમે તમારે પંથે, સીધાવો કહું છું અંતે—૬૧૨
 બોલ્યો પુરૂષ વાણી, સતી સુણીને શાણી
 તમ ધારણાએ બેઠી, નવ દેહ તમારી બેઠી—૬૧૩
 પાપીના બ્રષ્ટ કરતા, પહેલાં હું તો આવ્યો
 પાપીને દેઈ શીક્ષા, તમ ધર્મને બચાવ્યો—૬૧૪

હું કસમ ખાધને કહું છું સચવાયો ધર્મ પુરો
 જુડી ન મુજ વાણી વિચાર ટાળો ખુરો—૬૧૫
 મરવા ન દેઉં હજા તૈયાર થાવ જાવા
 થોડામાં સમજી જાવો ટાઈમ નથી સમજાવા—૬૧૬
 સતી સુણીને વાણી ઉઠીએ સાચુ જાણી
 ચાલીએ નરની સાથે રસ્તો વિતાવી વાતે—૬૧૭
 આવ્યું છે શહેર પાસે, દાખલ થઈ ત્યાં નારી
 પાછળ વળીને જીવે. ના નર શકી તે લાળી—૬૧૮
 વીસ્મય થઈ તે નારી, આ નર ગયેલો ભાગી
 કૌતક અનેરૂં આતો, સતી રહી છે લાળી—૬૧૯
 શું રહાય મુજ કરવા, આવ્યા શ્રી નાથ આંહી
 પંચાળી રહાય કીધી મને ગણી શું માંહી—૬૨૦
 ના ના નથી હું એવી સ્થિતી વિષે ચઢેલી
 પામર હજીય નારી કરે શું બહાર મારી—૬૨૧
 ત્યારે શું કોઈ લાંપટ, બાજી હજીય બીછાવે
 ફસાવી કંઈક મુજને, સંકટ હજીએ લાવે—૬૨૨
 વિચાર આવા કરતી, સતી અતીશે ડરતી
 ત્વરાથી ચાલી જાએ મધ્ય શહેરની મોજારે—૬૨૩
 સંકટ કાંઈ ન આવ્યું સતીનું ઘર આવ્યું
 ખીમેથી ખીતાં બાળા, ગૃહ દ્વારને ખખડાવ્યું—૬૨૪

છતાં ન કોઇ બચ્યું, નિશા વિતી વધારે
 પોકાર કંઈક પાડયા ન બોલે કો લગારે—૬૨૫
 હવે તો થાકી સતીએ નિશ્ચય કર્યો છે એવો
 પછી તો બહાર રહેવું ના સાહ કોને દેવો—૬૨૬
 વિચાર એનો કરીને ધરણી પરે તે સુતી
 શ્રમીત દેહ તેનો છતાંય આંહી સુતી—૬૨૭
 સહન કરે છે કષ્ટો નીજ ધર્મ રાખવાને
 હજુય—નીમ્નું ન હતુ શુભ સુખ આપવાને—૬૨૮
 વિચાર આમ કરતાં નીદ્રા સતીને આવી
 રજની ગઈ છે આઝી. દીનકર સવારી આવી—૬૨૯
 સતી છતાંય ઉંઘે શ્રમીત થયેલી દેહે
 સાસુજી વહેણાં ઉઠ્યાં સતીને નવ દેખે—૬૩૦
 પથારી બેઈ પહેલી પછી તે બહાર નીકળી
 દીઠી સુતીને સુતી, અતિશે રોષ કકળી—૬૩૧
 પાસે જઈને તેણે પ્રહાર લાત કીધો
 પુછ્યા વિના એ કાંઈ અતિશે માર દીધો—૬૩૨
 થાકી તે ગઈ જ્યારે શરૂઆત ગાળ દીધી
 રંઠા અકેલી અહીં આં સુતાં જરાય ખીતી—૬૩૩
 છીનાળ શાના સુખમાં અહીં આ રહી તું ઉંઘી
 તું કર્મ ગંડ કાળાં વળી પુરી તું ગંદી—૬૩૪

સતી સુંગાએ મુખથી, બેઠા રહે છે દુઃખથી
 કે કામ હાજયા ઉપર, હયા નથી એ દીલમાં—૬૩૫
 વળી સતીને પુછે, હવા તું લાવી ક્યાં છે ?
 યોગીએ આપી તે તો, બતાવ ઝટ ક્યાં છે ?—૬૩૬
 સતી વદી ત્યાં ધીમે, સાસુજી દુઃખ દીધું
 યોગી નથી એ ભોગી. અતીશે દુઃખ દીધું—૬૩૭
 હવા ન કાંઈ આપી, છે ઉલટી સંતાપી
 પ્રભુએ લાજ રાખી, તે આવી આંહી સાજી—૬૩૮
 સતીની વાણી સુણી, સાસુ ભરાણી કોધે
 પતી બેલાવી તેણે, કરી છે વાત બધે—૬૩૯
 તમે જાવ સાધુ પાસે, ખરીજ વાત લાવો
 યોગીને પુછો વહેલા, તાકીદે અહીં આવો—૬૪૦
 સસરો સતીનો હાવે, ગયો છે સાધુ પાસે
 અહીંઆં સતીને ગાળે, સાસુ ઘણી સંતાપે—૬૪૧
 એ રીતે કાળ જતાં. સસરો સીધાવ્યા પાછા
 આવ્યા અરેરે લાવ્યા, સતીના દોષ જાઝા—૬૪૨
 સંદેશ સાધુ સુણીને, સતીનું મોત આવ્યું
 અતીશે માર મારે, કરી કર્યું જવાનું—૬૪૩
 હજુય સાંજે જાવા, સતીને કીધું જાવે
 તેથી તો ત્રાસ આપી, સતીને સમજાવે—૬૪૪

પડી છે સાંજ તેવે, સતીને કીધું બાવા
 સતીએ મુણી વાણી, લાગી અતી ગભરાવા—૬૪૫
 કરે છે આનાકાની, તો માર ગાળ પડતી
 છતાંય બેઠી બળથી, ના એ મારથી એ ડરતી—૬૪૬
 સંધ્યા પડી છે જ્યારે, આવ્યો છે સસરો ત્યારે
 સતીને કરથી ઝાલી, બળેથી ખાર કાઢી—૬૪૭
 પછીથી દ્વાર કીધું, લઈ સાથ માંડી ચાલ્યા
 લઈ શહેર ખહાર આવ્યા, યોગી અવાસ ચાલ્યા—૬૪૮
 સતીને મુકી ત્યાંથી, સસરો સીધા વ્યા પાછા
 અંધારૂં આંડી પડ્યું, સતીના હાલ આ શા ?—૬૪૯
 પ્રીય પાઠકોજ આંહી, આરામ કંઈક હોયને
 કઠલાલ કર કહે છે, અવર ભાગે ગઈશું તેને—૬૫૦

(૭૭)

સોળ વરસની સતિ

અને

નવ વરસનો પતિ

ભાગ ૧૧—૧૨

રાગ—ખારમાસી.

નીર્જન ભુમીમાં બાળા રહી અકેલી દારા
સસરાને લેશ તેની દયા ન આવી જેની—૬૫૧
વિખુટી ઝુરે હરણી, સતી રડે છે વરણી
ન કોઇ તેનું આંહી નીર્જન ભુમીની માંહી—૬૫૨
અરેરે હાય આ શું, કરી વિધી દશા શું
સસરાને સાસુ મારાં પુરાં બન્યાં હત્યારાં—૬૫૩
કસઇ થકી એ ભુડાં દુનીઆં કહે છે રૂડાં
પણ દુખ મુજ ઉડાં દુનીઆ કહે છે કૂડાં—૬૫૪
મુણે ન મારૂં કોઇ મરૂં ભલેને રાઇ
ઉપરાણું કોઇ મારૂં લેતું નથીય મારૂં—૬૫૫

છતાં પતીએ હું છું વિધવા સમાન નારી
 પતિનુ સુખ હું તો પરવારી હાય હારી—૬૫૬
 પ્રભુ તું સ્હાય કરજે, દાસીને દીલ ધરજે
 બીડે તું કામ કરજે દાસીને દીલ ધરજે—૬૫૭
 વીચારો આમ કરતી, સતી વીતાવે ધરતી
 સ્મરણ હરીનુ કરતો, તણને ડર ઉચરતી—૬૫૮
 રાત્રી વહેતી કાળી જોઈ ધીર જાય હારી
 દેખી મુઝાય નારી છે એકલી બીચારી—૬૫૯
 તમરાનાં શબ્દ થાતાં ઘણાં સીયાળ ગાતાં
 નીર્જન વન લાગે તે જોઈ ખીક લાગે—૬૬૦
 તેવી અંધારી રાતે ન કોઈ તેની સાથે
 તેવામાં સાદ પુંઠે સંભળાયો ગાન સાથે—૬૬૧
 વાંચક સુણી લ્યો અહિંઆ તે ગર્વ આંહી ભાખુ
 કેા નર ધીમેથી આવે પાછળ થયો છે લાગુ—૬૬૨

જંગલમાં વ્યભિચારીનો ભેટો

(રાગ ખુને જગર કેા પીતી હું)

વ્યભિ—નાશોયો સલુણી શ્યામારે હું આવું કરવા બહાર
 દીલબરમાં દીલમાં લાવોરે હું છું તુજ રક્ષણ હાર ટેક—૬૬૩
 ભોંભવી અશરૂથી છાતી ભાતી કયાં એ મદમાતી
 અંધારે ઠેકર ખાતી શુભગાન વિભુના ગાતીરે હું—૬૬૪

હિંચી રહે અમળા આજે, ના ના જરા તું આજે
 હું આવ્યો તારા કાજે મને પ્રેર્યો શ્રી જગરાજેરે હું—૬૬૫
 સતી--છા કેણુ દયાળુ દેવા, આયા જેરહાયજ દેવા
 કહો શું છે લેવા દેવા, કંઈ ખખર અંતર કહેવારે હું—૬૬૬
 બ્યલિ--આદોને રામા આધાં શું આમ બનેલાં બાધા
 અહિં ડર દુનિયાનો ત્યાગો ન હકશે આધારે. હું—૬૬૭
 સતી--આધા રહી વાતો કરજો ના મુંજ સામેસંચરજો
 જટપટ ખુઝાસો કરજો જોઈ વાણી વેણુ ઉચરજોરે, હું—૬૬૮
 બ્યલિ--હું તો છું તમ અનુરાગી હું કેમ શંકું તમ ત્યાગી
 લગની આતમથી લાગી, આવ્યો હું પાછળ ભાગી. હું—૬૬૯
 સતિ--હિણભાગી એ શું બોલે, ગરવો થઈ શું ડાલે
 મુજ તોલ અરે શું તોળે, તુજ મોત ચઢ્યું હિંડોળે. હું—૬૭૦
 બ્યલિ--કાલે મેં તુજને રાખી, રાખી પણ મેં નાચખી
 આવી ચઢ્યો હિણભાગી, તેણે આશા મુજ ભાગીરે. હું—૬૭૧
 સતી--પાપી શું પુઠે ધાયો, કાલે શું ના કમાયો
 કુકર્મે ના તુ કાવ્યો, તોયે તું શાને આવ્યોરે હું—૬૭૨
 બ્યલિ કાલે હિણભાગી મળીઓ આજે અહિં આ ટળીઓ
 એવો સંદેશો મળીઓ, આવી અહિં તેથી મળીઓ—૬૭૩
 એ હું ના અહીં આ આવું, તો ધાયું તે તો બાવું
 તુજ સસરા સાથે કહાવ્યું, હું એ આશાએ આવ્યો—૬૭૪

સતી-સસરો શુળી જો તો, આ કરવાથી ફજેતા
હું ધારું શ્રેયજ તે તો, મુજ વેરી સસરો છે તોર હું—૬૭૫

વ્યલિ-છે સસરો તારો સારો, સંસાર સુધારે તારો
તુજ કંથ હવે મરનારો, તેથી ગણુ મુજને તારોરે હું—૬૭૬

સતી-પાપી ટળ અહિંથી આઘો, તું બહોત બનેલો બાઘો
આશા મારી એ ત્યાગો. હવે મહોત પ્રભુ પાસે માગોરે—૬૭૭

વ્યલિ-માની જા શ્યામ મારું અહિ કોણુ હવે છે તારૂં
નહિ માને જો તું મારૂં, સીતમ તુજપર ગુજારૂં. હું—૬૭૮

સતી-નિશ્ચય મેં ધાર્યું મરવું, તો શાને તુજથી કરવું
કર હોય ભલે જે કરવું, તુજને હત્યા દઇ માવું હું—૬૭૯

જીવતાં મુછ વાળ ન જડશે, કેશરી કેરો શું વળશે
મણી સર્પ છતાં ના મળશે, સતી તેવી તુજને વરશે હું—૬૮૦

વ્યલિ-આ શું બોલે છે બાળા ના કર અમથી અહીં ચાળા
તુજ કારણુ ભરી ઉચાળા, ફરી થાક્યો ચરણે પાળારે. હું—૬૮૧

આવો અલબેલી આવો શીઠ આમ કરી તલસાવો
મેં રાખ્યો તમપર દાવો, તો રહેમ દીલ કંઈ લાંબોરે—૬૮૨

સતિ પર હુમલો.

(રાગ અસાવેરી)

કહીને એમ તેણે, સતિનો હાથ આલ્યો

આવોને આમ શ્યામા કહીને કંઈક આલ્યો—૬૮૩

સતીએ ભેર કરતાં હિંમત હૈયામાં ધરતાં
 પાપી પીટ્યાં શું મરતો ખેંચ્યો કહીને કરતો—૬૮૪
 છટકીને દોટ મુકી, પાપીની ચોટ ચુકી
 પાપી પુઠેથી ધાયો, વિચાર કંઈક આંચો—૬૮૫
 હિંમત ઘણીય હોય, ગણાય તોય અખળા
 શું ગાય જાય કયાંએ સીંહો છુટે જ્યાં પ્રજળા—૬૮૬
 સતીને શ્વાસ ચઢીઓ, ચરણો શ્રમીત થાતાં
 પાપીએ પુઠ લીધી, સતીને જાણ થાતાં—૬૮૭
 પડી તે ભાન ભુલી, આપઘાત એજ કરવા
 હજુ કસોટી કરવા, પ્રભુ ન દેજો મરવા—૬૮૮
 પાપી પુઠેથી આંચો, ભેઈ સતી હરખાયો
 મુખ ઉપર રૂમાલ નાખી, સુતી મુછાંમાં નાખી—૬૮૯
 સતી ખેલાન થાતાં, વધ્યો ઘણું હરખાતાં
 હવે સતી કયાં જાતાં, શું ના તમે હરખાતાં—૬૯૦
 અતીશે શ્રમ આપ્યો, ખદલો દહશ હાવે
 એ શ્રમ સફળ તો થાતાં, હું ભોગવીશ ભાવે—૬૯૧
 સતીને લીધી ખાંધે, ચાલ્યો તે વાસ જ્યાં છે
 જંગલ વિષે તે આંચો, નીજ વાસ એજ ત્યાં છે—૬૯૨
 ખાલી હતી ત્યાં પેટી, સુતી સુવાડી તેમાં
 સગવડ હતીય એવી, હવા ભરાય તેમાં—૬૯૩

પેટી ઉપાડી માથે, આહ્યો તે ખુશી આતો
 નિર્ભય બનેલો એ તો, ત્વરાથી રાહ જાતો—૬૯૪
 રાત્રીના ત્રણ વાગે, સ્ટેશન મહીં તો આવ્યો
 દુર દેશ નાશી જાવા, વિચાર એ બનાવ્યો—૬૯૫
 પુરા તે ચાર વાગે, ગાડી તહાં તો આવે
 ત્યાં સુધી પેક પેટી, કીધી ઉમંગ ભાવે—૬૯૬
 અડકાવી પેટી સારી, તાણું તે વાસી દીધું
 ઉપર લપેટી કપડું, જતન સરસ કીધું—૬૯૭
 તેવે તો ગાડી આવી, પાર્શ્વ કરાવી પેટી
 ટીકીટ કરાવી બેઠો, પેટીને મુકી હેડી—૬૯૮
 વાંચક હતો આ નર તો, સાધુના વેશ પહેલા
 સતી છળવાને માટે, મઢી મહીં રહેલા—૬૯૯
 તેમાં ન તેને કાળ્યું, સસરાની સાથ કહાળ્યું
 રક્ષક સતીનો થઈને તેણે, કયું આ કાળ્યું—૭૦૦
 અહીંથી હાવે તેણે, જેરામ નામ રાખ્યું
 યાત્રાનું કાઢી બહાનું, ફરવાનું એણે રાખ્યું—૭૦૧
 અહીંઆં રહેજો કઈએ, પકડાઈ જાય કર્મે
 લોકોમાં એ અધર્મ, પીડાય પાપી કર્મે—૭૦૨
 કરી વિચાર આવો, દુર દેશ નાશી જાવા
 સતી પુરી ફાવા, લેવા અનેરા દહાવા—૭૦૩

બે ચાર દીન થાતાં પુરી અયોધ્યા જ્યાં છે
 'જેરામ' થઇને નિર્ભય ઉતાર્યો અરે એ ત્યાં છે—૭૦૪
 શોધીને ધર્મશાળા, સગવડ તમામ વાળી
 લઇને એકાંત ઝોરડી, પેટી તહાં ઉતારી—૭૦૫
 જાત્રાર્થે કંઈક આવ્યા, ગુજરાતી જન ઝાઝા
 ઉતર્યો એ ધર્મશાળા, આવ્યાં હતાં તાજાં—૭૦૬
 વિચારી લાભ એનો, જેરામ ખુશી થાતો
 અહિં સુખીજ થઇશું, મળ્યો છે યોગ એતો—૭૦૭
 દિવસે વાતો કરશું, રાત્રે એકાંત થઇશું
 જાગૃત કરી સતીને, અતિ મોજથી રમીશું—૭૦૮
 ખાંડેર કદાપી જઇશું, અસખાળ સોંપી જઇશું
 દેશી છે એજ માટે, નીરાંત વાળી જઇશું—૭૦૯
 આજે છે દીન પહેલાં, બહુ દીનથી ઈચ્છેલો
 બબરે જાઉં તેથી, સતી રીઝાય તેથી—૭૧૦
 સાધન બધાંય લાવું, રસોઇ પાણી કરવા
 દાગીના કંઈ લાવું, સતીને ખુશી કરવા—૭૧૧
 જાઉં હું પેટી સોંપી, ગુજરાતી એક તેને
 ન કોઇ તેને અડકે, ચેતાવી ઇશિ તેને—૭૧૨
 વિચાર આવો કરીને ગુજરાતીને બોલાવ્યો
 જેરામ સાદ દેતાં તે હર્ષલેખ આવ્યો—૭૧૩

વધો જેરામ ત્યાં તો, ઓ ભાઈ દેશી તેથી
 તમોને કામ સોંપ્યું, વિશ્વાસ પડે જેથી—૭૧૪
 હું જાઉં બહાર ફરવા, ત્યાં સુધી અહીં રહેજો
 આ પેટી માંહી મારી, કીમતી ચીજો તે જોજો—૭૧૫
 ન કોઈ તેને જોલે, તપાસ એજ રાખો
 જોલેથી જીવ તેનો, અને તો જાય મારો—૭૧૬
 એવી ચીજો છે માંહી, માટેજ ભાઈ કહું છું
 તપાસ પુરી રાખો, વિશ્વાસ આપ રહું છું—૭૧૭
 ગુજરાતી બેઠ્યો ત્યારે, વિશ્વાસે આપ જાઓ
 નિર્ભય રહેજો એથી, સુખેથી જઈને આવો—૭૧૮
 અહીં પરદેશ આવ્યા. જ્યાં આપણું ન કોઈ
 મળ્યા ત્યાં એક દેશી, સહોદરા તે ભાઈ—૭૧૯
 જેરામ ખુશી થાતો, બજારે જાવા લાગ્યો
 વિચાર કંઈક આવ્યો, પાછો વળી તે આવ્યો—૭૨૦
 વળી કહે છે વરણી, જતન કરીને જો જો
 ઉઘાડશે જો કોઈ મરી જશે એ તે તો—૭૨૧
 ગુજરાતી કહે છે ભાઈ, નિર્ભય થઈને જાઓ
 શ્રીકર તજીને એની, બજાર જઈને આવો—૭૨૨
 વળી ગયો તે આઘો, પાછો વળીને તે આવ્યો
 ભાઈ જરૂર જો જો, કહી ગયો તે પાછો—૭૨૩

એવી રીતે તે પાછો, જઈ ચાર વાર આંચો
 પછીથી હામ ધારી, બજાર માંડી આંચો—૭૨૪
 જેરામની વૃત્તી જોઈ, ગુજરાતી વહેમ લાંચો
 સી ચીજ પેટી માંડી, કીમતી ભરીને લાંચો—૭૨૫
 આતુર કેમ આવો, પેટીમાં શું ચે એવું
 જોખમ ગમે તે થયે, નિશ્ચયે તે જોઈ લેવું—૭૨૬
 વિચાર એવો કરીને, પેટીનું તાળું ખોલ્યું
 પછીથી ધીમે તેને, પેટીનું પડ ઉઠેલ્યું—૭૨૭
 અંદર જુએ જ્યાં નીરખી, ગુજરાતી જાય હામકી
 અરેરે હાય આ શું, ગુજરાતી જાય અમકી—૭૨૮
 જરૂર ખુન કરીને, પાપી પેટીમાં લાંચો
 સુંદર સ્વરૂપની નારી, તે શીઠ મારી લાંચો—૭૨૯
 રઢીયાળી રંભા કરતાં, કાંતી છે ચંદ્ર જેવી
 અપસરા સમાન નારી છે કોઈક દેવી જેવી—૭૩૦
 ગુજરાની મુખ તેને, ધીમેથી હાથ દે છે
 ધીમે જરાક લાગ્યો, ગરમ શ્વાસ લે છે—૭૩૧
 બ્રહ્માંડ જીવ તેનો, રહેલો તેને લાગ્યો
 ધીમેથી બહાર કાઢી, નીરખીને જોવા લાગ્યો—૭૩૨
 અંગો બધાય સાળાં, વીચાર તેથી કીધો
 પાપીએ પાપ કરમેં સીનો હવાલ કીધો—૭૩૩

કામણ કરેલું કંઈએ, મુછાં નારી આ છે
 વીચારી એવું લીધી, હોસ્પીટાલે તેણે—૭૩૪
 દવાખાને તે મુકી, પાછો આવ્યો ત્યાં તો
 હતીએ ધર્મશાળા પેટી છે ખાલી ત્યાં તો—૭૩૫
 વિચાર કરતો બેઠો પેટી છે ખાલી તેમાં
 જેરામ ન બાણે તેવું, ભરવું હવે શું એમાં—૭૩૬
 પાપીને પાપ શીક્ષા, જરૂર કંઈક દેવી
 વીચારી ધીર તેણે, ધારીને ઉર એવી—૭૩૭
 પેટી ઉઘડી મુકી, ભાતુ ઉઘાડું મુકયું
 પેટીનું દ્વાર તેણે, જુગ્તે અડાડી મુકયું—૭૩૮
 જરાક હાલ જેવું, અડકાય આપ મેળે
 ચુકિત લગાવી એવી, બેઠો જઈ તે દુરે—૭૩૯
 ઘડીકવાર થાતાં, વાંદર ઘણાંય માતાં
 આવાનું જોઈ હર્ષે, આવ્યાં ઘણાંય ધાઈ—૭૪૦
 મસ્તાન એક વાંદર, પેટીમાં કુદી પડીયો
 આવાને ભાતુ ભાવે, પેટી મહી તે પડીયો—૭૪૧
 પેટીનું દ્વાર તેવે પડયું ત્યાં આપ મેળે
 શુજરાતી દોડી આવ્યો તાણુ તે વાસ્યું—૭૪૨
 વાંદર ખીન્યો ભારે, પેટીમાં ભાત ભારે
 થાક્યો પછાડા ખાઈ ત્યારે રહ્યો સમાઈ—૭૪૩

પછી ગુજરાતી ધીમે, પેટી કરીને સીધી
 કપડું ઉપર બીછાવી, હતી એ તેમ કીધી—૭૪૪
 પછીથી બહાર ત્યાંથી ગયો તે ધીમે ચાલી
 જેરામ સાંજે આંચો રમવાને રંગ બહારી—૭૪૫
 પેટી હતી ત્યાં બેઠ મનમાં ખુશી તે થાતો
 મદન તણા તે તાપે આવેશ ના સમાતો—૭૪૬
 ગુજરાતી આવી તેવે, જેરામ સાથ વદતો
 પેટી તમારી ભાઈ જે સાચવી છે મેં તો—૭૪૭
 સોંપી હતી તે જેવી સંભાળી હ્યોને તેવી
 બેખમ હવે તો મારે તે ઉતર્યું અત્યારે—૭૪૮
 મુને પ્રીતર બહુ થાતી તમે ન આવ્યા તેથી
 દીલગીર ઘણોય થાતો, શું થઈ આ કજેતી—૭૪૯
 તેવામાં આવી પહોંચ્યા, હરખ્યો ઘણોય તેથી
 બેખમ ઘણેરૂં ઉતર્યું, આ પેટી સોંપી તેથી—૭૫૦
 જેરામ પેટી બેઠ, વદ્યો ખુશીથી વાણી
 ભાઈ હવે તો જાઓ, રાખ્યું ઘણેરૂં પાણી—૭૫૧

છાંદ-કટાવ.

સાખી-ગુજરાતી વદીને એવું, ગયો તેહ ચુકવી દેવું
 હવે બેઠ હ્યોવાંચક મારા, જેરામ તણા અહીં ચાળા—૭૫૨

કંટાવ.

જાવન બતાવ્યું લલકા લારે, કરી રોશની અંદર ખડારે
 લેખ ઉંચા મેકરનું લાવ્યો, જાણે વીવા આજે આયો—૭૫૩
 દીવા કરીને હોલ બનાવ્યો, જાણે દીનકર ઉગી આયો
 વળી રસોડે પેસી પોતે, સરસ બનાવી રસોઠ જોતે—૭૫૪
 દાલ ભાત ને શાક કરીને, ગોળતણા કંસાર વળી તે
 ખાંડતણું ના નામજ લીધું, અપશુકનીયું તે તો સીધું—૭૫૫
 તૈયારીથી ઢંકી ચુલે, ગરમા ગરમી રહે અણમુલે
 ગરમ કીધું પાણી ન્હાવાને, થાક સતીનો તો જાવાને—૭૫૬
 મુગન્ધીદાર સાબુ પણ મુકયો, વળી પાટલો તે નાચુકયો
 અલાંકાર પણ વીધવીધજાતી, વસો છે પણ વીધવીધજાતી—૭૫૭
 ખુબીદાર બસ્માની સાડી, પહેરે લાડી જરા ન જાડી
 ચોળીમાં પણ ચીત લગાડી, બુદ્ધિને લાંબી પહોંચાડી—૭૫૮
 કદાચ ચોળી હોયે આડી, છતાં કુચ દેખાયે દાડી
 અક્કલને એવી પહોંચાડી, એક વસ્ત્રની ચોળી ફાડી—૭૫૯
 વળી ચણીયો લીધો તેવો, ચાલો વાંચક જોવા જેવો
 અહાં ઉતર્યા જોવા દેવો. ભાત જાતમાં આતો કેવો—૭૬૦
 અરે ચણીયા સાથે સાડી, ડબલ પટે પણ દે દેખાડી
 અંગ બધું એ દે ઉઘાડી, એવા ચણીયા સાથે સાડી—૭૬૧
 મુકયાં વસ્ત્રોએ ખાડેર કાઢી, દીધાં સતીનાં લાગ્ય ઉઘાડી
 અલંગ વળી લાવેલો ભાડે, ચોરડી માંહી તે પણ ઢાળે—૭૬૨

તળાઇને તે પર ઓરાઢે શોભાવી તેને ઓછાડે
 વળી વિચાર એવું ધારે, સતી રંગ રમથું અત્યારે—૭૬૩
 મહન મોજ મારીશું આજે ઇંદ્ર સુખ આ જોઈ લાજે
 વિષ્ણુ સરખા બળશે દાઝે મુજ વિષ્ણુ વૈભવ કેને છાજે—૭૬૪
 આમ વિચારે ભાવી સુખને તે સંભારે હસતો હાથે
 પેટી જોઈ હૈયું ઠારે, હવે સુંદરી કાઢું બહારે—૭૬૫
 એમ વિચારી પડદો કાઢે, કુંચી ધીમે તેહ લગાડે
 વળી જોઈ તે બાહર આવે, રખે કોઈ દોડીને અ-વે—૭૬૬
 દ્વાર હોલનું વાસી દીધું, સાંકળ મારી તાળું દીધું
 કામ એમ ચોકકસ તો કીધું પછી કામ એ કરમાં લીધું—૭૬૭
 પછીથી નિર્ભય થઈને પોતે, ખોલ્યું તાળુ જોતેજોતે
 પેટી કેરું દ્વાર ઉઘાડ્યું, અંદર સુતેલું કે ભાળ્યું—૭૬૮
 વસ્ત્ર ઉપર તો છે ઓરાડયું, નીજ કરે જેવું ઓરાડયું
 મુશ થયો અંતરમાં એતો, સુંદરી આ જીવે છે તેતો—૭૬૯
 પછી ધીમેથી તે તો ખોલ્યો હર્ષવેશે એબહુ ડોલ્યો
 સતી સુંદરી આવો બહાલાં, હવે નહિ તલસાવો ઠાલાં—૭૭૦
 એમ કહીને બાથ ભરે છે, કપી સુતેલો તેહ ડરે છે
 થાકીને અકળાયો એતો રીસ ભરેલો પોઢ્યો તે તો—૭૭૧
 હુપ હુપ કરતો જાગી ઉઠ્યો, ખરી રીસથી તે તો રૂઠ્યો
 જેરામને કહે વળગ્યો તરછાડ્યો નવ થાયે અળગો—૭૭૨

ધાબેરે કોઈ ધાબે બાપુ મને બચાવો બહલો આપુ
 હાથ ભુત આ નીકળ્યું ક્યાંથી કાઢે જીવ આ તનડામાંથી—૭૭૩
 બુમો પાડી કંઈ જેરામે પણ ત્યાં કોઈ શાતું આવે
 વળી બારણા સામે દોડે કપી ત્યાં પણ આવે જોડે—૭૭૪
 અંગ બધું ઉઝરડી નાખ્યું, નાક ગાલ સઉ કરડી બાધું
 લોહી લુહાણું અંગ થયું છે ભાન વસતું અરે ગયું છે—૭૭૫
 નશ વેશથી દોડે ઝાઝું સુઝે નહીં નાડાની બાજુ
 ઉપર કપીને મારજ એવો મૃત્યુલોકમાં દીઠા જેવો—૭૭૬
 પડયો ભોંય તે બુમો પાડે દાર કોઈ ના ઉઘાડે
 વાંદર પણ અકળાયો એવો દીઠો જયરામ કાળજ જેવો—૭૭૭
 પલંગ આદર તોડી નાંખ્યા હાંડી તકતા ગોડી નાંખ્યાં
 ભોજન તે સહુ ઢોળી નાંખ્યાં તળીયું ભીંતો ફોડી નાંખ્યાં—૭૭૮
 તજી ભાન જેરામ જ પડીયો શ્વાસ કંથમાં આવી અડીયો
 ત્યારે બાહરે ઉભા લોકો જોવા મળેલા થોકા થોકે—૭૭૯
 દાર ઉઘાડયું યુક્ત કરીને કપી નીકળ્યો હુપ કરીને
 મારી થેકડો ચડયો છાપરે પડયો જેરામ કહી બાપરે—૭૮૦

—: સાખી :—

હુપહુપ કરીને કપી નાઠો જેરામ કરી દીન માઠો
 હટી મદન રંગની વાતો ત્યાં બાધી કપીની લાતો—૭૮૧

(રાગ અસાવેરી)-(બાર માસી)

કપીને બહાર કાઢી, સહુ જન માંહી જતા
 દશા જેરામ જોઇ, મનમાંહી એ મુજતાં—૭૮૨
 જેરામ જાન ત્યાગી, પડી રહ્યો અભાગી
 જરીને જુએ જાગી, લીધું છે દુઃખ માગી—૭૮૩
 ભેગા મળેલા લોકે વિચારી વાત શોચે
 મરી તે અહિં જાશે, પહોંચાડો વૈદ પાસે—૭૮૪
 વિચાર એવો કરીને, જેરામ લીધો ઉચકી
 સઉજન સાથ જઇને આવ્યા તહાં તે મુકી—૭૮૫
 સતીની આંહી શી છે, ગતિ વિચારે ભાઈ
 ડાકટરની પાસે તે છે, બેહાલ બનેલી બાઈ—૭૮૬
 સતીને બચાવી લાવ્યો, જે વીર ગુજરાતી
 હરદમ ઉભો મે રહે છે, સતીની સેવા થાતી—૭૮૭
 ડોકટરે દર્દ જાણ્યું, દવા તો સરસ કીધી
 મુર્છા સતીની ટાળી, સાવથ સતીને કીધી—૭૮૮
 નયનો ઉઘાડી ન્યાળે જંગલ નહી તે ભાળે
 સાધુ ન આંહી દીઠો આવાંશ જોઈ મીઠો—૭૮૯
 સતિ વિચારે મનમાં ઘડે ઘાટ તનમાં
 અરેરે હું કયાં આવી મને ભુલાવે ભાવિ—૭૯૦
 મુકયાં કયાં સાસુ સસરા મુકયો પતિ કયાં મારો
 અહીં આં હું કયાંથી આવી દીઠો ન દુખ આરો—૭૯૧

ભયભીત ચહેરે વદવા, સતી પ્રયાસ કરતી
 ના જીભલડી ઉપડતી ડોકટર પ્રતી એ જોતી—૭૬૨
 સાહેબ નામ પીછાણું ના આપને હું બાણું
 આ ઠામના શું છે, આ ગામ નામ શું છે—૭૬૩
 હું અહીં કયાંથી આવી મુકી ગયું કે લાવી
 સાહેબ દો ફરમાવી મુજ રહેમ દીલ લાવી—૭૬૪
 ડોકટર વદ્યા છે વળતાં ના સુંદરી આ કરતાં
 આ છે દવા તો ખાનું ખીજી કાંઈ ન બાણું—૭૬૫
 પુરી અયોધ્યા નગરી જાત્રા ભરાય સઘળી
 ઉચકી આ ભાઈ લાવ્યા દૂખે તમારા ધાયા—૭૬૬
 ગુજરાતી ભાઈ આગળ આવી સતીને પુછે
 તમ નામ ઠામ ખાવા મુને કહોને શું છે—૭૬૭
 સતી વદે છે ત્યારે હું શું વદુ અત્યારે
 છે કર્મ કથા ભારે થવાનું શું સંભાળે—૭૬૮
 આગ્રહ તોય નરનો, કથની સતીની સુણવા
 સતીએ દીઠો જ્યારે લાગી તે તવ વદવા—૭૬૯
 સુણોને ભાઈ મારી વીતક વીતેલી વાતો
 કહેતાં ભાઈ આજે અતિશે શોક થાતો—૮૦૦
 છે સાસરૂ ગુજરાત રૂડાં એ રાજનગરે
 પીઅરમાં વાટ ઉડી રૂડા વધરાટ નગરે—૮૦૧

માતા પીતાએ મારાં, પુરાં હતાં હત્યારાં
 કાળાં તે કર્મ વાળાં, હતાં દીલનાં ગોઝારાં—૮૦૨
 જન્મી હું તેહ દૂખે, પરભવ તણાં એ દુખે
 મુને જીવાડી અમથી, મારીજ હોત વીખથી—૮૦૩
 હું મોજ તેથી માણું, આ તેહથી અકારે
 ધરાવી હીત મારું જીવન બગાડયું મારું—૮૦૪
 લોભી પીતાએ લોભે, મોટી કીધી છે મુજને
 પછસા પુરા એ રળવા, મોટી કીધી છે મુજને—૮૦૫
 માગાં ઘણાય આવે, મારું રૂપ બેઠ
 પાપ પીતાએ પણ તો, પછસે રહયાતા મોહી—૮૦૬
 થયાં છે સોળ વરસો, કુંવારી સાય હું તો
 પાપી પીતાના ઘરમાં, સ્ત્રી ધર્મે આવી હું તો—૮૦૭
 હું ધર્મ કર્મ જાણી, રહીતી શુદ્ધ ભાવે
 પાપી પીતાને તેથી, ઠપકા ઘણાય આવે—૮૦૮
 ઠરવાને લગન મારું, પીતા ગયા છે તેથી
 મુજ વર શોધી લાવ્યા, આનંદ થાય જેથી—૮૦૯
 વાંચક સુણોને મારા, પછી બનેલું જે જે
 આગળ લખેલું મેંતો, જેવું બનેલું તે તે—૮૧૦
 રડતાં સતીએ તે તો વર્ણવ્યું બધું પછી તો
 જેરામે જાલી રાતે ત્યાં સુધી ઠહું તે તો—૮૧૧

વદી સતી પછી તો ખબર પછી નથી તો
 હું આંહી કયાંથી આવી, કેવું લખેલું ભાવી—૮૧૨
 ગંગા છે નાપ મારે, દુઃખે બળેલી ભાણું
 ઓળખાણુ ભાઈ આપો, કહી કલેશ દીલ કાપો—૮૧૩
 અધુરી મારી કથની, વઢો ને જેહ જાણો
 વઢ્યો સુણીને નર તો, સુણો અધુરી વાતો—૮૧૪
 કહી બધીય તેણે, પુરી વીધે બનેલી
 કહી પાપીને તેણે શિક્ષા વળી દીધેલી—૮૧૫
 વઢ્યો પછીથી વાણી, બાળાએ વાત જાણી
 છે પુછવાનું મારે, પરણ્યા ત્યાં આપ જ્યારે—૮૧૬
 તમ માત તાત જેને, હતું સંતાન બીજું
 જો યાદ હોય તો કહો શું નામ તેનું—૮૧૭
 વદી ગંગા ત્યાં વાંણી, એ વાત ભાઈ ભુલી
 વર્ષ આઠ કેરો ભાઈ, મારો હતો એ ભુલી—૮૧૮
 મોહન મધુર નામે, હજુય રહે છે ગામે
 માતા પીતા તો ખેંચે, ગુજરી ગયાં છે હાલે—૮૧૯
 સારો છે ભાઈ મારો, ન વાત આવી જાણે
 કદાપી તેય જાણે, આવે તે તર્ત ટાણે—૮૨૦
 વાત બધીય સુણી, નયને ભરાયું પાણી
 ડુમો ભરાઈ આવ્યો, નર તો વઢે ન વાણી—૮૨૧

નિશ્ચય થઈ રે ગંગા, પુછે છે પ્રેમ આણી
 કહોને ભાઈ શાથી, નયને ભરાયું પાણી—૮૨૨
 વઢ્યો તે નર રડતાં, નીહાળ બેન મુજને
 હત્યારો ભાઈ હું છું, કહું શું તુજને—૮૨૩
 મોહન છે નામ માઈ, વીરાટ ગામ માઈ
 સુણીને દુઃખ તારૂં, બળે છે દીલ માઈ—૮૨૪
 સુણીને આવી વાણી, સતીને સ્નેહ આવ્યો
 ગળે તે બાઝી ઉછળો, સતીને સ્નેહ આવ્યો—૮૨૫
 જરા તું આંહી આવ્યો મુજ જીવને બચાવ્યો
 કહી સ્નેહાશ્રુ લાવી, નીજ વીરને નવરાવ્યો—૮૨૬
 પછીથી બેન ભાઈ, ઉમંગ દીલ લાવી
 ભોજન કીકું મંગાવો, ઉતારે નીજ આવી—૮૨૭
 રહીને દીન થોડા, પાછા વતન સીધાવ્યાં
 અતી આનંદ સાથે, નીજ ગામ એહ આવ્યા—૮૨૮
 ભાભીને ભાવે ભેટી, સતી ઘણુંય રડતી
 છાતી શું ચાંપી ભાભી, છાની તે રાખે રડતી—૮૨૯
 મોહન કહેતો બેની, જીવન અહીં તું ગાળે
 દુઃખી થવાનું હવે, ના સાસરું સંભારે—૮૩૦
 લયું છું પત્ર આવે, સસરાને દુઃખ લાગે
 ઉઘાડું આંખ તેની, ભલેને દુઃખ લાગે—૮૩૧

સતી વદી ત્યાં એવું, ના ભાઈ એવું કરજે
 વિચાર કાંઈ કરજે, દયા તું મારી ધરજે—૮૩૨
 ભલે હો દુઃખ દરીઓ, વિશેષ ત્યાં ભરીઓ
 છતાંય તેહ સારું, જીવન જશે ત્યાં મારું—૮૩૩
 ગયા ના દીન કોના, મૈયર વિશે રહેથી
 સાસરું છે સ્વર્ગ સંને, શું થાય છે કહેથી—૮૩૪
 માટેજ વીર મારા, આરામ લેઈ જશું
 દુઃખેથી દીન કાઢી, હુખ સુક ત્યાં ખાશું—૮૩૫
 લખો હયાતી મારી, ચીંતા ન થાય તેથી
 ત્યારે તો વીર મારા, ખુશી થઈજ તેથી—૮૩૬
 લખ્યો છે પત્ર તેવો, સતી વદી છે જેવો
 ખુશીથી દીન જાતા; વળી કંઈક શાતા—૮૩૭
 અહીં આં હવેશું બનતું, સતીનાં સાસુ સસરો
 રાત્રો બધાય જગ્યાં, સતીની રાહ જોતાં—૮૩૮
 દવા તે લેઈ આવે, આ પુત્રને જીવાડે
 યોગી છે દેવ જેવા, ન કાંઈ લેવા દેવા—૮૩૯
 થયું પ્રભાત જ્યારે વળી વળી વિચારે
 હજી ન રાંડ આવી દવા ન કાંઈ લાવી—૮૪૦
 એવી તે રાહ જોતી મધ્યાન વેળા વીતી
 સસરાને સાસુ કેરી દીલે ચઢી છે બીતી—૮૪૧

સતીનો જય સસરો, યોગીમદુલી જયાં છે
 ખબર બધીય લેવા, યોગીનો વાસ જયાં છે—૮૪૨
 આવ્યો તે પુર પાટે નદી કિનારે તે તો
 ગયો મદુલી માહી ખાલી દીઠી છે તે તો—૮૪૩
 યોગીનો વાસ શોભે શમશાન જેવો આવે
 ઉપર તો કાગ બોલે બોલે ન કે અવાજે—૮૪૪
 સતી જતી ન દીઠો મનમાંહી લય પેઠો
 અંધારા આખે આવ્યાં ધરતી પરે તે બેઠો—૮૪૫
 જોયાં ખાંચા ખચીયા કેતર બધાંય જોયાં
 ઝાડી તે જોઈ વળીઓ જતી સતીને જોયાં—૮૪૬
 નિશ્ચય થયો ત્યાં એને હતી એ રાંડ વંઠી
 ભરમાવી જોગી લોળો ગઈતી રાંડી વંઠી—૮૪૭
 આવ્યો ત્વરાથી પાછો વીગતે વાત જાણી
 ખબર કહી ત્યાં એવી સતી જતીને પરણી—૮૪૮
 નાસી ગયાતે કયાંએ પત્તો ન તેનો લાગે
 હાય હવે શું થાશે એ બીક મુને લાગે—૮૪૯
 વદી સુણીને સાસુ એમાં તો બીક શાની
 પીયર કહીને ગઈ છે કહી છે એવું જાણી—૮૫૦
 હતી એ રાંડ ભુડી જોગણી જાત રૂડી
 ભક્ષીએ લેત સઉને, સાચીએ વાત કહુંને—૮૫૧

આ પુત્ર છેજ પ્યારો તે તેહને પ્રતાપે
 પથારી આજ પોઢયો એ રાંડતો સંતાપે—૮૫૨
 રહીને હોત ઘરમાં જરૂર જીવ લેતી
 ગઈ થયુ તે સાઈ હવે નથી હલેતી—૮૫૩
 પુત્રનો જીવ બચશે, એ રાંડના જવાથી
 માટેજ શોક ત્યાગો, નિર્ભય થઈ રહેજે—૮૫૪
 પુછતું જો આવે કોઈ, પીયર ગઈ તે કહેજે
 બીજી તે બીક ત્યાગી, નિર્ભય થઈને રહેજે—૮૫૫
 વીસારી આમ સતીને રજાં નિરાંત વાળી
 ઠંડા થઈને બેઠાં આપદ બધીયે ટાળી—૮૫૬
 હતી એ આશા ખોટી, સતી તણા જવાથી
 પુત્રને સાઈ થાશે સતી તણા જવાથી—૮૫૭
 એ આશા ખોટી પડતી જણાઈ જાતે દહાડે
 જણાય દીન દીને, ગળતો જતો તે હાડે—૮૫૮
 ખાંશી અતીશે આવે અતીશે તાવ આવે
 પથારી વશ પડયો શકતીય બધીય જાવે—૮૫૯
 અનાજ કાંઈ હાવે જરા ન કાંઈ ભાવે
 વિવિધ જાત રાંધી ભાવે ન તેહ લાવે—૮૬૦
 જોવા સંબધી આવે વહે તે દીન ભાવે
 જીવ્યાની આશા આની ભાઈ તજી દો હાવે—૮૬૧

અહીંયા કશા છે આવી, વીરાટમાં શું થાયે
 અતીશે દુખે બળતા, સતીના દીન જાયે—૮૬૨
 છે ભાઈ દીલે લોળો, લક્ષ્મીને મન થોળો
 સંતાપ એહ આપે, મેણાં ઘણાય મારે—૮૬૩
 આથી સતીનું અંતર, ઉકળી ઉઠ્યું છે હાવે
 કકળાટ થાય તેથી, ના ભાઈને કહેવાયે—૮૬૪
 દુઃખની બળેલી બાળા, બુજાવે કયાંથી લાળા
 જ્યાં ત્યાંથી આગે આવે બળતાંવળી અંગારા—૮૬૫
 નિશ્ચુ ન સુખ વિધિયે, સતીના ભાગ્ય માંહી
 જુની છે રીત એતો, સતીના ભાગ્ય માંહી—૮૬૬
 તેનું મન આથી, પિચ્છર થકી તો ઉઠ્યું
 અનન્ય હવે તો અહીંથી, સતીનું હાય રૂઠ્યું—૮૬૭
 સુળી તો સાસરાની, સતીને મીઠી લાગી
 મૈયરની ગાદી હાવે, સતીને મીઠી લાગી—૮૬૮
 પત્રની રાહ જોતી, કરવાને આણું આવે
 સસરો કે કોઈ આવે, કયા, જો મારી લાવે—૮૬૯
 આશાએ દીન આવા, સતીના જાય દુઃખે
 વળી એ દીલ આવે, પતી પડેલા દુઃખે—૮૭૦
 દીનો ગયા છે કંઈએ, સતી નીરાશ થઈ છે
 ખાત્રી પડી છે ત્યારે, ત્યાગી તો મુને કંઈ છે—૮૭૧

આકંઠ અતીશે કીધું, ન અન પાણી દીધું
 રાત્રી બધીય બાગી, નીંદ્રા બધીય ત્યાગી—૮૭૨
 સવારે ઉઠી જ્યારે, નયનો કરીને રાતા
 ચક્કર અનેસ આવે, પડતી ઢળતી તે બતાં—૮૭૩
 એવામાં પોરટમેને, પત્રજ એક નાખ્યો
 હેતુથી ઉઠી સતીએ, એ પત્ર પાસ રાખ્યો—૮૭૪
 પરવારી લેઈ બેઠી, એકાંત જઈને વાંચે
 થયું ન દીલ ટાઢું, અરેરે હાય સોચે—૮૭૫
 લખ્યું છે પત્ર માંહિ, ઝટ અત્રે આવે
 ગંગાનો કંથ માંદો, આખર ઘડી છે હાવે—૮૭૬
 આશા તણ છે સૌએ, પત્રજ તેથી લખીઓ
 વીલંબ ન કરો ઝાઝો, આ તાર બાણે લખીઓ—૮૭૭
 બેપું બે હાય મુખ તો, ઉઠી ને આજ આવો
 નહી તો તમારી ખુશી, નથી અમારો દાવો—૮૭૮
 સતીએ પત્ર આવો, વાંચી રહી અતીશે
 જવાને ભાઈ વીનવ્યું, એ પત્ર નીજ મીશે—૮૭૯
 મારે તો ભાઈ બાપું, એ સાસરી મહીં તો
 હવે તો દીન એકે, રહેવાય ના અહીં તો—૮૮૦
 કુટ્યું છે કર્મ માફ, જીવન થયું અઠાઈ
 તણ બધુંય આંહી, જવાનું હવે ધાઈ—૮૮૧

લખેલું દુઃખ કરમે, મીથ્યા ન થાય કૌથી
 આગળ અનેરાં દુખડાં, હજુય હાય બેતી—૮૮૨
 સતી વહીને એવું, રડી છે દીલ ખોલી
 ગળું રૂંધાઈ જતાં, શકાય નહીં ખોલી—૮૮૩
 મોહને તર્ત ઉઠી વસ્ત્રો તે પહેરી લીધાં
 ખેસીને ધીર વચને, આશ્વાસનોય લીધાં—૮૮૪
 વળી તૈયારી કીધી લીધી સતીય ત્યારે
 આલ્યાં તે બેન ભાઈ, ખરેખરા મધ્યાને—૮૮૫
 ચાલે તે ભાઈ આગળ, બેની તે જાય પાછળ
 આકંઠ છુપુ કરતી, માપે ધીમેથી ધરતી—૮૮૬
 આવ્યાં તે રાજનગરે, દીઠી સતીને સસરે
 લાવીને રાજ મજરે, સાસુજી ક્રોધ પ્રજળે—૮૮૭
 તડુકી ઉઠી એ તો, સસરાએ ગાળ દેતો
 ભક્ષે તે પુત્ર મારો, ડાકણ સ્વભાવ તારો—૮૮૮
 રંડા તું રાંડવાને, આવી હવે તું આજે
 સતી જો હોવું તું તો, પીડાઈ મર લાજે—૮૮૯
 ગઈતી મુખ કાળુ, કરીને હાય તારું
 હતાં શું નાંરું કારું, બુડાડયું કુળ મારું—૮૯૦
 વાળ્યાં બીજાએ જ્યારે, છાના રહ્યાં તે ત્યારે
 સહન બધુય કરીયું, વખત નથી અત્યારે—૮૯૧

સતીને ત્રાસ થાતો, ના શોક તો સમાતો
 શરમાતી પેઠી ખુણે, સાસુ ધીમેથી દુણે—૮૯૨
 જાવું પતિની પાસે, અવસર એહ ખોળે
 લોકો ભરાઈ બેઠા, શરમાતી આપ શોળે—૮૯૩
 કંઠે છે પ્રાણ પતીનો, લોક વળી ઉચ્ચારે
 પુરણ ભાગ્ય હોયે, તો રાત આજ કાઢે—૮૯૪
 સંધ્યા થઈ છે જ્યારે, ગયા છે લોક જમવા
 હવા તે લેવા સસરો, સાસુને ખાવા કરવા—૮૯૫
 વેરાયાં એવી રીતે, ન કોઈ પતીની પાસે
 અવસર વીચારી એવો, ગઈ પતીની પાસે—૮૯૬
 વદી સતી ત્યાં રહતી. એ કંથ દુઃખ આ શું
 એ દોષ કંથ મારો, કરી અરે દશા શું ?—૮૯૭
 હું પાપી પ્રાણ મારા, હીણભાગી આપ દારા
 ગતી થશે શું મારી, હું તો ઠરી હત્યારી—૮૯૮
 સુણીને કંથ બોલ્યો, સતી સલુણી નારી
 દુખી કરી મેં તુજને, ગણું હું ભલ મારી—૮૯૯
 દુનીઆ તજને આતો, સ્વર્ગે શીઘાવું હું તો
 નકકીજ એજ ભાસે, દુખી થઈશ તું તો—૯૦૦
 મુજ જીવ તુજ માંહે, મુજાય છેજ આજે
 દેખીને દુખ તારૂં, અંતર અરેરે દાઝે—૯૦૧

માતા પીતાએ મારા ખરેખરા હૃત્યારાં
 વળી અરેરે લાગ્યાં, વેરી થઇને તારાં—૯૦૨
 જીવન ખરાબ તારૂં, મેં તો કયું છે આજે
 આશીષ મુને દેજે, માફી તું તેની દેજે—૯૦૩
 સતી વદી ત્યાં વાણી, ના દીલ દુખ ધારે
 દુઃખો અનેક સહીને, કાઢીશ જનમારે—૯૦૪
 લોકો ભલેને કહેશે; તે દુઃખ દીલ સહેશે
 પ્રભુજી પાર દેશે, દારા એ દુઃખ સહેશે—૯૦૫
 માટે પતી એ મારા, ના દુઃખ દીલ ધારે
 તજી સંસાર ખારો, સ્વીકારો પંથ પ્યારો—૯૦૬
 સતીની સુણી વાણી, નયને ભરાયું પાણી
 સતીનો કર આલી, ચુમી કરી છે જાણી—૯૦૭
 અરેરે તર્ત ત્યારે, કંઈ તો ચઢયો ઉકાળે
 પતિને મુજબ મારે, જીવ તો ચઢયો ઉકાળે—૯૦૮
 બોલી શકાયું નહિ, રૂંધાયો કંઠ બ્યાંહિ
 સતીએ ખુમ મારી; આવ્યાં તે ધાધ તાંહી—૯૦૯
 બેઠા છે સાથ સરવે, નિહાળે કાંતિ તેની
 શરીરે શીત વ્યાપી, નાહી દુટી છે તેની—૯૧૦
 ગઈ છે શ્યામ શુદ્ધિ, ખુટી છે તેની શુદ્ધિ
 ધીમે તો શ્વાસ પડીઓ, પ્રહ્લાંડ જીવ ચડીઓ—૯૧૧

તણાતું તન તેનું, સ્વર્ગ તે જીવ જાતો
 પડયું તે શબ થઈને, અરેરે જીવ જાતાં—૯૧૨
 પાડીને લોકો પોકો, કયું રૂઢન અતીશે
 સતીએ છાની રડતી, રૂધીર કાઢ્યું શીશે—૯૧૩
 સવારે સૌએ શોકે, સંસ્કાર સર્વ કીધો
 સતી શણગાર સરવે, છીનવી બધોય લીધો—૯૧૪
 ચુડી કઢાવી હાથે, વસ્ત્રો પહેરાવ્યાં કાળાં
 વેણી રચાવી સારી, મુઠાવી નાખી ધારી—૯૧૫
 રઢીઆણુ રૂપ નારી, આજે બની હત્યારી
 કદી ચુડેલ જેવી, હતી સદભાગ્યા દેવી—૯૧૬
 હિંદુ સમાજ તારી, આવી ઘણી બહીહારી
 હજારો હિંદુ નારી, તારી પીટે પીટારી—૯૧૭
 બાળા નવોઢા ફરતી, રંડાય ભાગ્ય પુટે
 વૈધવ્ય એજ ગાળે, હાથે ઉતારી ચુટે—૯૧૮
 તીલક ન ભાળ થાએ, માથુ વળી મુડાયે
 શણગાર સર્વે છોડી, વસ્ત્રો તે શ્યામ ઓઢે—૯૧૯
 અતિ રડાવે બળથી, કુટાવે વીધ કળથી
 ગોધાઇ ઘેર રહેલું, ખાવાનું દુઃખ રહેલું—૯૨૦
 અરેરે રીત આવી, અબજાને દુઃખ દાઈ
 હિંદુએ રૂઢી કેરી, નારી પીટે પીટારી—૯૨૧

સતીને દ્વખ આવું, લખાયું કમ માંહી
 પતિ સીધાંયો સ્વર્ગે, હવે શું થાય ત્યાંહે—૯૨૨
 શણુગાર સર્વ ત્યાગ્યો, વિલાસ સર્વ ત્યાગ્યો
 મુકન કરાવ્યું માથે, ચુકો ઉતાર્યો હાથે—૯૨૩
 સખંધી સર્વ આવે, મોકાણ કાણ કરવા
 સતિને સર્વ થઈને, આગળ કરે છે રડવા—૯૨૪
 મારી ગોદાવી સરવે, કુટાવે લોક આજુ
 પુછે ન જાન ખાવા, થઈને એક બાણુ—૯૨૫
 વાસી અજીકુ આપે, વળી અતિ સંતાપે
 એ રીત ભુખ હુખે, સતી તપાય તાપે—૯૨૬
 છોડીને સ્વર્ગ જેનો, પતિ ગયો છે પહેલો
 તેને તો સર્વ છાંડે, સમાજ ધારા એતો—૯૨૭
 આથી સતીનું હાવે, શરીર તો સુકાયું
 અતિશે ભુખ હુખે, તાપેથી તન ભરાયુ—૯૨૮
 માથુ ચઢીને આવ્યું અશક્તિ અંગ આવી
 સતી પડી પથારી, હુખે ભરેલું ભાવી—૯૨૯
 દરકાર કોઈ તેની, કરે નહિ લગારે
 ન અન્ન પાણી આપે, હુખેથી દીલ બાળે—૯૩૦
 દીનો ઘણાય એવા, વિત્યા સતીના હુખે
 એતન ઘટયું એ સરવે, અતિશે હુખ ભુખે—૯૩૧

બાણ્યું બધાએ જ્યારે, મરી જશે આ નારી
 અપવાદ એજ આવે, મારી તે નાખી ધારી—૯૩૨
 ઠંડક વળે એ દીલમાં, મરીયે બાય જ્યારે
 છતાંય લોક લાજે, વિચારતાં અત્યારે—૯૩૩
 દવા તે ઢાઝ કાઠં, કરવીજ આજ પડશે
 મરવાની આ છે નકકી, લોકાપવાદ નડશે—૯૩૪
 દવા તે ખાને લીધી, ઝોળી કરીને તેમાં
 ડાકટરને વાત કીધી, સતી બીમાર જેમાં—૯૩૫
 તાકીદે કેશ સુધરે, ઢાકટરે લાંચ માગી
 સુધરે ન એમ સારૂ, તેથી ન જોયું બાગી—૯૩૬
 દરકાર રાખ્યા વિના, સસરો સતીનો આલ્યો
 અનાથ આજ અબળા, એકલી મુકી આલ્યો—૯૩૭
 ડાકટર ભરાયા રોષે, દવા ન સારી આપે
 તથાપી રામ રાખે, તેને શું કોણ આપે—૯૩૮
 આરામ સતીને વળીઓ, ખોરાક સારો મળીયો
 તેથી તો દદં તેનું, ધીમેથી પાણું હઠીયું—૯૩૯
 ખખર તો એક દીને સસરો જોવાને આવ્યા
 મર્યા જીવ્યાની તે તો, ખખર જોવાને આવ્યા—૯૪૦
 નજરે નિહાળી સતીને, તળીઅત બનેલી સારી
 સસરો મુઝાય ભારી, એવે હજીય નારી—૯૪૧

અરેરે હાથ આતો, ઉભી હજીય રહી છે
 ધાયું તું કાંઈ કાંઈ, આ આડ ખીલી રહી છે—૯૪૨
 બળી જીવ્યામાં આતો, ના તાપ એ સમાતો
 કરવાને ગયાં સીધું, થઈને તે બેઠું વાંકું—૯૪૩
 ડાકટર બોલાવ્યા પાસે, એકાંત માંહી બેસી
 રૂસ્વતની નોટો દીધી, વસુ બસોની પુરી—૯૪૪
 વળી વહયો તે એવું, સુણે સાહેબ કહું તે
 દરદી તમોને સોંપી છે મુજ પુત્ર વહુ તે—૯૪૫
 તેણે તો ભક્ષી લીધો, મારો તો પુત્ર ખ્યારો
 કાંમણ કુમણ એ જાણે ના અબળા એ ધારો—૯૪૬
 માટેજ નાશ તેનો, કરવો જરૂર હાવે
 ધાયું તું એજ મરશે, મારૂં તે કામ સરસે—૯૪૭
 તથાપી દીધું આજે; સાહેબ આતો થાએ
 જીવતી રહે તે હાથે, મહેનત બધીએ જાએ—૯૪૮
 અહિંથી ઘેર પગલાં, તેનાં હવે ન આવે
 દવાજ તેવી આપો, ઝટ તાગ તેનો આવે—૯૪૯
 બનશે જો કામ મારું, ઇનામ દેઉં સાં
 આ હાસ દીન ધારી, કૃપા કરો કૃપાળુ—૯૫૦
 ડાકટરે સુણી વાતો, ધુણાવી શીશ હા તો
 ગયો છે ઉઠી સસરો ડાકટર વિચાર કરતો—૯૫૧

સતીની પાસ આવ્યા, પુછી બધીય વાતો
 સતીએ મન મુકી, કીધીય બધીય વાતો—૯૫૨
 ડાકટરે હર્દ જાણ્યું દુખ તો બધું પીછાણ્યું
 હયા સતીની આવી, બતાવી એક ચાવી—૯૫૩
 પેટનું દવાઓ આપી, સતી બનાવી સારી
 સસરાની વાત તેને, કહી, વિચારી ધારી—૯૫૪
 ડાકટર સતીને પુછે, બાળા કહો તું હાવે
 તારે જવું છે ક્યાંયે, જણાવ દીલ લાવે—૯૫૫
 સાસરીએ જઇશ તું જો, નિશ્ચય મોત થાશે
 જીવતી તું રહીશ તે જો, બીજે સ્થળે નાશે—૯૫૬
 માટે તું બોલ બાળા, જે દીલ તુજ હોયે
 ઈચ્છા જો હોય તારી, દીકરી ગણું હું તોયે—૯૫૭
 વર્તન પવિત્ર તારું, સુણી હું ખુશ થાતો
 વળી તુંજ દુખ દેખી, અંતર ઘણું મુઝાતો—૯૫૮
 આવે જો ઘેર મારે, વાંધો ન હોય તારે
 સુખી તું થઇશ ત્યાં તો, આનંદ સર્વ જ્યાંતો—૯૫૯
 મુજ પુત્રીઓ તો બે છે, ગણીશ તુને ત્રીજી
 લણાવે તેને તું તો, ચીન્તા તજીને બીજી—૯૬૦
 સતીને વાત લાગી, મીઠી એ બ્રાંત લાગી
 બાપું હું ત્યાંય આવું, જરા ન દીલ લાવું—૯૬૧

દુઃખી છે દીન મારા, સુખી નથી થવાના
 છતાંય આવું સાથે, બનશે કરીશ હાથે—૯૬૨
 ઇચ્છા બે આપ હોશે, વધરાગ્ય મારૂં ગાળું
 ખીજું ન કેઈ બેઈએ, વીના બે ટંક વાળું—૯૬૩
 સાંજે સતીને લઈને, ડોકટર ઘેર લાવ્યા
 પત્નીને એજ કીધું, સતીને સાથ આવ્યા—૯૬૪
 પત્નીનું નામ તારા, સ્વભાવ છેજ સારા
 હવેથી આવી ધાઈ, ભલે પધાર્યા બાઈ—૯૬૫
 કહીને કંઠ વળગી, પોતાની પુત્રી બાણે
 ગંગાને શાથી બાણે, ઉમંગ આવ્યા ટાણે—૯૬૬
 રહે તે આંહી રાજે, ખાતા પીતા તે મોજે
 વિસાર્યા દુઃખ સરવે, હણાયું દુઃખ હળવે—૯૬૭
 અહીંયા સતીને સસરો, બખર બેવાને આવ્યો
 ડોકટર ધીમે તેને, સંદેશ એજ કહાવ્યો—૯૬૮
 ગુજરી ગઈ તે બાઈ, ઇનામ આપો કાંઈ
 બધુંય દુઃખ હુણ્યું, ગઈ તે સ્વર્ગ માંહી—૯૬૯
 સસરો સુણીને બોલ્યો, સાહેબ નોટ સોની
 ઇનામ આપું આજે, ખુશી થઈને લ્યોની—૯૭૦
 કહીને એવું પોતે, સીધાવ્યા ઘેર પાછા
 કરી કીયાઓ સરવે પત્રો લખ્યા છે ખાસા—૯૭૧

માંકણ સતીની માંડે, સતી રહે છે કાઠે
 ભજન પ્રભુનું કરતી, હેતેથી ધ્યાન ધરતી—૬૭૨
 ડોકટર તો એક દીને, ખાહાર ખાગે ખેડા
 તેવામાં સખસ બે તો, આવીને માંહી પેડા—૬૭૩
 મસ્તક નમાવી પડીઆ, ડોકટરના પાય માંહી
 કહોને ક્યાંથી આવ્યા, ડોકટર પુછે છે ત્યાંહી—૬૭૪
 ઉઠીને સખસ બેઠ્યા, સાહેબ રહેમ લાવે
 અમારા કુટે કરમે, વખત આવ્યો આવો—૬૭૫
 હતા શ્રીમંત સારાં, આવ્યા દીનો નઠારા
 માટેજ આજે આવ્યા, આશરે તમારા—૬૭૬
 હાકું હું ઘોડા ગાડી, આ લાઈ મારો તે તો
 ધરનું એ કામ કરશે, એ પેટ એમ ભરશે—૬૭૭
 નથીય કાંઈ લેવું, ખાધા સિવાય બીજું
 સાહેબ રાખી લેશો, બેલી ન કોઈ બીજું—૬૭૮
 દયા ધણેરી આવી, રાખી ત્યાં લીધા બેને
 જરૂરી કામ બેઈ, સોંપી દીધુ છે તેને—૬૭૯
 નોકર રહેલો નાનો, ઘરમાં રહે છે રોજે
 એક દીન ખહાર જઈને, લાવ્યા છે વાત તેને—૬૮૦
 સતી બોલાવી પાસે, સંભળાવી ધીમે તેણે
 અરે ઓ બેન આજે; સુણી છે વાત આજે—૬૮૧

સરખેજ ગામ સારૂ, રોળની ચોલા સારી
 ભરાય ત્યાં તો મેળો, બુકિત બેવાની સારી—૯૮૨
 ઉરસ આજ તેની, બેવાને બાય લોકો
 જઈ એ બેવાને આજે, સાહેબને આપ કહોતો—૯૮૩
 સતી એ ભાન ભુલી, વિતેલ વાત ચુકી
 સાહેબની પાસે જઈને, એ વાત એણે મુકી—૯૮૪
 બાવું છે રોજે બેવા, બાપુ રજા બે આપો
 દર્શન કરીને આવું, હરાય જેથી પાપો—૯૮૫
 ડાકટર વદ્યા ત્યાં વળતી, બાવો સુખેથી બાવો
 ગાફલ ના રહેશે ત્યાંએ, ગાડી લઈને બાવો—૯૮૬
 આજ તો એવી મળતાં ગાડી તઈયાર કીધી
 નોકર હતા જે બેએ, સાથે તૈયારી કીધી—૯૮૭
 સતીને રાખી સાથે, ગાડી મુકી હંકારી
 સતી અબાણી તો છે, અનાથ એજ નારી—૯૮૮
 બાબુએ રોજ મુક્યો, ગાડી ધપાવી આજે
 સતિ વિશ્વસે રહેતી, ના વહેમ કાંઈ લાગે—૯૮૯
 જંગલ અઘોર આવ્યું થોભાઇ ગાડી ત્યાં તો
 સતીને વહેમ આવ્યો, જંગલ દીઠું છે જ્યાં તો—૯૯૦
 આવ્યા ત્યાં ચાર નરતો, સતીને ઉતારી હેઠે
 હતાશ થઇ ત્યાં નારી, અહીં શું દુઃખ વેઠે—૯૯૧

ધરીને હામ સતીએ, ખસીને દુર પુછ્યું
 કહો ને આતે શું છે ? સતીએ એમ પુછ્યું—૯૯૨
 વધો છે એક નર તો નારી તે દુઃખ દીધું
 પ્રથમ તુને તો ગાલી, ધારીને સુખ લીધું—૯૯૩
 હું તો લઈને તુજને, ગયો વિદેશ માંહે
 અરેરે દેવ મુજને, આડો પડ્યો છે ત્યાંહે—૯૯૪
 પેટીમાં પુરી તુજને, નીકળીતું ત્યાંથીનાઠી
 મર્કટ ભરાયો માંહે, કરી દશા ત્યાં માઠી—૯૯૫
 પછીથી આવ્યો અહિંઆં, ભમતોહું તારી પુઠે
 ટોળી જમાવી પુરી, લાગ્યો હું તારી પુઠે--૯૯૬
 દરદી થઈને તું તો, રહી દવા તે ખાને
 સુભાગ્યે મારે તે તો, આવી તે વાત કાને—૯૯૭
 થયો તો પુઠે ત્યાંથી, ડાકટરને ઘેર જ્યાંથી
 નોકર રહ્યા છે એ જો, સાગરાત મારા તે છે--૯૯૮
 તારા એ ફકત સાટે, મહેનત કરે છે એતો
 મહેનત ફળી એ આજે, કયું તું સર્વ કાજે--૯૯૯
 હવે તો હદ થઈ છે, મુમત સલુણી ત્યાગો
 આધીન મારે થાઓ, વસ્ત્રો ધરેણાં માગો—૧૦૦૦
 પતી સીધાગ્યો સ્વર્ગે, વિધવા થઈ તું હાવે
 ઉચાટ સર્વ ત્યાગો, લેટી તું લેને ભાવે--૧૦૦૧

હા ના કરીશ જો તું, દુખી થઈશ તો તું
 સ્વાધીન મુખે થા તું, અહિંથી ન છુટી જાતું—૧૦૦૨
 સતી મુણીને બોલી હરામી આશું બોલે
 પાપી પ્રપંચી આવ્યો શું ભાર તોલ તોલે—૧૦૦૩
 જીવન બધુય જીહું કર્યું પતીએ જાતાં
 મરવાનું સાફ લાગે, વર્ધભવ્ય આજ થતાં—૧૦૦૪
 માટે આ પાપી નર તુ કેડો તો છોડ મારો
 કદાપી કાળે તારો ન અર્થે સરનારો—૧૦૦૫
 હત્યા તને હું આપું ન દેહ વાળ ભાળે
 શાને ભરે તું ભાતું અઘોર કર્મ કાળે—૧૦૦૬
 કરતી હું ચેન બાજી પાપીએ દાઢ ખુંચી
 મુખો અનેરાં ત્યાગી દુખી તે લાવી મુકી—૧૦૦૭
 અરેરે હાય હાવે મરવું વિશેષ ભાવે
 પાડી છે જીમ તેવે, રે હાય ? કે બચાવે—૧૦૦૮
 કકાળત ભારે કીધો અતિશે સાદ કીધો
 આવો બચાવો કેઈ કરીને સાદ રોઈ—૧૦૦૯
 મુણીને અર્ત વાણી અબજાની એહ જાણી
 મહાજન સંગ જાતો તેણે આ વાત જાણી—૧૦૧૦
 ગયા નરો ત્યાં દોડી, અબજાને દુખ દેતા
 મારે તો માર આઝો કદુ મુખેથી કહેતા—૧૦૧૧

કીલકારી કીધી ત્યારે, મહાજનજનોએ જ્યારે
 પાપીને લાન આપ્યું, આ શું ચઢીને આપ્યું—૧૦૧૨
 મુકી સતીને નાઠા, જંગલ વિષે ભરાયા
 અતિશે માર ખાઇ, સતીની કુલી કાયા—૧૦૧૩
 લોકોએ લીધી ઉંચકી, સતીને સાથે લાવ્યા
 પુછી ન વાત કાંઈ, સાથે તે લઈ ચાલ્યા—૧૦૧૪
 આવ્યા વિરાટ નગરે, સતીને લેઈ સાથે
 તહાં તો લાન આપ્યું, બેઠી થઈને હાથે—૧૦૧૫
 સંઘે મુકામ કીધો, યોગાન માંહી જ્યારે
 અરે આ લાઈ સુણો, સતી એ બોલી ત્યારે—૧૦૧૬
 છે મુજ ગામ આ તો, રહે ત્યાં લાઈ મારો
 મુને બચાવી તે તો, ઉપકાર છે તમારો—૧૦૧૭
 રત્ન જો આપ આપો, હું જાઉં ઘેર મારે
 આવોને સાથ મારી, જાઉં છું અત્યારે—૧૦૧૮
 સુણીને લોક બોલ્યા, સાચું જો હોય બેની
 આનંદ અતીશે થાએ, ચીંતા ન થાય તેની—૧૦૧૯
 સતીને સાથ લઈને, ગામે ગયા બે નર તો
 નીજ લાઈ ઘેર જઈને, સતીનો જીવ દરતો—૧૦૨૦
 દેખીને નીજ બેની, તે લાઈ ધાઈ આવ્યો
 વળગ્યો તે બેની કંઠે, અતીશે રનેહ લાવ્યો—૧૦૨૧

વિગત બધીય પુછી, વહતી સતીય રહતી;
 ઓ ભાઈ દુઃખ મારું, સમાય ના આ ધરતી—૧૦૨૨
 કરશું નિરાંતે વાતો, ઉપકાર સંઘ ભારે
 નરો ન હોત આ તો, ન હોત હું અત્યારે—૧૦૨૩
 માટેજ ભાઈ એની, સેવા જે થાય કરવી
 ચીજો તે જોડ માંગે, રજીડ તેડ કરવી—૧૦૨૪
 સુણીને ભાઈ ત્યાં તો, નરોને પાય લાગ્યો
 ઉપકાર આપ મોટો, હું છું ઘણાય છોટો—૧૦૨૫
 માગો જો આપ માથું, આપીશ હું અત્યારે
 સેવા તમારી કરવી, અરે એ ધર્મ મારે—૧૦૨૬
 નરો તે વાણી સુણી, વદ્યા રહીને વાણી
 અમારો ધર્મ એ છે, કયું એ ધર્મ જાણી—૧૦૨૭
 જરૂર ન કાંઈ અમને, તૈયાર સાથે લાવ્યા
 ખબર તમારી જાણી, સતીને આંહી લાવ્યા—૧૦૨૮
 ખાત્રી અમારી કરવા, અમે તો સાથ આવ્યા
 મળ્યાં તે બેન ભાઈ, આનંદ અમોને થાયે—૧૦૨૯
 વળ્યા તે કહીને પાછા, સતી રહી તે આંહી
 અતિશે કષ્ટ આવી, સતી પીયર માંહી—૧૦૩૦
 પુછે છે ભાઈ પ્રેમે, બેની તું મર્ણુ પામી
 આવી તું આંહી ક્યાંથી ? થઈતી સ્વર્ગે ગામી—૧૦૩૧

એવો તે પત્ર આવ્યો, તું સાસરે પઠાવ્યો
 અમે તું આશ ત્યાગી, રહ્યાંતાં બ્રાંત લાગી—૧૦૩૨
 ગુજરી શીરે તું તારે, સુણવું એ બેન મારે
 આવી તું ક્યાંથી અહીંઆં, શી રીતે અત્યારે—૧૦૩૩
 સુણી સતી તો બેલી, એ વીર સુણ મારા
 વિધવા થઈ હું જ્યારે, થયા બેહાલ મારા—૧૦૩૪
 મુને તો દવાખાને, સસરે મુકીતી બહાને
 ઉપરથી લાંચ આપી, ડાકટરને શીખ આપી—૧૦૩૫
 જીવતી ન આવે ઘરમાં, દવા એ રીત દેજી
 દવાને પાછાં ઝેરી, મારી તે નાંખી દેજો—૧૦૩૬
 સસરાને કહીને આવું, મુકીને મને આલ્યા
 ડાકટર દયાળુ એવા, વિચારી વાત આલ્યા—૧૦૩૭
 રૂસ્વત ખાઈ તેની, દવા તો સારી આપી
 જીવાડી મુને ભાઈ, દયા તો ઉર લાવી—૧૦૩૮
 ખબર મુવાની આપી, ખબર જોવાને આવ્યા
 એ વાત જાણી આવી, આનંદ ઉર લાવ્યા—૧૦૩૯
 ડાકટરે મને પુછી, પોતાને ઘેર રાખી
 પુત્રી સમાન ગણુતા, છે દેવ એનો સાખી—૧૦૪૦
 જીવન બધુંય મેં તો, ત્યાં કાઢવાને ધાયું
 માનવનું ધાયું જાએ થાએ વીધીનું ધાયું—૧૦૪૧

(૧૧૭)

પુઠે હરામી ટોળી, અવલથી લાગી આવી
 પેટીમાં મુને ઘાલી, પહોંચ્યો હતો જે આવી—૧૦૪૨
 જમાવી ટોળી તેણે, મુને વળી ફસાવા
 પાપીએ બેજ ત્યાં તો, નોકર થઈને આવ્યા—૧૦૪૩
 રહ્યાં ત્યાં પેટ માટે, જાણે ન કોઈ ચુકિત
 મુને ફસાવા માટે, બધી ઘડી એ બુકિત—૧૦૪૪
 ભરમાવી મુને નાખી, રોજની રઠ લાગી
 સાહેબ પાસે જઈને, આજ્ઞાએ મેંજ માગી—૧૦૪૫
 ગાડી લઈને સાથે, નોકર બેચ આવ્યા
 હતો વિરાગ મુજને, તજ બધીતી માયા—૧૦૪૬
 ના વહેમ કાંઈ તેથી, આવ્યો ન દીલ જેથી
 ગાડી હાંકારી પાપી, ઉતારી મુકો આઘી—૧૦૪૭
 બીજા વધુ ત્યાં આવ્યા, ઈજત લેવાને મારી
 અતીશે ત્રાસ થાતાં, બુમો ઘણીય પાડી—૧૦૪૮
 મહાજન જતાતા રસ્તે, આવી છોડાવી તેણે
 ઉપકારી નર એતો, સોંપી છે આંહી જેણે—૧૦૪૯
 ભગનીનું દુખ ભાળી, ભાઈ ઘણું છે રડતો
 અરેરે બેન તારે, માથે સીતમ ગુજરતો—૧૦૫૦
 સુખી ન થઈ જરીએ, આ માત પેટ આવી
 સુખનો ન દીન દીઠો, બુરૂ ઘડેલું ભાવી—૧૦૫૧

નિર્ભાગી ભાઈ તારો, પુરો ખન્યો હત્યારો
 દુઃખમાં તું દીન કાઢે, રહું સુખી હું દહાડે—૧૦૫૨
 હવે બેની તું અંહી, જીવન બધું ગુજારે
 સુખી તું જાત જોઈ, શાંતિ વળે તો ત્યારે—૧૦૫૩
 સુણી સતી ત્યાં બોલી, એ ભાઈ દીન કાઢું
 પણ ભાગ્ય મુજ લખીયું, વીધન આવે આડું—૧૦૫૪
 ખખર ન દેશો કંઈએ, મારી હવે તો ભાઈ
 ઉપવાસ વૃત કરીને, જીવન તજીશ ભાઈ—૧૦૫૫
 નિર્ભય સતી તો થઈને, રહી છે ઘેર ભાઈ
 ગમન દીનો ત્યાં કરતી, ફીકર નથી ત્યાં કાંઈ—૧૦૫૬
 ભાલીનો ભાવ ભુડો, સતી પરે એ રહે છે
 અનાથ જાણી તેને, કદુ તે વેણ કહે છે—૧૦૫૭
 સહન બધું એ કરતી, દુખેથી દીન કાઢે
 વિચારે વામા વળતી, ના વેણ મુખ કાઢે—૧૦૫૮
 રઝળતી આવી આજે, પગલાં તું કાળાં લઈને
 હરામનું ખાવા આવી, ભાલી કે'ગાળ દઈને—૧૦૫૯
 સહન સતી તે કરતી, ના વેણ તે ઉચરતી
 કંકાસ થાય તેથી, ઘણી રહે છે ડરતી—૧૦૬૦
 ના ભાઈને કહેતી, ના નામ તેનું લેતી
 દુખે નીભાવ કરતી, બધુંય દુખ રહેતી—૧૦૬૧

(૧૧૯)

ટાડું આજીડું આપે, બમણું તે કામ સોપે
 સતી ઉઠાવે દુઃખે, અશક્ત તન ભુખે—૧૦૬૨
 સતી બધુંય સમજે, કયા ન હોય તેને
 મનમાં ન લાગે જેને, પરની જણેલી જેને—૧૦૬૩
 હિન્દુ સંસાર માંહે, એ રીત ચાલી આવે
 ભોભાઈ નણુંદ જો ભાળે, તો કાળ જાણે આવે—૧૦૬૪
 સાસુને વહુ કેરી, એવી તો રીત ચાલે
 વીતી બધી એ જાણે, પડી જો હોય પાળે—૧૦૬૫
 એ રૂઢીના પ્રભાવે, સતીને દુઃખ આપે
 ના બાઈ કાંઈ જાણે, તે અંદરે કબાવે—૧૦૬૬
 દુર્બળ શરીર તેવું, દુઃખ માંહી છે દુખેલું
 થાતું એ કૃષ જાતું, દુઃખ માંહી એ દુખેલું—૧૦૬૭
 ઉપરથી દુઃખ આપે, ભાલી વળી સંતાપે
 ભાઈ વળી તે પુછે, તપે તે બેન તાપે—૧૦૬૮
 દુઃખી તું કેમ થાતી, દીને દીને સુકાતી
 શું હઈ કાંઈ થાતું, ના બેન એ શરમાતું—૧૦૬૯
 વહી સતી ત્યાં એવું, ના, ભાઈ કાંઈ એવું
 સૌ દેહ હંડ થાએ છે, તન માટે જેવું—૧૦૭૦
 વળાવી વીર ગનડું, સતી રહી છે દુઃખે
 ભાલીનો રોષ અહીંઆં, ભરાય પેટ ભુખે—૧૦૭૧

ચરિત્ર સ્ત્રીનું ભુડું, ન કોઈ તેને પહોંચે
 વિરંચી વિષ્ણુ સરખા, ન કોઈ તેને પહોંચે—૧૦૭૨
 વિક્રમ સરીખા હાર્યા, ધાર્યા ન પડયા પાસા
 મહેલો તળવી રૂડા, જંગલ વસાવ્યા વાસા—૧૦૭૩
 અંતર ન તેનું કોઈ, નહિ પીછાંણી શકતું
 છે પાપ કાગ ભરીયું, ન જાણી કોઈ શકતું—૧૦૭૪
 હતી સતીની ભાભી, પુરી પ્રભાવ વાળી
 ભર્યો તો કાળ રોમે, ન બુદ્ધિ તેની સારી—૧૦૭૫
 ચરિત્ર કીધું તેણે, સતીને દુર કરવા
 પતીની પાસ તેણે, લાગી જઈ ઉચરવા—૧૦૭૬
 પતિ શું ઉંઘ ઉંઘો, કપાય નાક આતો
 તમ બેન લાવી ઘાત્રી, કરી ઘણી દયા તો—૧૦૭૭
 ઉંધું તે તેણે કરીયું, કલંક માથે ધરીયું
 તે ચાલ જોટી ચાલે, કલંક ચોટયું ભાલે—૧૦૭૮
 શ્રીકાસ તેના અંગે, જીવોને આજ મારી
 મોઢે ચઢીને મુજને, કહ્યું કે ભાભી મારી—૧૦૭૯
 અમલ રહ્યા છે મુજને, કહ્યું તે દુઃખ મારે
 વાતો બધે એ થાએ, રે હોય જો અત્યારે—૧૦૮૦
 સાચું કહ્યું આ મેં તો, ઉપાય તેનો લેજો
 ના લાડ કાંઈ કરશો, બે વાનાં તેને કહેશો—૧૦૮૧

મોહને વાત સુણી, દીલ માંહી કોષ વ્યાયો
 સતીનું તન બેઠું; નકકી વિચાર વ્યાયો—૧૦૮૨
 સતીની પાસ તેણે: તાત્કાળ જઈને બેયું
 અતિશે કાળ વ્યાખ્યો છે, ધૈર્ય તેણે ખોયું—૧૦૮૩
 પુછી ન વાત કંઈ, છે મારા દેવા માંડયો
 વિશ્વમય સતીને થાતું, આ શો ભવાડો માંડયો—૧૦૮૪
 એ ભાઈ કેમ મારો, શું દોષ છેજ મારો
 થઈ બે ભૂલ મારી, તો જીવથીજ મારો—૧૦૮૫
 જ્યાં જ્ઞાર ત્યાંથી આવી, આ ખુમ ભાઈ માર
 જીવે ન એક દહાડો, ખીચારી આજ ખાળા—૧૦૮૬
 રડી અતિશે કકળી, અનાથ એજ ખાળા
 દયા વસી ત્યાં તેને, તજી ગયો તે ખાળા—૧૦૮૭
 અહીંઆં ભાભીએ જ્યારે, પ્રસરી વાત ગામે
 સતી વિચારી વાતો, અતિશે ત્રાસ પામે—૧૦૮૮
 અફવા ઉડી છે ગામે, સતીની ખોટી રીતે
 વાતો સુણીને એવી, ચરર થાય ચીતે—૧૦૮૯
 બજ્યુ તે ઘર જ્યારે, વનમાં સીધાવ્યા ત્યારે
 વનમાં એ આગ ઉઠી, વિધાના આજ રૂઠી—૧૦૯૦
 સતી વિચારે મનમાં, અરર હાય આ શું
 વાતો ભવિષ્ય થાતી, ના ચીતમાં સમાતી—૧૦૯૧

સતી ભરાઈ ઘરયાં, હર્ષને તે ન જાણે
 કીર્તન કથાએ મુકયાં, અઢકા ઉચાટ થાએ—૧૦૬૨
 જુઠી આ વાત જગમાં, અઢકો પ્રચાર પામી
 અરેરે કોઈ તેમાં, જુએ ન કાંઈ ખામી—૧૦૬૩
 આપઘાત હાય કરવો, વિના ઉપાય બીજો
 નથી ય મારા માટે. એકે ઉપાય બીજો—૧૦૬૪
 મરવું તો શાને ડરવું, ખુશી થઈને કરવું
 પંચાત બીજી ત્યાગી; પ્રભુનું ધ્યાન કરવું—૧૦૬૫
 સતીએ આમ જાણી; લાવી તે દોર જાડો
 ગાળો કરીને નાખ્યો જોડને પાટ જાડો—૧૦૬૬
 ટેમલ મુકીને નીચે, ઉપર ચઢી તે બાળા
 અરર હાય આજે, ખુબ્બે દીલ લાળા—૧૦૬૭
 ફાંસો ગળામાં નાંખી, બોલી એ બોલબાળા
 પ્રભુ તું જોળે લેજે; મુને તું સ્હાય દેજે—૧૦૬૮
 વિનંતી એવી કરીને; પડવા તે જાય નીચે
 અવાજ ગેળી તેવો; સતીને જ્ઞાન સીંચે—૧૦૬૯
 સતી સખુર કરજે. હત્યા તું નવ કરજે
 હત્યાથી જીવ જાશે; કલંક ના ધોવાશે—૧૧૦૦
 દુનીઆ તો ભુંડું ગાશે; ના શ્રેય તારૂં થાશે
 માટે સતી તું સાંભળ; આજ્ઞા પ્રભુની એવી—૧૧૦૧

હજીય હુખ સહેજે, સતી તું સાચી દેવી
 આખર પ્રકાશ તારો, થશે તું દેવી જેવી—૧૧૦૨
 હશમનો હર થાશે, વિજય તારો ગાશે
 તુને તે પાય લાગે, આવે એ કાળ આગે—૧૧૦૩
 માટે તું ધીરજ ધરજે, સાહસ ના તું કરજે
 કંઠેથી કાઢ કાંસો, સાબુત રાખ વાંસો—૧૧૦૪
 સુષીને ગેબી વાણી, કૃપા સતીએ જાણી
 પ્રભુની સહાય મારે, મરું હું શાને ત્યારે—૧૧૦૫
 કહીને કાંસો કાઢ્યો, છોડી એ દોર નાંખ્યો
 સતી એ બેઠી બુરે, ધીમા ધીમા એ સુર—૧૧૦૬
 આરામ અહિંઆં લ્યોને, વાયક અરે આ મારા
 કઠલાલકર કહે છે, કથાના ભાગ સારા—૧૧૦૭
 વિવિધ રસ પુરાણા, કાગળ કથીશું હાથે
 બાહર એ ભાગ પડતાં, વાંચી વિચારો ભાવે—૧૧૦૮

(૧૨૪)

સોળ વરસની સતિ

અને

નવ વરસનો પતિ

ભાગ ૧૭—૨૦

રાગ—ખારમાસી.

સતી તો એમ રહતી, દુનીયાથી એહ ડરતી
આંખેથી આંસુ ભરતી, વિવિધ વીચાર કરતી—૧૧૦૬

વાણી વિભુની સુણી, મુલતવી રાખ્યું મરવું
છતાં ન કાંઈ સુઝે, હાય હવે શું કરવું—૧૧૧૦

પાપી પ્રપંચી લોકે, પાડે ખબરે ચોકે
સતીના વીર હઈયે, લાગે અતીશે ધોકે—૧૧૧૧

અહિંયાં સતીની ભાભી, ખટપટ અતીશે કરતી

મોહન તણા તો દીલમાં, ભુસુ વધારે ભરતી—૧૧૧૨

અંચળ-એસીશું આમ રહેશે, દીલે ન કાંઈ લેશે

અપવાદ નહોરી લેશે, દુનીઆને શુંય કહેશે—૧૧૧૩

કાળું આ કૃત્ય બેને, કીધું તે શાંખી રહેશે

દુનીઆં ફેજેતી કરશે, જવાબ સુંય દેશે—૧૧૧૪

(૧૨૫)

મોહન મુઝાતો મનમાં, નારીના વેણ મુણી
મોહન-અતિશે ખેદ ધારી, વઘો વળી તે વાણી—૧૧૧૫
ખ્યારી એ વાણી તારી, ગળે ઉતારી ધારી
વિચારી વાત સારી, મુજે ન એકે ખારી—૧૧૧૬
કરવું શું હાય હાવે, અતિ વિચારી આવે
પાપણી બેન મારી, કુકર્મીં એજ નારી—૧૧૧૭
આપે સલાહ સારી, એવું ન પાસ મારી
ઈજત અરેરે એથી, જાએ અત્યારે મારી—૧૧૧૮
અંચળ-થઈને મહં આજે, આશા વચન ઉચારો
ડરકણ સ્વભાવ ધારી, શું હામ આમ હારો—૧૧૧૯
અબળાની જાત મારી, છતાંય હામ રાખું
પુછે જો કેઈ મુજને, સીધો ઉપાય દાખું—૧૧૨૦
બાલાવો કેઈ એવો તમારો મિત્ર હોયે
તેની તો સાથ તેને, મુકો ધકેલી જોયે—૧૧૨૧
બચો બધીય વાતે, સુખનો સંભવ તેમાં
વળી ઉપાય બીજો, બતાવું સુખ જેમાં—૧૧૨૨
કરો ને ખુન તેનું, ગણો ન પાપ જેવું
લપટ છે રાંડ તેથી, ગણો ન પાપ તેનું—૧૧૨૩
ઉપાય જે બતાવ્યા, કરો તમારે ફાવે
વહી લોળા ભાવે, કહીશ હું ના હાવે—૧૧૨૪

(૧૨૬)

છુટકારો કરોને એનો, નહીં તો ન સારૂ થાશે
હું તો જઈશ મારે, થવાનું તેહ થાશે—૧૧૨૫

કર્તા—નારીનાં વેણ સુણી, મોહન વિચાર કરતો
ઉપાય લેવો કેવો, ચોક્કસ ન એક જડતો—૧૧૨૬

મોહન મુજબા ભારે, ચંચળ કરે શું ત્યારે
અનેક દાવ ખેલે, સતીને આળ મેલે—૧૧૨૭

ચંચળે ધારી લીધું, પતીથી કાંઈ ન થાએ
અરેરે ત્યારે આ તો, શી રીતે સાલ જાએ—૧૧૨૮

ચંચળ ચતુર નારી, સ્વભાવની સારી
ઈર્ષાળુ મન તેનું, વખણાય ગામ જેહો—૧૧૨૯

ચોંચેલી સર્વ વાતે, તે મહંને હાલે
અખળાનું અંગ તેનું, પણ મહં હામ લાવે—૧૧૩૦

પતીને પુછ્યા વિના, બોલાવો લાવી નરને
પ્રતાપ નામ તેનું, સુણાવો વાત તેને—૧૧૩૧

મોહન બોલાવ્યો પાસે, બધીય વાત કીધી
સતીનું ખુન કરવા, વાતો મળીને કીધી—૧૧૩૨

પ્રતાપ પુરો પાપી, પંકાય એજ આપે
કર્મો એ કુડાં કરતો, ડરતો ન કોઈ પાપે—૧૧૩૩

મોહન—આશા અનેરી આપી, મોહને દામ કેરી
થશે જો કામ મારું, થેલી દેઉં ભરેલી—૧૧૩૪

(૧૨૬)

માટે ઓ ભાઈ મારા; જાણે ન કોઈ આતે
રાખીને તેવી રીતે. છુપી બધીય વાતો—૧૧૩૫
ઈનામ હમશિ સાડ. થશે જો કામ માફ
કરીલે વિચાર વાડ. દારીદ્ર પ્રીટે તાડ—૧૧૩૬

પ્રતાપ-પ્રતાપે વાત સુણી હશે ભરાયો તે તો
પહેલાંનું વેર વાળુ; આવ્યો છે દાવ આતો—૧૧૩૭
અનેક રીતે પહેલાં સંતાપ્યો મુને એણે
અતિશે લાંચ ખાધી, દુભાવ્યો કર વેણે—૧૧૩૮
તેવે દાવ ન ચુક, હું જીવતો ન ચુક
પુરો પછાડી નાંખુ. ના કાંઈ ખાકી રાખુ—૧૧૩૯
વદ્યો તે હોસે એવું, મોહન ભાઈ એ શું
તમારે માથે આવ્યું, સંકટ અનેક એ શું—૧૧૪૦
ધીરજ રાખો ધારી જીવ્યો શાખાશી મારી
ન આંચ ઉની આવે કડ એ કામ ભાવે—૧૧૪૧
હનુમાન કેડ દેવળ, બંદર વિશે તે આવ્યું
શ્રીફળ લઈને ત્યાંતો મોકલજો એજ ફાવ્યું—૧૧૪૨
વગે કરીશ ત્યાં તો, પછી ન પત્તો લાગે
સાવધપણેથી રહેજો. જોખમ મુને ન લાગે—૧૧૪૩

મોહન--મોહન વદ્યો ત્યાં વાણી પ્રીકર ના રાખ વીરા
ન આવે આંચ ઉની થાઓ નહી અધીરા—૧૧૪૪

જરૂર કાલે આવે, મુજ યેન સંધ્યાકાળે
 ઠેકાણે તમે કરજો, ના ઘર મુજ ભાળે—૧૧૪૫
 વાંઝ કહી ને વળીઓ, પ્રતાપ ઘેર પોતે
 એમ દીન એક વીત્યો, સતીની રાહ જોતે—૧૧૪૬
 દિવસ ખીજની આવી, એકમ હીણ સંધ્યા
 મોહન ભોળે ભાવે, પ્રભુને પ્રેમ વંદ્યા—૧૧૪૭
 મોહન મન વિષે, સહગુણ છે ભરેલા
 ન કુર આવા ધંધા, ન કોઈ દી કરેલા—૧૧૪૮
 છતાંય આજ આ શું, મોહન હાથ બનતું
 સંસ્કારો દીલ તેનું, રહે ઘણુંય ડરતું—૧૧૪૯
 નડે છે ફકત નારી, ઘડીમાં જીવ કાઢે
 ડરે તે ફકત જોથી; સામરાજ્ય જેનું ચાલે—૧૧૫૦
 અરે આ જગત વિષે ભોળા નરોના ભાગ્યો
 દોરવાય નારી દોરે, જીવન બગાડે આગે—૧૧૫૧
 સહગુણ એના સડતા વિવેક એના બળતા
 નારીના સુર આગળ ભોળા કુટાઈ મરતા—૧૧૫૨
 સામરાજ્ય સ્ત્રીનું જ્યાં છે; અંધો બનાવે નરને
 સામરાજ્ય સ્ત્રીનું જ્યાં છે ખર ગણાવે નરને—૧૧૫૩
 સામરાજ્ય સ્ત્રીનું જ્યાં છે, રાત્રીએ સુર ઉગે
 સામરાજ્ય સ્ત્રીનું જ્યાં છે, મનાવે ભુખે મુગે—૧૧૫૪

સામરાજ્ય જ્યાંનું સીનું છે, ધીરજ ધીરાઓ મુકે
 રામરાજ્ય સીનું જ્યાં છે, માઝા મહાન મુકે—૧૧૫૫
 સામરાજ્ય સીનું જ્યાં છે, સદ્ગુણ જાય સરવે
 સામરાજ્ય સીનું જ્યાં છે, કૃત્ય કુડાં એ કરાવે—૧૧૫૬
 સામરાજ્ય સીનું જ્યાં છે, સેતાન થાય સાધુ
 સામરાજ્ય સીનું જ્યાં છે; પાપી પુણ્ય પાડુ—૧૧૫૭
 મોહન કેરા ઘરમાં, સામરાજ્ય સીનું એવું
 મોહન પ્રતાપી તો એ, જીવન ન ભાવે એવું—૧૧૫૮
 સીના કદ્યાથી તેણે, પવીત્ર એન ત્યાગી
 અંધો થઇને તેણે, જોયું ન હાય જાગી—૧૧૫૯
 વાંચક વિચારો અહીં આં, મોહને કાર્ય કીધું
 ન દોષ એને આપો, નવું ન એણે કીધું—૧૧૬૦
 જીવોને શાએ દ્રષ્ટે, અનેક ઠામ ભાજ્યું
 કૈકેયી કેરા વચને, દશરથે નામ રાખ્યું—૧૧૬૧
 કુરંગ કેરી કાળે, સીતાએ રાડ કીધી
 ચરિત્ર સીનાં કરીને, વિપરીત ખુદ્ધિ કીધી—૧૧૬૨
 સીએ ચઢાવી માર્યો, રજપુત લક્ષ કોટી
 પાયમાલ રાજ્ય કીધાં, ખુવારી કીધી મોટી—૧૧૬૩
 થયું જ્યાં આવું આવું, મોહન વિશાત ત્યાં શી
 નારીના મોહ આગે, ગણ્ણતી સતીને ત્યાંથી—૧૧૬૪

પડી અઘોર સંઘ્યા, સતીની હાય આજે
 ભાવીએ લેખ કેવા, ઘડયા સતીને કાજે—૧૧૬૫
 નિરદોષ એ જે નારી, ન જાણતી એ કાંઈ
 ભાષીના દુઃખ માટે, તઈયાર તે ન કાંઈ—૧૧૬૬
 રટણ પ્રભુનું કરતી, બીજું ન તે ઉચરતી
 ઘરમાં ભરાઈ રહેલી, વાણી કટુ એ સુણી—૧૧૬૭
 એ આજ દુટયુ તેને, નિરદોષ એ છે તોયે
 વિશ્વાસ ધારી પ્રભુનો, વિતાવે દીન તોયે—૧૧૬૮
 આવી અઘોર સંઘ્યા, મોહન વિચાર કરતો
 અંદરે હાય મારે, વીધીનો યોગ નડતો—૧૧૬૯
 સગી છે બેન મારી, ઘણી પવિત્ર સારી
 પ્રભુ શું આ ગુજારી, ગણાવી તેં હત્યારી—૧૧૭૦
 હવે ન એક આરો, નક્કી વીચાર મારો
 તજીને ભાવ મારો, ખુબનું દીલ દહાવો—૧૧૭૧
 અંધારૂં પુર પડીયું, મોહન ગયો છે ઘરમાં
 ગંગા કહી ને તેણે, ઘાંટો દીધો છે ઘરમાં—૧૧૭૨
 બેઠીતી એક ખુણે, ગંગા બીચારી રહતી
 વીરાનો સાદ સુણી, લાગી છે ભારે ધરતી—૧૧૭૩
 મોહન કેરા વચને, બંધુત્વ ભાવ નહોતો
 મોહન કેરા વચને, કરોધીત્વ ભાવ હોતો—૧૧૭૪

ગંગાએ જાણ્યું મનમાં, વીસને કોષ વ્યાખ્યો
 જાણ્યું કે જાણી છુટી, વીરો સંતાપ્યો—૧૧૭૫
 મોહનનો સાઠ સુણી, ગંગા વદી વીચારી
 કહોને જાઈ શું છે ! વાણી મૃદુ ઉચારી—૧૧૭૬
 કૃતિમ રોષ દાખી, મોહન વહયો ત્યાં વાણી
 અરેરે બેન મારી, દીધું મેં દુઃખ જાણી—૧૧૭૭
 વીરાની મીઠી વાણી, ગંગાએ સુણી જ્યારે
 આનંદ અંગ વ્યાખ્યો, હર્ષે ભરાણી ત્યારે—૧૧૭૮
 વદી પછીથી વાણી, વીરા ન દોષ તારો
 વીધીએ લેખ લખીયા, તેમાં શું થાય ધારો—૧૧૭૯
 વિચાર સારો સુજ્યો, જાણીને હર્ષ પામુ
 નહીં તો અતીશે કષ્ટે, ધાયું તું હું વીરામું—૧૧૮૦
 વીરા છે ઓથ તારી, હાંસી શું થાય મારી
 હવેથી વીરા મારા, વિચાર રાખ સારા—૧૧૮૧
 મોહન વહયો ત્યાં વાણી, હવે ન એમ થાએ
 આજે તું બેન મારી, કામે કદાપી જાએ—૧૧૮૨
 છે કામ એક માંડ, કરી ત્વરાથી આવો
 હનુમાન કેરી બાધા, આજે કરીને આવો—૧૧૮૩
 રાખીતી તારા માટે, રહું તું જીવતી જેથી
 વીધીએ તારા હાથે, કરાય ઠીક તેથી—૧૧૮૪

તઇયાર થા તું હમણાં, શ્રીકૃષ્ણની સાથ દીવો
 લઇને સીધાવો ત્યાં તો, યેની ન કાંઇ બીવો--૧૧૮૫
 ગંગા સુણી વિચારે, કૃપા વીરાની પામી,
 હા ના કરીશ કાંઇ, તુચ્છકાર પામું સામી--૧૧૮૬
 ભલેને ભાઈ લાવો કરી, આવું કામ એ તો
 પ્રતાપ તારો ભાઈ, ન કર કદાપી છે તો--૧૧૮૭
 મોહને તર્ત ત્યાં તો, શ્રીકૃષ્ણ ને દીપ આપ્યાં
 સતીએ ત્યાંથી રનેહે, પગલાં ત્વરાથી માપ્યાં--૧૧૮૮
 અંધારું પુરું પડીયું, ના મુખે મુખ મુજો
 સતીના ચણું ડરથી, અરેરે હાય મુજો--૧૧૮૯
 સંધ્યાએ થાકી થાતાં રાત્રીનું રૂપ લેતી
 નિર્જન તમામ રસ્તા, નીહાળી નાથ બીતી--૧૧૯૦
 કષ્ટાણુ દેહ તેની, તેથી એ રહેતી ચાલી
 આવી અનેક રાતો, વીતાવી ગણતી ચાલી--૧૧૯૧
 એકલી અંગ ધારી, વિચાર કરતી ભાવી
 વિતાવ્યું ગામ એવે, પાદર વિશે તે આવી--૧૧૯૨
 ચાલી તે પુર પાટે, હનુમાન કેરા હાટે
 ડરવું તે શાને માટે, ધારી તે બાય વાટે--૧૧૯૩
 દેવળ નિહાળ્યું દુરથી, સતીને હામ આવી
 કરીને બાધા હાવે, પાછી વળું નીરાંતે--૧૧૯૪

દેવળની પાસ આવી, નિર્જન બધુંય લાગ્યું
 અબળાનું અંગ જેથી, ડરવા તે કાંઈ લાગ્યું—૧૧૬૫
 દેવળ અતીશે ભારે, વિશાળ ચોક માંહે
 પાણીનો ઢોળ વચ્ચે, સુંદર રસોઈ ત્યાંહે—૧૧૬૬
 દશન નિમિત્ત દીને, લોકો હબાર આવે
 હનુમાન દાદા કેરે, દેવળ એ પંકાવે—૧૧૬૭
 સતીએ દ્વાર ખોલ્યું, ધીમેથી માંહી પેઠી
 મેદાન માંહી ભાળી, અંતરે બીક પેઠી—૧૧૬૮
 છતાંય હામ રાખી, આગળ વધી તે નારી
 દેવળના દ્વાર પાસે, આવી ઉભી તે નારી—૧૧૬૯
 વિચારી વામા વળતી, દેવનું દ્વાર ખોલો
 નારી ઉભી તું રહેને, પાછળથી કોઈક ખોલો—૧૨૦૦
 પડઘો સતીને લાગ્યો, ભીષણ એ નાદ લાગ્યો
 અબળા ત્યાં દીનવદને, પાછું વાળીને જીવે—૧૨૦૧
 અંધાર ભાગ વિશે, નિહાળી નારી જ્યારે
 નીરખે છે નર ત્રણ તો, સતી ગભરાય ત્યારે—૧૨૦૨
 દગો શું આજ આ છે, નિહાળું શું આ નયને
 પ્રભુ શું બાકી રાખી, પુરૂ તે વેર લઈને—૧૨૦૩
 ભાઈના કરેલા કૃત્યો, આગળ તે આજ આવે
 દગો આ તેણે કીધો, સુખી તે તેથી કહાવે—૧૨૦૪

પ્રભુજી તુજ બેલી, છું અબળા અકેલી
 લગ્નજી તું નાથ રાખે, શશી રવીની સાખે—૧૨૦૫
 અંધાર લાગમાંથી, નર તો ત્રણેય આવ્યા
 સતીના સામા ઉભા, સાક્ષાત યમ જેવા—૧૨૦૬
 બોલ્યા છે ત્યાંતો, વાણી, સતી પધાર્યા શાણી
 ખુરી તમારી કહાણી, આવ્યા શું આંહી જાણી—૧૨૦૭
 ઉતારો વસ્ત્ર અહીંયાં, પ્રભુને વળતી સમરો
 હમણાએ નાશ તારો, અહીંયાં એ થનારો—૧૨૦૮
 સતીએ શ્રેય માન્યું, પોતાના નાશ માંહી
 અતીશે દુઃખ માંહી, જીવવું ન સાંઝે આંહી—૧૨૦૯
 સતી વદી ત્યાં વાણી, હરખાઈ વાત જાણી
 મરવાને હું ઇચ્છું, હરખાઈ વાત જાણી—૧૨૧૦
 ચલાવો શસ્ત્ર ખ્યારા, આશીશ એજ આપું
 દુખીઓ આ દેહ છોડી, પ્રભુજી પંથ માપું—૧૨૧૧
 તમારું શ્રેય કરશે, પ્રભુજી એજ ખ્યારો
 દુખીઆરો દારા કેરો, સુખી કરો જનમારો—૧૨૧૨
 વીરા વીચાર કાંઈ, કરવાને નથી હા ના
 ખુશી થઈને કહું છું, તો તો વિચાર શાના—૧૨૧૩
 માળા આ હેમ કેરી, ઉતારી લોને પહેલી
 કહીને માળ આપી, સતી ખની છે ચેલી—૧૨૧૪

ચંડાળો ચીત ચોકે, સતીની હામ દેખી
 મરવાને ખુશ આળે, સતીને ત્યાંજ દેખી—૧૨૧૫
 ચંડાળ વિચાર કરતા, કરવું શું આંહી હાલે
 દારાને દેખી આળે, કયા જરા તે આવે—૧૨૧૬
 ચંડાળ ચરણે પોતે, ઝુકાવ્યું શીર જોતે
 વીરા વધેરા આળે, કહું છું પ્રભુને કાળે—૧૨૧૭
 વદે સતી ત્યાં એવું, ચંડાળ દીલ ફરતું
 નારી સલુણી સારી, ધનંતે છે એજ મરવું—૧૨૧૮
 કામળ છે તેની કાયા, કરી પ્રભુએ કેવી
 જોવાથી આજ તેને, લાગે છે કોઈક દેવી—૧૨૧૯
 જરા ન જીવ ચાલે, હણવામાં આને આળે
 માટેજ મુક્ત કરવી, પ્રભુને એજ ખાને—૧૨૨૦
 વદા ચંડાળ વાણી, ઉભી તું બેન થાને
 અમો વિચાર કરીએ, જીવતી અહીંથી જાને—૧૨૨૧
 કરતાં પ્રહાર તુજને, અમોને પાપ લાગે
 દેવી સમાન તું છે, અમોને શ્રાપ લાગે—૧૨૨૨
 માટેજ અહીંથી આળે, ત્વરાથી નાશી જાને
 હુપોથી મુક્ત થઈને, પ્રભુના ગુણ ગાને—૧૨૨૩
 સતીએ મુણી વાણી, ઉતર્યા પ્રભુ એ જાણી
 હરખાણી એજ હેતે, પાછી વળી તે જોતે—૧૨૨૪

ભૂલ્યા ચંડાળ ખીજું, સતી બોલાવી પાછી
 વસ્ત્રો બધાંય માગ્યાં, યુક્તિ બતાવી પાછી—૧૨૨૫
 પુરૂષ વેષ આપ્યો, સતિનાં વસ્ત્ર લીધાં
 નરનાં સતીને વસ્ત્રો, પહેરાવી ત્યાંજ લીધાં—૧૨૨૬
 સતી વિદાય કીધી, પોતે વિદાય લીધી
 ચંડાળે ચીત્ત ધાર્યું, સંપીને એ વિચાર્યું—૧૨૨૭
 જવું તે ઘોરો વાટે, તાજ ચણેલી જોઇ
 તોડીને ઘોર તો તે, જાણે ન તે તો કોઈ—૧૨૨૮
 મડકું માંહેથી લેવું, વસ્ત્રો આ સર્વ ધરવા
 ઓળખાય ન અંગે તેવાં, નિશાન સર્વ કરવા—૧૨૨૯
 વિચારી એવું પોતે, ગયા નિશાએ જો તે
 તાજજ ઘોર ખોદી, કાઢી છે લાશ ત્યાંથી—૧૨૩૦
 વસ્ત્રો સળગ્યાં સરવે, સતીનાં લાગ્યા સાથે
 જખમ ઘણાય કરીને, ઉપાડી લાશ માથે—૧૨૩૧
 મોહનના ઘરની પાછળ, ઉતારી લાશ તે તો
 યુક્તિ જો તેને ઢાટી, જાણે ન કોઈ તે તો—૧૨૩૨
 વળી હથીઆર છુપાં, મુકયાં ત્યાંજ ખીજે ઠામે
 ચંડાળ આવું કરીને, સીધાવ્યા નીજ ગામે—૧૨૩૩
 મોહન સવારે ઉઠે, નહી સતીને દેખે
 આનંદ રંગ વ્યાપ્યો, મહેનત આવી લેખે—૧૨૩

પંચાત સર્વ છુટી, નીરાંત વાળી બેઠો
 હવે ન ગાય વાતો, મટી ફળેતી આ તો—૧૨૩૫
 વિચારી વાત એણે, ઉડાવી વાત એવી
 જાત્રાએ બહાર ગઇ છે, ગંગા થવાને દેવી—૧૨૩૬
 મહાજન જતુંતું મોડું, તે સાથ તેતો ગઇછે
 સંગાથ સારો જોઈ, આ જ્ઞાન લેવા રહી છે—૧૨૩૭
 ગામે પ્રસાગી એવી, વાતો અનેરી આજે
 લોકોને તેની કાંઈ, પડી તે હોય શાને—૧૨૩૮
 એ રીત દીન વીત્યા, દશેક શાન્તિ દાતા
 પછીથી વાત પુટી, ચર્ચાય ગામ બાધા—૧૨૩૯
 વહે છે કોઈ એવું, ગંગાનું લગ્ન ક્રીધું
 કોઈ કહે છે એવું, ગંગાને ઝેર દીધું—૧૨૪૦
 કોઈ કહે છે એવું, ગંગાને મારી નાંખી
 કોઈ કહે છે એવું વાતો ખોટી દાખી—૧૨૪૧
 અનેરી આમ વાતો, વાયુના વેગે ફરતી
 આધના સ્વરૂપી દુનિયા, ખરી પરીક્ષા કરતી—૧૨૪૨
 જાણીને દાવ સારો, અહિંયાં પ્રતાપ ચાલ્યો
 ફોજદાર ઘેર જઇને, મુઠો બધાય આપ્યો—૧૨૪૩
 પછીથી આવ્યો તે તો, મોહન ઘેર મળવા
 મીઠાશ રાખી મનમાં, વાતો તે બેઠો કરવા—૧૨૪૪

અરેરે લાઈ આજે, અનેરી વાતો થાએ
 સાવધપણે તો રહેજો, ઇજત બધાંની જાએ—૧૨૪૫
 કરતાં એ કામ તારે, મારે ન મુળ જાએ
 સંભાળ તેની રાખો, પછી થવાનું થાએ—૧૨૪૬
 મોહન વદ્યો ત્યાં વાણી, વીરા ન ખીક રાખો
 શ્રીકર તજેને તેની, હાથે તે હામ રાખો—૧૨૪૭
 થાએ ન કાંઈ એમાં, ક્રીકર કરો છો જેમાં
 દીવસ ગણાય વીત્યા, વળે હવે ન તેમાં—૧૨૪૮
 પ્રતાપ એવી વાતો, કરી ત્વરાથી ઉઠ્યો
 મોહન મન ચોકખું, હજી ન ભેદ દુટ્યો—૧૨૪૯
 મોહન નીરાંત વાળી, બોલાવી નારી પાસે
 વાતો મજેની કરતો, અનેરી આજ આશે—૧૨૫૦
 આનંદ અતીશે જામ્યો, નારીની સાથ વાતે
 જોતાં ન જાણે કોઈ, દુખીયાં ન કોઈ વાતે—૧૨૫૧
 એવામાં દ્વાર પાસે, પોલીસ આવી ઉભો
 મોહને જોઈ તેને, પુછે તું શાને આવ્યો ?—૧૨૫૨
 વદ્યો પોલીસ વાણી, હમણા બધું જાણો
 હું છું તમારા જેવો, અદેશ ન ઉર આણો—૧૨૫૩
 શાંતી એ સર્વ આપી, પોલીસ ઉભો ત્યાં તો
 ખીજાય બધાય આવ્યા, થોડીક વારે ત્યાં તો—૧૨૫૪

(૧૩૫)

ફોજદાર સાથે આવ્યા, ઘરને ત્યાં ઘેરો ઘાલ્યો
 મોહનને નારી સાથે, ખાહિર તર્ત કાઢ્યો—૧૨૫૫
 પેરામાં તેને રાખ્યો, મળવા ન કોઈ દેતા
 મોહનને આમ જોઈ, કોઈ કશું ન કહેતા—૧૨૫૬
 પોલીસને આજ પુરી, ખાતમી મળી છે જોથી
 તપાસ થોડી કરતા, ખોળી તે કાઢ્યું તેથી—૧૨૫૭
 ખોદાવી લાશ કાઢી, હથોયાર સર્વ કાઢ્યાં
 લાવીને બહાર તેને, મોહનને ફોટે પાડ્યાં—૧૨૫૮
 ચુંથાઈ લાશ ગઈ છે, નીશાની નવ રહી છે
 ઓળખાય એ ના આજે, તેવી ખનીને રહી છે—૧૨૫૯
 વસ્ત્રો હતા જે પાસે, મોહન એજ ઓળખે
 ગંભીર વસ્ત્રો જાણી, ચોધાર આંસુ આવે—૧૨૬૦
 અરેરે દેવ ! આ શું ! આ લાશ અહીં ક્યાંથી ?
 જરૂર બેન મારી, આવી આ લાશ ક્યાંથી ?—૧૨૬૧
 ફગો થયો શું પુરો, પ્રતાપે એજ કીધું
 ભુલ્યો હું પાપ ભાગે, પ્રતાપે વેર લીધું—૧૨૬૨
 ફોજદારે પુછ્યું ત્યાં તો, મોહન કહેને આજે
 આ લાશ કોની કાવે, વઢો એ સત્ય કાજે—૧૨૬૩
 બુઢું ન બોલો જરીએ, થવાનું તેજ થાએ
 બુઢું વધાથી જાણો, ઈજ્જત બધીય જાએ—૧૨૬૪

મોહન વધો ત્યાં વાણી, સાહેબ વાત સારી
 એકલાં આ વસ બાણું, ઓળખાય ન લાશ સારી—૧૨૬૫
 ગંગા જે મુજ બેની, જેવાં છે વસ આ તો
 પરંતુ આંહી જોઇ, વીરમય ઘણોજ થાતો—૧૨૬૬
 બ્રાત્રાએ તે તો ગઈ છે, વસો આ ક્યાંથી આવ્યાં
 છે સંગ સાથે સારો, તો વસ ક્યાંથી આવ્યાં—૧૨૬૭
 ભગની પવીત્ર મારી, કયું શું ખુન કાઠ
 અરેરે હાય કહીને, મોહન પડ્યો છે રોઇ—૧૨૬૮
 ફોજદારે પંચનામુ, વીધીસરેજ કીધું
 સખને તે દવાખાને, મોકલાવી તર્ત દીધું—૧૨૬૯
 પાસે બોલાવ્યા લોકો, પુરાવા કંઈક લીધા
 હુશમન હતા જે લોકો, પુરાવા ખોટા દીધા—૧૨૭૦
 પુરી વીધીએ કરતાં, લોકોને દુર કાઢી
 મોહનને તેની સીને, હાથે કડીઓ નાંખી—૧૨૭૧
 ચોધાર નયને રડતો, મોહન નારી સાથે
 ભર્યો બબરે ઘેર્યો, પોલીસે નારી સાથે—૧૨૭૨
 સરકારી તાળાં દીધાં, મોહનને ઘેર વાસી
 સગાં સંબંધી સર્વે, ભાગ્યાં એ દુર નાસી—૧૨૭૩
 મોહનને જેલખાને, પુર્યો એ ખુન ખાને
 નારી છે તેની સાથે, નડ્યાં કરેલાં હાથે—૧૨૭૪

(૧૪૧)

બાંચક વિરામ હયોને, પછીથી પાપ ધરીએ
 હથા સતીની શી છે, તેનો વિચાર કરીએ—૧૨૭૫
 દુખીઆરો જન્મ જોનો, ન સુખ હોય તેને
 પ્રભુ હરખાર કેરો, ઘણો અન્યાય જેને—૧૨૭૬
 પુરી કસોટી કરતો, તાવી એ તાપ હેતો
 જેને હાથ ધરતો, પીછો એ પુરો લેતો—૧૨૭૭
 કસાય તેની માંહી, કીંમત ન કોડી કેરી
 ઉલટોએ છેહ હેતો, રખડાવે શેરી શેરી—૧૨૭૮
 કસોટી પાર પામે, ગમે તે તાપે તાવે
 તેને પછીથી જગમાં, ઉની ન આંચ આવે—૧૨૭૯
 સતીને એહ રીતે, કસોટી કંઈક કીધી
 અતિશે તાપ હેતાં, વિપત્તિ કંઈક લીધી—૧૨૮૦
 છતાંય તેહ બાળા, ચલિત ન કર્મ થાતી
 વિપત્તિ માંહી તે તો, પ્રભુનાં શુભ ગાતી—૧૨૮૧
 અબળાનું અંગ તેનું, ખમાય દુઃખ જેને
 છતાંયે જાણી જાણી, પાડયું પ્રભુય તેને—૧૨૮૨
 અતીશય દુઃખ પડતાં, સતી કસાણી જાતે
 હવે તે દુઃખ સરવે, હળવાં બધાય લાગે—૧૨૮૩
 હનુમાન કેરા દેહરે, છુટી સતી જે થઈ છે
 પાછી ઘેર ન જાતાં, જંગલ વિષે તે ગઈ છે—૧૨૮૪

લીધણી રાત નીરખી, વળી છે રાત રસ્તો
 કાળી અંધારી રાતે, સુજે ન એક રસ્તો—૧૨૮૫
 સતીના કેશ છુટા, રાતે પડયા છે પુરા
 માથે ન વસ રહેતું, સતીના હાલ પુરા—૧૨૮૬
 આ વેષ અંગ આવ્યો, સમજીને કચ્છ વાળ્યો
 થવું કે ગામ ભેગું, વિચાર એજ ધાર્યો—૧૨૮૭
 અંગે ઉજરડા થાતા, ગણે ન લેશ તેને
 કેકર ઉડાવે કેસે, ધારે ન દુઃખ તેને—૧૨૮૮
 વટાવે રાત રસ્તો, ભુલી તે કંઈક પડતી
 રસ્તા વીના એ આવે, એકે ન સુજ પડતી—૧૨૮૯
 જંગલ વિકટ આવ્યું, સતીને ભાન તેનું
 જરાય હોય શાનું બેભાન દીલ જેનું—૧૨૯૦
 લાખો નીરાશા મનમાં, આશા ન એક જેને
 પરવા કહોને શાની, પછીથી હોય તેને—૧૨૯૧
 અતીશે રાત ગાડું, ધ્વની બે કાંઈ થાતો
 વૃક્ષો અડીને ઉગ્યાં, સંચય ન વાયુ થાતો—૧૨૯૨
 હજારો જન કેરી, કુડાળી મર્ણુ કેરી
 લાખોના જન લીધા, આ તો જગા અનેરી—૧૨૯૩
 હુંટાડે લોકો રહેતા, કર્મો એ ઘોર કરતા
 તજીને ખીક સર્વે, નિર્ભયપણે તે કરતા—૧૨૯૪

આજે તે લોક ફેરા, ઉત્સવ દીન જાણે
 મલીને સર્વ બેઠા, ભોળા થયા પ્રમાણે—૧૨૬૫
 અગ્ની સળગાવી વચ્ચે, આહુતી કંઈક આપે
 ગુફા છે શક તેને, દેવી કરીને થાપે—૧૨૬૬
 બધાય શાંત બેઠા, બોલે ન કાંઈ ત્યાં તો
 સંજાથી કાર્ય કરતા, બોલ્યા વીણ ત્યાં તો—૧૨૬૭
 ખડખડાટ દુર થાતો, અહીંયાં સુણાય તે તો
 પાપીઓ પાપ મુકતાં, કરતાય એમ એ તો—૧૨૬૮
 અહીંઆં સતીએ ચાલી, આવે આ રાત માંહી
 બીજું ન ભાન તેનું, સંભાળી ચાલે ત્યાંહી—૧૨૬૯
 ચર્ણો તપાસી મુકે, નજર પણ ત્યાંજ રાખે
 ધ્વની જો કંઈક થાતો, તેમાં ન દીલ રાખે—૧૩૦૦
 ચાલે તે પુર જશે, અતીશે હાલ હોશે
 આવીને પહોંચી પાસે, લુટારૂ બેઠા ખાશે—૧૩૦૧
 કદમ પચીસ દુરથી, લુટારૂ દીઠા દખે
 લુટારૂ તેને દેખે, ભરાયુ દુઃખ કખે—૧૩૦૨
 સતી અતીશે ચમકી, ઓ હાય આ શું દેખું
 ભુલી હું ભાન માફ, તેનું આ દુઃખ પેપું—૧૩૦૩
 વ્યાધોની વસ્તી માંહી, આ ગાય છે ફસાણી
 જીવતર ન હોય હાવે, ખુટી છે કર્મ કહાણી—૧૩૦૪

પ્રભુ શું સ્થાય દેશે, કુવે પડી હું હાથે
 વિચારી હું ન ચાલી, હાવે પ્રભુ શું સાથે—૧૩૦૫
 ખચાવ કેમ કરવો, સુએ ન એકે આરો
 ઉપાય એક ન જડતો, તજવો આ જીવ મારો—૧૩૦૬
 અહીંઆ સતીએ આવે, નિશ્ચય કર્યો છે જ્યારે
 પશુ લુટારૂં કેરી, વાતો શી ચાલે ત્યારે—૧૩૦૭
 સતી ન ડગલું ભરતી, ખસતી નથી એ ત્યાંથી
 જડવત ખનીને ઉભી, ધરે ન પાય જ્યાંથી—૧૩૦૮
 લુટારૂં દેખી તેને, વિસ્મય અતિશે થાતા
 જડવત ઉભેલી જોતાં, વિચાર કંઈક થાતાં—૧૩૦૯
 !વચારો ધીરે કરતા, ન હોય આ કે નારી
 જરૂર દેવી આવી, વરદાન આપનારી—૧૩૧૦
 ઉભી છે માન લેવા, અહીંઆ ન તેથી આવે
 અવસર ચુકીશું આ તો, રીસાઈ તેહ જાવે—૧૩૧૧
 માટેજ સર્વ ઉઠો, જયકાર સર્વે બોલો
 દેવી પ્રસન્ન થાશે, દેવીનો ભાર તોલો—૧૩૧૨
 ઉઠ્યા સર્વ સાથે, આવ્યા સતીની પાસે
 સતીએ અતીશે ડરથી, પાછા પગે તે નાસે—૧૩૧૩
 વિનવે અતીશે મુખથી, દેવી કહીને બોલે
 કૃપા તે માગે પુરી, એના તો બોલ બોલે—૧૩૧૪

સતીએ ધાર્યું મનમાં, દેવી મને એ માને
 ત્યારે તો ઉભું રહેવું, ડરવું હવે તો શાને—૧૩૧૫
 કરવો એ વેશ પુરો, આવી પડ્યો ને માથે
 તેમાં ને ચુક થાએ, ખમવું પડે તે સાથે—૧૩૧૬
 ધારી સતી ત્યાં એવું, ઉભી છે હામ રાખી
 બુટાડ પાસે આવ્યા, અતિશે પ્રેમ દાખી—૧૩૧૭
 નીચા નમાવી શીશો, પાચે સતીને લાગ્યા
 ગદગદ કંઠે બોલી, વરદાન કંઈક માગ્યાં—૧૩૧૮
 સતીએ ખામોશ રાખી, ખુશ રહો એ લાખી
 પછી બુટાડ બોલ્યા, આજ્ઞા એ એક માગી—૧૩૧૯
 સતી પછીથી બોલી, પુત્રો હું સત્ય કહું છું
 રક્ષા તમારી કરવા, તત્પર સદાય રહું છું—૧૩૨૦
 વસો ધરેણું કંઈએ, લાવ્યા ને હોય તેની
 ધરોને ભેટ મુજને, ભુખી હું હાલ તેની—૧૩૨૧
 પછીથી એક આજ્ઞા, તમોને આજ આપું
 હમણાં તૈયારી કરવા, આજ્ઞા હું એજ આપું—૧૩૨૨
 અહીંથી વીશેક ગાઉએ, મુકામ સર્વ કરને
 સંજ્ઞા ન ધારી મનમાં, ડગલું ન પાછું ભરને—૧૩૨૩
 પુરો પરાઈ થાતાં, રાજ આ રાન માંહી
 લશ્કરની સાથ આવે, શીકાર માટે જ્યાંહી—૧૩૨૪

અહીંથી તમે ન જાવો, પકડાઈ નહીં જાઓ
 કહેવા હું એજ આવી, મારો ન ચાલે દાવો—૧૩૨૫
 લુટારૂ ખુબ હરખ્યા, દેવીની વાણ સુણી
 ફરીથી ઉપાય લાગે, વાતો સતીની સુણી—૧૩૨૬
 લુટારૂ હરખી પોતે, ભેટો વીવીધ ધરતા
 ઓગ સતીની ખાશે, દાગીના ભેટ કરતા—૧૩૨૭
 બેઠાય ભેટ મુકી, રણા છે જ્યારે તે તો
 રાત્રીના ચાર વાગ્યા, તણો અંદાજ છે તો—૧૩૨૮
 પછીથી આજ્ઞા દીધી, સહુને જવાની ત્યાંથી
 વેરાય તેજ રીતે, ધારેથી સર્વ ત્યાંથી—૧૩૨૯
 નિર્ભય સતી તો હાવે, અહીંઆ થઈ જે ઉભી
 પ્રભુ કૃપાથી તેને, કોઈએ ન આંહી દુભી—૧૩૩૦
 વાયુ વેગથી લોકો, થયા આદર્શ ત્યાંથી
 સતી સવાર સુધી, ખસી ન જરા ત્યાંથી—૧૩૩૧
 મીલકત બધી ત્યાં મુકી, પત્રો ઉપર તો ઢાંક્યાં
 વળતી તે પોતે ચાલી, ચિન્હો ઘણાય આંક્યાં—૧૩૩૨
 ચાલીને ચણું દુખ્યા, જંગલનો પાર આવ્યો
 હરીઆળી ભુમી આવી, સતીનો હર્ષ આવ્યો—૧૩૩૩
 થયો છે શ્રમ ઓછો, શક્તી કંઈક આવી
 બેઠી તે શ્વાસ ખાવા, હીંમત અનેરી આવી—૧૩૩૪

થોડેક દુર ચાલી, રસ્તો સરીયામ આવ્યો
 ચઢી તે એજ રસ્તે, અંદેશ ન કાંઈ આવ્યો—૧૩૩૫
 પુછતી કે રાહધારી, જનો જો કોઈ જાતો
 ચાલી તે જાય વાટે, અંતર ઉમળકા થાતા—૧૩૩૬
 પાદર જણાયુ તેને, કે નથ કેરું તેને
 વસ્ત્રો સજીને લીધો, પડે ન કહેવું તેને—૧૩૩૭
 મલાજો સહેજ રાખી, ચાલી તે નથ માંહે
 ઉંચા મકાન જોતી; ચાલી તે જાય ત્યાંહે—૧૩૩૮
 વજીર રાજ કેરો, તેનું મકાન જોતી
 મહેનત અતીસે કીધી. કાઢ્યું છે ત્યારે ગોતી—૧૩૩૯
 ખબર તો પહેલી આપી; આપામળી છે જ્યારે
 વિવેક સર્વ રાખી, દાખલ થઈ છે ત્યારે—૧૩૪૦
 પ્રધાન આવી ઉભો; સતીને પ્રશ્ન પુછે
 નારી કહોને માંરું; એવું તે કામ શું છે—૧૩૪૧
 કયાંથી અત્યારે આવીયાં; રહેવાનું ગામ ખોલો
 ઠર તો બધીય ત્યાગી; બધાય ભેદ ખોલો—૧૩૪૨
 સતી પછીથી ખોલી; પ્રજા હું આપ કેરી
 બાપુજી તેથી ધારો; પુત્રી હું આપ કેરી—૧૩૪૩
 જો હું નામ આપું; અહીંત તેથી માંરું
 તેથી એવું ધારી; બાજી એજ સર—૧૩૪૪

હું છું વણીક તનીયા, વિધવા જીવન ગુભરૂ
 અતિશે દુખ આજે, દીલડુ બળે છે મારૂ—૧૩૪૫
 કહીશ વાત પુરી, લાંબી કથા છે મારી
 બાપુજી ધારી લેજો, સુણતાં છુટે કંપારી—૧૩૪૬
 આશ્રય અત્યારે આપો, એટલુંજ કદ કાપો
 બનતાં કરીશ કામો, ફક્ત અન્ન આપો—૧૩૪૭
 બીજું ન માંગુ કાંઈ, આજા ફરમાવો બાપુ
 પ્રભુ ભલુજ કરશે, આશીશ એજ આપુ—૧૩૪૮
 આજા પ્રધાને આપી, ભલે બાઈ તુ રહેજો
 કરી ન વાત પુરી, સંશય એજ રહે છે—૧૩૪૯
 ખુશી પડે તો કહેજો, રહેવાય તેમ રહેજો
 અહીંઆ ન નામ તારૂ, કદાપી કોઈ લેશે—૧૩૫૦
 પછી સતીએ ધારી, પ્રધાન એકાંત તેડયો
 વળતીથી માલ કેરા, મુઠો બધોએ છોડયો—૧૩૫૧
 જગ્યા બતાવી પુરી, હરખ્યો પ્રધાન ત્યારે
 તૈયારી તર્ત કીધી, સુણ એ વાત જ્યારે—૧૩૫૨
 સતીને સાથ લીધી, ગાડી કરાવી પોતે
 વીશ્વાસુ જન લીધા, આવ્યા તે ઠામ ભેતે—૧૩૫૩
 લુંટારૂ કેરો પેલો, બધાય માલ જ્યાં છે
 સતી પ્રધાન સાથે, ઊભા જઈને ત્યાંતે—૧૩૫૪

(૧૪૯)

આ દ્રશ્ય પ્રધાને એયું, અતિશે દીલ મોહું
અઢળક છે માલ આતો, મોહીત મન થાતો—૧૩૫૫

સતીને શાખાશી આપી, બધાય માલ લીધો
સાથે આવેલ 'તેને, થોડો થોડાય દીધો—૧૩૫૬

પછીથી પુર વીશે, પાછુ પ્રયાણ કીધું
પુત્રી સતીને કહીને, અભયદાન દીધું—૧૩૫૭

હવે સતીને અહીંઆ, ઘરમાંહી મન મળીયું
સતી કહે તે થાતું, એનું તે ભાગ્ય ફળીયું—૧૩૫૮

પોતાનું નામ બહલી, જુદુ ધરાવ્યું આંહી
રહે તે એવી રીતે, પ્રભાવ પુરો માંહી—૧૩૫૯

ઘરના તમામ કામો, નજરમાં એહ રાખે
નોકરની પાસ લેતી, હાથે ન કાંઈ દાખે—૧૩૬૦

પુત્રી પ્રધાન કેરી, શીક્ષણ અનેરૂ આપે
પ્રધાન પુત્રી સાથે, સહીએર પણ સ્થાપે—૧૩૬૧

પ્રભાવ સતીનો સારો, ઘરમાં પડયો છે જોઈ
હાજી હજુર રહેતા, નોકર રહે છે જોઈ—૧૩૬૨

સાંજે પ્રધાન આવે, કચેરી માંહે જઈને
સતી ધીમેથી પુછે, પાસે ઉભી રહીને—૧૩૬૩

ચાલે છે કેશ કેનો, શું નામ ઠામ તેનું
વીગત બની શું તેમાં, વિવરણ કરાવે તેનું—૧૩૬૪

પ્રધાન તેહ કહે છે, શંકા તજીને તેને
 વિનોદ પોતે માને, પ્રધાન પોતે એને—૧૩૬૫
 એવા તે કમથી રાજે, સતી પ્રધાન પુછે
 ઉત્તર પ્રધાન આપે, પુછે ન તારે શું છે—૧૩૬૬
 દીનેા સુખી તે ગાળે, પ્રથા તે એવી ચાલે
 હજુય દુઃખ કેરાં, સ્વપ્નો સતીને આવે—૧૩૬૭
 એક દી વજર સાંજે, આવ્યા કચેરીમાંથી
 સતી તે પાસ જઈને, પુછતી બધુંય બેઠી—૧૩૬૮
 બાપુ કહોને આજે, ચાલ્યો છે કેસ કોનો
 આરોપી કોણુ તેમાં, છે કેસ મુદો શાનો—૧૩૬૯
 બાપુ કહોને મુને, વાતો એ પ્રીય લાગે
 સુણતાં એ વાત સર્વે, મારી તો બ્રાંત ભાગે—૧૩૭૦
 બોલ્યો પ્રધાન વાણી, સાંભળ તું બેન મારી
 સંભળાવું વાત એ તો, જાણાસા છેજ તારી—૧૩૭૧
 રામપુર ગામ અહીંથી, વીસેક માઇલ દુરે
 આપણું જે રાજ્ય ત્યાં તો, સાચી છે વાત મુજે—૧૩૭૨
 મોહન કરીને ત્યાં તો, માણસ ગૃહસ્થ પુરો
 તેવા નકારે ભાઈ, ધંધા કીધો છે બુરો—૧૩૭૩
 સગી જે બેન તેની, ગંગા સ્વરૂપ પુરી
 કીધુ છે ખુન તેનું, દેવાશે તેને શુળી—૧૩૭૪

મરનાર નામે ગંગા, બહ્યાલ તેની સુણી
 હમેશ હરામ ફેરા, લોકોની વાત સુણી—૧૩૭૫
 મોહન ભરાયો રોશો, મારી તે નાંખી તેને
 સ્ત્રીને સંબધ તેમાં, લાવ્યા છે સાથ તેને—૧૩૭૬
 ચંચળ છે નામ-તેનું, તહોમતે નામ તેનું
 વિગત બનેલી આજે, બીજી તે કાલે કરશું—૧૩૭૭
 હજી ન કેસ ચાલ્યો, શરૂઆત કાલે થાશે
 ત્રણ દીને પુરો થાશે, આરોપી ફાંસી બાશે—૧૩૭૮
 સતી સુણીને બોલી, સાડ પીતાજી કાલે
 વાતો વિશેષ કરજે, અત્યારે એમ ચાલે—૧૩૭૯
 દીવસ બીજોય વીત્યો, સાંજે પ્રધાન આવ્યા
 દીઠા સતીએ જ્યારે, અંતર ઉમળકા આવ્યા—૧૩૮૦
 આવીને પાસ બોલી, પીતા કહોને આજે
 કચેરી મધ્ય આજે, શું કામ ચાલ્યુ આજે—૧૩૮૧
 પ્રધાન બેસી બોલ્યો, પુત્રી તું સુણ સર્વે
 આરોપી નર ને નારી, ફસાય છેજ હજારે—૧૩૮૨
 સાક્ષી પુરાવા પડતા, બધાય સત્ય જોવા
 શીક્ષા ફાંસીની થાશે, ગુના છે એહ એવા—૧૩૮૩
 બચાવ ન કોય કરતું, ઉભાં રહે છે બંને
 પસ્તાવ પાપી કૃત્યે, તકસીદાર બંને—૧૩૮૪

છુટે ન એજ કો દી, એવા પુરાવા પડતા
 સાક્ષી પ્રતાપ નામે, મીત્રો થઈને નડતા—૧૩૮૫
 સુણી સતીના નયણે, પાણી ભરાયું પ્રેમે
 મનમાં વીચાર કરતી, ભાઈ ભલો તો એ છે—૧૩૮૬
 નારીની ખોટી શીક્ષા, માની તે બેઠા મનમાં
 બદલો કીરતારે આપ્યો, સહે છે દુખ તનમાં—૧૩૮૭
 કાંસીએ તો ભાઈ જાશે, પીઅર ઉજડતો થાશે
 નિર્વશ કુલ થાશે, દુશ્મનો હરખાશે—૧૩૮૮
 માટે બચાવુ વીરને, પસ્તાશે આપ મેળે
 માફ્ય આળ જાશે, મને પ્રભુજી પ્રેરે—૧૩૮૯
 પ્રધાન સાથે બોલી, સતી મુહુએ વાણી
 પીતા કહ્યું જો માનો, વહુ હું સાચી વાણી—૧૩૯૦
 મોહનનો કેશ ચાલે, સમક્ષ આપે ઠેરી
 ગરીબ આરોપી એ છે, ન પક્ષ કોઈ તેની—૧૩૯૧
 જશે બીચારે માર્યો, દયા મુને એ આવે
 સાક્ષી બચાવે દેવા, પુત્રી તમારી આવે—૧૩૯૨
 આજ્ઞા જો આપો તેની, પગલુ ભરાય તો તો
 આવું હું કોર્ટ મધ્યે, કડ બચાવ તો તો—૧૩૯૩
 સપાડું કાંઈ ન કરતી, તને છોડી દેવા
 મારા બચાવ સુણી, આવે વિચાર એવા—૧૩૯૪

(૧૫૩)

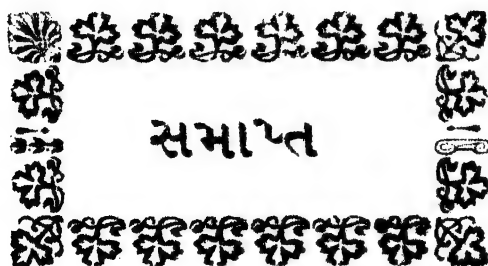
આરોપી તોજ છુટે, માગુ હું આપ પાસે
 આજ્ઞા જરૂર આપો, અવસર અલેખે જાસે—૧૩૯૫
 પ્રધાન સુણી વાતો, હરખ્યો ઘણુંય મનમાં
 પુત્રી ખરી એ વાતો, તે ઘેરી હામ તનમાં—૧૩૯૬
 કચેરીમાં તું આવું, બહુ માનથી બોલાવું
 કાલે ભલેને ચાલો, રજુ કરો તો દાવો—૧૩૯૭
 નકકી વિચાર એવો, રાત્રે કરીને સુતાં
 સવારે સર્વે જન તો, નીચમ પ્રમાણે ઉઠ્યાં—૧૩૯૮
 સતી ઉઠી છે બહેલી, સૌચારી કાર્ય કીધું
 પરવારી એજ કર્મે, ભજન પ્રભુનું કીધું—૧૩૯૯
 સમય પુરો તે થાતા, પ્રધાન તો સીધાવ્યા
 કેટલે સતીને જાવા, સવડ કરીને આવ્યા—૧૪૦૦
 પુરો જ્યાં એક વાગ્યો, ગાડી તૈયાર કીધી
 જાવા કચેરી મધ્યે, આજ્ઞા તે આવી દીધી—૧૪૦૧
 બાહર સતીએ આવી, બખર બધીએ આપી
 પ્રધાન તર્ત તેને, બેસાડી સ્થાન આપી—૧૪૦૨
 મોહનને તેની નારી, સામે આરોપી ઉભાં
 કુમુંગા સંગ થાતો, પ્રભુએ આજ દુક્યાં—૧૪૦૩
 સતી તો કેટલે મધ્યે, ઉભી થઈને બોલી
 સલાજનો આ સુણજો, દેજો એ ન્યાય તોળી—૧૪૦૪

આરોપી જેના ખુને, ઘસડાયો કોણ મધ્યે
 આજે એ ફાંસી ચડતો, છે ન્યાય કેરી રીતે—૧૪૦૫
 કયું છે ખુન જેનું, ગંગા હું નામે તે તો
 જીવતી છું હુંજ અહીંઆ, ખરી એ વાત છે તો—૧૪૦૬
 પુછો પુછાવો કોઈ, સાબીત ન થાય જોએ
 વતી બધી એ વણું, આજા પીતાએ થાએ—૧૪૦૭
 મલી રાજ આજા, સતીને વાત કરવા
 સતીએ સર્વ જનને, કહ્યું છે કાન ધરવા—૧૪૦૮
 પછીથી માંડી દીધી, બધીએ વાત વણી
 એકે ન છાની રાખી પહેલા હતી જે પરણી—૧૪૦૯
 કથા જે સાંજ સુધી, રસ પુર્ણ સર્વ કહેતી
 અધુરી જેહ રહેતી, બીજે દીને તે કહેતી—૧૪૧૦
 ચાલી કથા તે પુરી, પુરા તે સાથ દીનો
 ઉત્સાહ નગરે વાપ્યો, સુણવા ભરાય લોકો—૧૪૧૧
 ઘટના આ હુઃખ કેરી, સુણી ઘણાય લોકો
 ભરી સભામાં રડતા, હંમે મુકીને પોકો—૧૪૧૨
 વિસ્મય અતીશે થાતો, રાજાએ વાત સુણી
 શાબાશ પુત્રી મારી, વાતો બધીય સુણી—૧૪૧૩
 સાચી સતીજ તું છે, પાચે હું તને લાગુ
 થાય ગ્રેય માફ, એય વરદાન હુંજ માગું—૧૪૧૪

રાજા જ્યાં પાય લાગ્યો, લોકો ત્યાં પાય લાગ્યા
 જે જેને રૂચે તેવા, અભિલાશ કંઈક માગ્યા—૧૪૧૫
 મોહન ને તેની નારી, છુટાં તે આજ થાતાં
 જોઈ સતીને મનમાં, ઘણાં ઘણાં શરમાતાં—૧૪૧૬
 રાચે સતીને આપ્યો, અલગ મહેલ રહેવા
 સાધન પુરાવ્યાં સર્વે, જીંદગી સુધીએ ખાવાં—૧૪૧૭
 સચવાય માન તેનું, સમસ્ત રાજ્ય મધ્યે
 મોહનને ત્યાં રાખ્યો, અધીકાર આપી તેને—૧૪૧૮
 હતા વીરૂદ્ધ લોકો, સીક્ષા બધાને આપી
 જોળાં મુજો તે લઈને, સંતાય કંઈક પાપી—૧૪૧૯
 સતીની આમ રક્ષા, પ્રભુ તે આપ કરશે
 પાપીઓ પાપ ભાતુ, પોતાની મેળે ભરશે—૧૪૨૦
 સંકટ અનેક પડીયાં, સતીએ સત ન છોડ્યું
 આખર પ્રભુએ જાતે, આવીને કષ્ટ તોડ્યું—૧૪૨૧
 સતીયાં જે નર ને નારી, કષ્ટો અનેક પામી
 અંતે તે સુખ પામે, પ્રભુ પદે વીરામે—૧૪૨૨
 દુર્જન હજાર લોકો, મુખે ભલે ને ફરતા
 આખર દુઃખે દુભી, કુટેલ નરકે પડતા—૧૪૨૩
 હીન્દુ સમાજ મધ્યે, ક્રીસા અનેક આવા
 અજ્ઞાનતાથી બનતા, કરતા સુધારે જાવા—૧૪૨૪

(૧૫૬)

કરીને બાળ લગનો, બાળાનાં ઉર બાળે
જોતા ન જોડી વરની, પોતાનું અંગ ટાળે—૧૪૨૫
સદાય સ્વાથ' માટે, લોકો એ તેથી કરતા
આખરે પાપ ભાતુ, ભરીને નકે પડતા—૧૪૨૬
અરેરે હાય આજે, હીન્દુ સમાજ તારી
અધોગતી હે પુરી, ખરે ખરી થનારી—૧૪૨૭
હબ્બુએ આંખ ખોલી, નિહાળો વાત આવી
તો તો જરૂર હાથે, આવે સ્વરાજ આવી—૧૪૨૮
કથા સતીની વાંચી, વિચાર સર્વે કરજો
અસાર મુકી હઠ ને, ગ્રહણ સાર કરજો—૧૪૨૯
સતીનું દુઃખ જાણી, પુત્રી દુભાય ન કોદી
સંભાળ એની રાખો, આવે નુ દુઃખ કોદી—૧૪૩૦
કઠલાલકર તો કહે છે, વાંચક વીચારે પ્યારા
હશે હજાર દોશો, એકે ન લેશો મારા—૧૪૩૧

(૧૫૭)

ધર્મ-જ્ઞાન-નીતિ અને આનંદ આપનાર પુસ્તકો

ભક્તરાજ મહાલક્ષ્મી

ક્રી. રૂ. ૦-૧૨-૦

મહાત્મા તુલસીદાસ

ક્રી. રૂ. ૦-૮-૦

સંત તુકારામ

ક્રી. રૂ. ૦-૧૨-૦

શેઠ શ્યામળશાહ

ક્રી. રૂ. ૧-૦-૦

મળવાનું ઠેકાણું.

કંચનલાલ શાન્નિલાલ પ્રધર્સ બુક્સેલર

મુ. નડીઆદ.

(૧૫૮)

ઘેર બેઠાં વગર માસ્તરે ઇંગ્લેજ શીખવનાર પુસ્તક

ધી સેલ્ફ ઇંગ્લીશ ટીચર

ક્રી. રૂ. ૧—૮—૦

નીચ્છમીને ઉઘમ આપનાર-ટુંકી મુઠીમાં રોજ બતાવનાર

હુન્નર શીક્ષક

જુદી જાદી જાતના હુન્નરનો સંગ્રહ

ક્રી. રૂ. ૧—૮—૦

સ્રી પુરૂષોત્તમ સાચો સલાહકાર.

સચીત્ર કોઠકશાસ્ત્ર.

ધણી ઉપયોગી બાબતોનો સમાવેશ કરેલો છે

ક્રી. રૂ. ૧—૮—૦

દરેકનું પોસ્ટેજ જુદું સમજવું.

મળવાનું ઠેકાણું.

કંચનલાલ શાન્તિલાલ અધર્મ બુકસેલર

મુ. નડીઆદ (BOMBAY)

(૧૫૯)

હનીઆની અબજબીથી ભરેલાં ચમત્કારી પુસ્તકો

જાદુઈ માછલી અને

પત્થરનો પાદશાહ

જાપાની જાદુગર અને

ઊડતો મહેલ

સાત સુંઠનો હાથી યાને

દેવીપુત્ર કાલીકાપ્રસાદ

ક્રી. રૂ. ૧—૮—૦

રાજમહેલનું રમખાણુ યાને

પ્રેમનું તોફાન

ક્રી. રૂ. ૦—૮—૦

મળવાનું ઠેકાણું.

કંચનલાલ શાન્તિલાલ બ્રધર્સ બુકસેલર

મુ. નડીઆદ (BOMBAY)

(૧૬૦)

જરૂર ખરીદો

આજેજ મંગાવો

મુખાઈની શેઠાણી યાને

સુધરેલી સુંદરી

ક્રી. રૂ. ૦-૧૦-૦

ભયંકર કુતરો યાને

ખાઈડી કે બહેન

ક્રી. રૂ. ૦-૧૨-૦

ત્રેમની પીસતોલ યાને

ખાઈડી કે શાયડી

ક્રી. રૂ. ૦-૬-૦

અટક પાંસળી હજમ યાને

સાત ધાંયજનાં પરાક્રમ

ક્રી. રૂ. ૦-૮-૦

દરેકનું પોસ્ટેજ જુદું સમજવું.

મળવાનું ઠેકાણું.

કંચનલાલ શાન્તિલાલ અધર્મ બુકસેલર

મુ. નડીઆદ (BOMBAY)

ગુપ્તાની અમી-કુપી

નકલોથી હોશિયાર !!

હમારી હિંદુસ્તાન ભરમાં પ્રસિદ્ધ પામેલી અમી-કુપી ખરીદતી વખતે કાળજીપૂર્વક સાવધ મનથી ખરીદ કરજો આજકાલ હમારા માલની આબેહુય નકલ થઈ રહી છે નામની નહિ, માલની નહિ. પણ પેકીંગ લેબલ સ્થિતી નકલ થઈ રહી છે માટે ‘અમી-કુપી’ ખરીદ કરતી વખતે બજારમાં બતાવેલ ચીજ છે તે પ્રમાણે પેકીંગ બેકસ અને તે ઉપર અમારો ફોટો છે કે નહિ તે તપાસી લેશો નકલીયા-ઓથી સાવધ રહેવા આ સુચના આપી છે

“અમી-કુપી” જે તમારા ગામમાં ખાત્રીની મળે નહિ, તે હમારી પાસેથી મંગાવવી તેજ કિંમત છે કારણ કે પૈસા ખર્ચા અસત્ર માલ નહિ મળવા સંબંધી પશ્ચાતાપ કરવાનું કારણ મળે નહિ, કીમત શીશી ૧ નો રૂ. ૧૫૦, ત્રણ શીશીના રૂ. ૪૫૦ ના રૂ. ૭૫૦, ૧ ડઝનના રૂ. ૧૨૫ પો. અલગ.

અમી-કુપીની ઉત્તમતા માટે પ્રશ્નનોમાંથી મેડલ મળેલ છે

સોલ એજન્ટ-શ્રી સી ગુપ્તા એન્ડ કંપની

સુ. પો. નડીઆદ [ગુજરાત.]

રાજશાહી ગોનોરીઆ સ્પેશીકીક.

(પ્રમેહારી રસ.)

જુનો કે ગમે તેવો પ્રમેહ હોય માત્ર ચોવીસ કલાકમાંજ નાસવા માંડે છે. જાણે જાદુનો ચમત્કાર! એક ડોઝ પેટમાં ગયો કે એઆની આરામ થયો છે એમ સમજે પ્રમેહ માટે આવી ફતે- હમંદ દવા બીજી કોઈ નથી પેશાબમાં આગ, બળતરા ટીપેટીપે પેશાબ થવો, જડો રંગડા જેવો પેશાબ થવો કપડામાં ઢાઢ પડવા પેશાબની આમળ પાછળ ધાતુનું જવું, ઉતવા, હાથ પગમાં ફાટ, ઉધ નહી આવવી, અને આખો દીવસ એમાં જીવ લાગી રહેવો. એ સર્વ આ દવાથી નાબુદ થાય છે. જેઓ માને છે કે પ્રમેહ એક નહિ સાર કરી શકાય એવું દરદ છે, તેઓને હમે રાજશાહી પ્રમે- હારી રસ લેવા ખાસ બલામણ કરીએ છીએ. સો એ સો દરદી સારા થયા છે, હજુ સુધી કોઈ નિષ્ફળ થયોજ નથી. કીંમત શીશી ૧ના રૂ. ૨૧ ગણ શીશીના રૂ. પાા, પો. અલગ.

રાજશાહી અસ્થમા ક્યોર.

[સર્વ પ્રકારના શ્વાસરોગ યાને દમની દવા]

જુના અને હઠીલા દમના સખતમાં સખત હુમલામાં પણ ફક્ત એકજ ડોઝ લેતાના સાથે દર્દીને કરાર વળે છે. દમ રાતને વખતે બહુ ચઢે છે. તે વખતે એવું થઈ આવે છે, કે આ દર્દીમાં જીવવાથી મરવું સારું દમથી હે-ન હેરાન થઈ ગયેલા દર્દીએ ને હમે ખાત્રી પુર્વક સલાહ આપીએ છીએ કે તેમણે રાજશાહી “અસ્થમા ક્યોર” પહેલીજ તકે વાપરવા શરૂ કરી આ દવામાં રહેલા અ- જળ ગુણોનો લાભ જરૂર લેવો. રાજશાહી “અસ્થમા ક્યોર” જુના અને હઠીલા દમ-હાંફણ ઠંસો, ખાંસી ઉધરસ વિગેરે દરદો ને જડ મુળથી નાબુદ કરે છે કીંમત બાટલી ૧ ના રૂ. ૨૧ ગણ બાટલીના રૂ. ૭૧ ચોસ્ટેજ અલગ.

આ ચોપડી બરાબર સાચવી રાખો જરૂર વખતે તે
ઉપયોગી થશે કારણ કે તેમાં હજારો દરદો જલદીથી
કેમ સારાં કરવાં તે બતાવવામાં આવ્યું છે.

વૈદ્ય ડૉક્ટર હકીમની મદદ સિવાય
હજારો દરદો સારાં કરી શકાય છે.

ગુમાની અમી-કુપી.

અમી-કુપી સર્વ પ્રકારનાં દરદો સારા કરવામાં ઘણીજ
ગુણકારી દવા હોવાથી દસ વર્ષમાં ૧૦૦૦૦૦ (એક લાખ)
શીશીઓથી વધુ એકજ સપાટે વેચાઈ ગઈ છે. દવા એવી
તો ગુણકારી માલમ પડી છે કે જ્યાં એક ખાટલી નમુના
માટે મોકલવામાં આવી છે ત્યાંથી ડઝનબંધ માગણી આવવા
લાગી છે દીન પ્રતિદિન સુર્યોદય થતાં અમી-કુપીની માગણી
વધુને વધુ થતી જાય છે ગામડાના નાના વેપારી પણ તેનું
વેચાણ કરે છે એજ તેના અદ્ભુત ગુણોનો સૌથી સરસ પુરાવો
છે. કેટલાક લેભાગુ વેપારી મોટી મોટી જાહેરાતો છાપી
ગુમાની અમી-કુપી બતાવવાનો નુસખો જાણવાનો દાવો
કરે છે એવા ડંકાસખોર વેપારીથી ચેતતા રહેજો ખરો
નુસખો હમારા સિવાય કોઈ જાણતુંજ નથી.

(૪) સી. સી. ગુપ્તા એન્ડ કંપની મુ. પો. નડીઆદ (મુંબઈ)

કાનના સણકા—પર વહવું, કાનમાં સણકા, કાનમાં દુખાવો. બહેરાપણ. કષ્ટસુગ વિગેરે કાનનાં સધળાં દરદો ઉપર અમી-કુપીનો ઉપયોગ કરવો. જેઠાએ એક તોલા કુંગળીના રસમાં અથવા ૧ તોલા તલના તેલમાં અથવા એક તોલા દારૂમાં માત્ર એક ટીપુ અમી-કુપી નું મેળવી તેનાં કાનમાં ટીપાં પાડવાનું મટતાં સુધી ચલુ રાખવું.

ઝાડા સંગ્રહણી—ઝાડા સંગ્રહણી, કેલેરા. અતીસાર ઉલટી એ રોગમાં અમી-કુપી ધણીજ અકસીર દવા છે દીવસમાં ૧૦, ૧૦ વખત ઝાડા થતા હોય. પાતળાં પેટ આવતાં હોય, ખાધું કે તરત ઝાડા છુટી જતા હોય કે સાધારણ ઝાડા થતા હોય. દુઃખમાં જેને ઝાડાનો રોગ થતો હોય. તેણે પહેલી તકે અમી-કુપીનો ઉપયોગ કરવો. એકજ દીવસમાં ખાત્રી પુર્વક ચારામ પહોંચાડે છે ઉલટી શરૂ થતાની સાથેજ ને “અમી-કુપીનો” ઉપયોગ કરવામાં આવે તો પાંચ દસ મીનીટમાં કાચદો પહોંચાડે છે જ્યાં કે લેરનો સંભવ હોય અથવા ઉપરા ઉપરી જમણવાર ચાલતા હોય યાત્રામાં થંડા પાણીથી સ્નાન ખોરાકનું અનીયમીતપણું અને રખડપટ્ટીયા સરદી લાગી ઉપરના રોગ થવાનો સંભવ છે તેવે-સ્થળે એક શીશી અમી-કુપીની ગળવામાં રાખવી તે ઘણું ડહાપણ ભર્યું છે પોતાનો અને ખીજનો ઠીમટી જન બચાવવા માટે દરેક ગૃહસ્થની ફરજ છે તેણે અમી-કુપીની એક શીશી ગળવામાં રાખવાની હંમેશાં કળાજી રાખવી.

ઉપચોગ—દીવસમાં બેથી ચાર વખત અથવા ઘણા ઝાડા ઉલટી હોય તો દર કલાકે ચાર ટીપાં અમી-કુપી થોડા પાણી સાથે ઝાડા ઉલટી મંદ થતા સુધી લીધા જવું અથવા વધારે જરૂર જણાય તો અંદર બે ટીપાં લવીંગનો અર્ક નાંખવો લવીંગનો અર્ક ૩. ૦૦ ની એક શીશી એ પ્રમાણે હમારે ત્યાંથી મળી શકશે.

ચુન્ક આંકડી પેટદર્દ—હંડા પાણીમાં રહેવાથી ખોરાકની સલાજ નહી રાખવાથી, વાયડી ચીજ ખાવાથી, તેલમાં તજેલા પદાર્થ ગળચી ગળચી ખાવાથી ભૂખ ન હોવા છતાં ખોરાક લેવાથી, અને ખીખ અનેક કારણોથી પેટમાં ચુન્ક, આંકડી, પેદા થાય છે તથા ઝાડો કમળ થાય છે. અને કેટલીકવાર તો એટલી બધી ચુન્ક આવે છે કે તે સહન થઈ શકતી નથી દરદી આસપાસના માણસોને ગભરાવી મારે છે તેવે વખતે અમી કુપીનાં માત્ર બેજ ટીપાંથી જાદુ અસર થાય છે માત્ર ૧૫ મીનીટમાં દરદ દરે થાય છે અને એક બેદીસ દવા ચાલુ રાખવાથી પ્રકૃતિ પાછી અસલ હાલતમાં આવી જાય છે.

ઉપયોગ—દર કલાકે આંકડી બંધ થતાં સુધી બે બે ટીપાં અમી-કુપી એક એક ચમચા દુધ ના પાણી અથવા વલયારીનાં ચર્કમાં દશ ટીપાં સાથે લીધા કરવી તેમજ પાવલીબાર તપ્કીર છીકણીમાં ૧ ટીપુ અમી કુપીનું મેળવી દુંદીમાં ભરવી વલયારીને ચર્ક શીશી ૩ વા ભાવે દમારે ત્યાંથી પણ મળે છે.

ઝેરી ડંખ—અમરી, વીંછુ, મધમાંખ, ચાંચડ, માંકડ, મચ્છર કાનખજુરો વિગેરેના ડંખ ઉપર અમી-કુપી અમુલ્ય દવા છે હજારો વખત તેની અજમાયેશ લેવાઈ છે અને હજી સુધી એક વખત પણ નિષ્ફળતા મળી નથી. દવા લગાડતાં વારજ અસર થવા માડે છે. અને જાંય મીનીટમાં તો દરદનું ચિન્હ પણ રહેતું નથી.

ઉપયોગ—ડંખ ઉપર એક ટીપુ અમી-કુપી ચોળવું.

સીરદર્દ, આદાશીશી-સળેખમ-માથાનો ગમે તેવો સખત દુખાવો, સણકા, ચરકા આદાશીશી, વગેરે રોગોમાં અમી કુપી ખાત્રી ભરેલી દવા છે માત્ર બે પાંચ મીનીટમાંજ આરામ થઈ જાય છે.

અમી-કુપીની કીંમત રૂ. ૧૧, ત્રણ શીશીના રૂ. ૪) છ શીશીના રૂ. ૭) ૧ ડઝનના રૂ. ૧૨] પો. અલગ.

(૬) સી. સી. ગુપ્તા એન્ડ કંપની મુ. પો. નહીઆદ (મુંબઈ)

જાણે કદી માથું દુખતું જ નથી તાવમાં પણ જ્યારે માથું દુખતું હોય ત્યારે આ દવાથી માથું દુખતું તો મટી જાય છે જ. ગમે તેવો સખત દુખાવો પાંચ મીનીટમાં જ સાફ થઈ જાય છે. ઝામરના દરદીએ પણ અમી-કુપીનું સેવન કરવું કે જેથી તેઓ ખાત્રીથી ફાયદો મેળવી શકે.

ઉપયોગ-એક ટીપુ કપાળ ઉપર ચોળવું પાંચ મીનીટમાં આરામ નહીં થાય તો ફરીથી એ ટીપાં ચોળવાં સંભાળ રાખતા કે આંખમાં લાગે નહીં. શીશી ખોલીને વારંવાર દવા સુંઘવાથી જીદાં દરદો ઉપર સારો ફાયદો થાય છે.

આંખનો દુખાવો-આંખનો દુખાવો, કળતર, લાલ્લી ગરમી વીગેરે દૂર કરવા માટે સૌથી સરસ દવા માત્ર અમી કુપી છે, આંખોની ગરમી દૂર થઈ જાય છે, અને લાલ્લી કપાઈ જાય છે જ્યારે આંખોમાં રેતી કે કાંઈ રજ જેવું પડ્યું હોય છે અને ઘણું ખુંચે છે ત્યારે તે કાઢવાનો ઉપાય આંખમાંથી પાણી પુષ્કળ કાઢવું તે છે આંખમાંથી પુષ્કળ પાણી કાઢતા માટે અમી કુપી ઘણી અસર અને સસ્તી દવા છે.

ઉપયોગ-આંખ ઉપરની ભમરની ઉપર એક ટીપુ ચોળવાથી તરત આંખમાંથી પાણી વહેવા માંડે અને ગરમી ઝરી જશે તત્કાલે જરી પણ આંખની અંદર જવા નહીં પામે; જો ૧ તેલા સુરમામાં માત્ર એક ટીપું અમી કુપી મેલી પછી એ સુરમા આંખમાં આંજવામાં આવે તો તેથી પણ લાભ થાય છે. સુરમા દમારે ત્યારથી પણ મારશે.

દાંત દાઢમાં કળતર-દાંતમાંની લાલ્લી નીકળતું દાઢમાં કળતર દાંતશુળ, સણકા વીગેરે દાંતના રોગ ઉપર તત્કાલ અસર કરવા માટે અમી કુપી ખાત્રી :ભરેલી દવા છે, દાઢના સણકાનો રોગ કેટલો ત્રાસદાયક છે તે વિશે તેજ જાણે એક એક મીનીટ એક એક યુગ

જેટલી થઈ પડે છે. તેવા વખતે અમી કુપી માત્ર લગાડવાની ખોટી છે, દાંત કે દાઢને અડવાની સાથે આરામ થઈ જાય છે. જેમને દાંતનો રોગ અસવથી હોય તેમણે રોજ બ્રશ ઉપર એક ટીપુ પાડીને તેનાથી દાંત ઘસવાની ટેવ રાખવાથી કદી પણ દાંતની પીડા થશે નહિ દાઢના સણકા ઉપર જરા પુમકું બીજવી કળતરવાળા લાગ ઉપર લગાડવું અથવા પોલાણ મહોય તો પુમકું દાખી દેવું.

દરાજ ધાધર ખસ: ખરજવું--દરાજ અથવા ધાધર ઉપર અમી-કુપી રામખાણ દવા છે જે ત્રણ વખતજ લગાડવાથી આરામ થાય છે ખસ અને ખરજવા ઉપર પણ ઘણીજ અકસીર દવા છે. આવા રોગો જુદી જુદી દવાઓ કરીને જેઓ કંટાળી ગયા હોય તેમણે છેવટના ઉપાય તરીકે અમી કુપીની અજમાશ લેવી અને હમે ખાત્રીથી કહીએ છીએ કે જેમના એ દરદનું આયુષ્ય પુરૂં થયું હશે તેમને અમીકુપીના ઉપયોગની સલાહ ખરી લાગશે. પણ જેમના એ દરદોનો છેડો આવવાનું હજી દૂર હશે તોઓ બીજી દવાઓને ઉપયોગ કરવા પછી અમીકુપી વાપરશે.

ઉપયોગ--એક તોલા તલના તેલમાં ચાર ટીપાં અમી કુપી નાંખી દાદર ઉપર ચોળવું ખસ ઉપર લગાડવાની વખતે અગન બળે તો તલના તેલની જગાએ ચંદનનું તેલ લેવું ચંદનનું તેલ હમારે ત્યાંથી રૂ. ૧ માં એક શીશી મળશે.

સોજો--કાંઈ વાગવાથી અથવા બીજા કોઈ રોગથી શરીરના અમુક ભાગ ઉપર સોજો આવી જાય છે. તેના ઉપર અમી-કુપી ઘણી અકસીર દવા છે. જે ત્રણ વખત એક એક બે બે ટીપાં અમી-કુપી મસળવું સંભાળજો આંખમાં લાગે નહી.

અમી-કુપીની કીંમત રૂ. ૧૧૧, ત્રણ શીશીના રૂ. ૪) છ શીશીના રૂ. ૭૧૧. ૧ હજનના રૂ. ૧૨૨) પો. અલગ.

સંધ્યાવા લકવો—અર્ધાંશ વાયુ સંધ્યાવા, લકવો, વિગેરે દાદર ઉપર ખાસ કરીને અમી-કુખી વાપરવા લાયક છે. સાધાઓ ઝલાઈ જઈ માથાસ ખાટલા વશ કેમ ન થયો હોય, પણ લગાડતાંજ આરામ થતો ખુશ્તો જણાય છે. એકજ દીવસમાં દરદીને પોતાને કરાર વળેલો જણાય છે. સાધારણ હાથ પગમાં થતો ફાટ, તોડ ચુંચરો ઝાણી સાધાઓમાં કળતર થવું, કમરમાં દર્દ, ખરડાતી કરોડમાં દુખાવો સુળ, પાસળામાં કળતર, છાતીમાં દુખ થવું, હાથ પગનું ભરાઈ જવું વિગેરે દર-દમાં સસ્તી કીંમતે જલદી આરામ મેળવવાનો એકલો રસ્તો અમી-કુખી ઉપયોગજ છે થોડાક કલાકમાં તે મનમાનતો ફાયદો પહોંચાડે છે ગમે તેવા જુનાં દરદ ઉપર પણ એકજ શીશી પુરતી છે (૧૦૦) રૂપીઆના ખર્ચે જેઓનો લકવો સારો થયો હતો નહી તેવા દરદી-ઓને અમી-કુખીની એકજ શીશીએ સતેષકારક આરામ પહોંચાડ્યો હતો એવા એક બે નહિ પણ અનેક દરદીઓ ઉપર તેની અજમાયેશ લેવાઈ છે. અને તે સધળામાં ફતેહમંદ નીવડી છે. સંસ્વાનું અથવા તલનું તેજ ટરપેનટાઈન કે પ્રાસલેટ એક તોલો લઈ તેમાં બા તોલો અમી-કુખી મેળવી દુખતા ભાગ ઉપર ખુબ ચોળવું ઉપરથી ગરમ કપડાનો શેક કરવાથી જલદી આરામ થશે અગત્ય બળતી જણાય તો અમી-કુખી બા ને બદલે બા તોલો લેવી.

કમજોરી નિર્મળતા—શરીરમાં લોહી ચલતું નહી હોય, ગમે તેવા ઉંચા ખોરાકની જાણે શરીર કીંમતજ નહી કરતું હોય, આંખો દિવસ સુસ્તી ઝાગતી હોય આંખો નિસ્તેજ મોં શીકું બાંધો બેઠેલાં છાતીનાં પાંચળાં ૫૦ કદમ દુરથી ગણી શકતાં હોય પાંચલોર ઉંચકી પાંચ પગલાં ચલાવું નહિ હોય, ચાલનાં શ્વાસ ભરાઈ જતો હોય, મન હમેશાં ઉદાસ રહેતું હોય, જીવ બળ બળ થયા કરતો હોય, રસચપણું જતું રહ્યું હોય, નિરાશમાં દિવસો વ્યતીત થતા હોય, ઉઠી

ને ઉભુ થવું ભારી પડતું હોય. અખો દીવસ સુષ્ક રક્તોએ એમ લાગતું હોય, મગજ ઉપર પુષ્કળ બેઝો લાગતો હોય વાદ શક્તિનો નાશ થતો હોય, મગજમાં અનેક ગુંથવાળાઓ ઉભા થતા હોય, ટુંકમાં જ્યારે શરીર કેવળ શક્તિ વગરનું થઈ ગયું હોય ત્યારે અમી-કુપીનો જરૂર ઉપયોગ કરવો અંદરના અને બહારના ઉપયોગથી શરીર જોરાવર, હાડકાં ચી જો અગ લગાવદાર, ચહેરો ગુલાબી, છાતી ફિલાવદાર, કમર મજબુત, હાથ પગ તાકાતવાળા, આંખો તેજ સ્વી અને મન ઉમંગી બની મગજ પણ આનંદ અને છે. એકજ શીશીનો ઉપયોગ તમોને જરૂર સતોષ આપશે. વિદ્યાર્થીઓએ ખસુસ કરી વાપરવું જોઈએ ધાતુ તૈલિક દવાઓમાં પહેલો નંબર અમી-કુપી નો આવે છે.

ઉપયોગ-એક તોલો ઢી અને અડધો તોલો મધ અથવા ૧ તોલો માંખણ અને અડધો તોલો પીસંઢી સાકર અથવા એક તોલો બદામનું તેલ અથવા ૧૦ તોલા દુધ એમાંના કાઈપણ અનુપાત સાથે એ બે ટીપાં અમી-કુપી સવાર સાંજ લેવું.

મંદ જઠરાગ્નિ, અજીર્ણ, અપચો--સર્વ રોગોનું કારણ અજીર્ણ બદલજમી છે માણસને જ્યારે ખોરાક ઉપર અચ્ચી ધ્યાન છે ત્યારે જાણવું કે રોગની શરૂઆત થઈ ચુકી છે માટે તેને તત્કાળ ઉપાય કરવો ગમે તેવા અજીર્ણમાં અમી-કુપીનાં મગ બેજ ટીપાં ઘણી સારી અસર કરે છે એક દીવસમાં કંકડીને લુપ્ત લાગે છે અને કાઈપણ પ્રકારનો ખોરાક ખુશીથી જરૂર પડે કરી શકાય છે જે પંદર દીવસ લાગલાગટ બંને ટીપાં અમી-કુપીનાં લેવામાં આવે તો હમેશ

અમી-કુપીની કીંમત રૂ. ૧૫, ત્રણ શીશીના રૂ. ૪) છ શીશીના રૂ. ૭૫, ૧ ડઝનના રૂ. ૧૨૫ પો. અલગ.

(૧૦) સી. સી. ગ્રુપ્પા એન્ડ કંપની મુ. પો નડીઆદ (મુંબઈ)

કરતાં ડબલ ખેરાક ઉઠાવી શકાય છે અને પાચન કરી શકાય છે.

ઉપયોગ—રોજ બંને વખત જમ્યા પછી એક ચમચા પાણી સાથે દસ ટીપાં સુંઠનાં અર્ક સાથે ખે ખે ટીપાં અમી-કુપી અને એક ચમચો પાણી મેગવી પીવું સુંઠનો અર્ક અગર હમારે ત્યાંથી મંગાવશે તો દર શીશી દીઠ રૂ. ૦૧ પડશે.

ક્ષય ખાંસી, દમ, ઉઠાટીયું—ખાંસી, દમ-શ્વાસ, ક્ષય બાળકાનું ઉઠાટીયું વગેરે છાતીનાં દરદો ઉપર અમી-કુપી ઘણી અસરકારક દવા છે ખે ત્રણ દીવસ દવા ચાલુ રાખવાથી જરૂર આરામ પહોંચે છે. “રોગનું ઘર ખાંસી” એ વાત યાદ રાખજો. અને શરૂઆતના ઉપાય તરીકેજ અમી-કુપી ઉપયોગમાં લેજો જેથી તમારી જાતનું અને પૈસાનું રક્ષણ કરી શકશો દમ અને ક્ષયના દરદીઓ એ સામાન્ય રીતે એક મહીનો દીવસ અમી-કુપીનું સેવન ચાલુ રાખવું જોઈએ એટલા ખરચે વગર તકલીફ અને ટુંકી મુદતે કાયદો મેળવવાનો રસ્તો આ એકજ છે.

ઉપયોગ—ખે ટીપાં અમી-કુપી સવાર સાંજ જમ્યા પછી એક ચમચા દુધ સાથે લેવું ૦૧ તોત્રો અમી-કુપી ૮ તોત્રા એખા ટરપેનટાઈનમાં મેગવી તે મેગવણીને શીશીમાં ભરી-રાખી રોજ તેમાંથી છાતી ઉપર ચેગવું અને ઉપરથી શેક કરવો ટરપેનટાઈન રૂ. ૦૧ ની શીશી એક હમારે ત્યાંથી મળશે.

પ્લીહા-ખરોળ—ખરોળના દરદીએ ખાસ કરીને અમી-કુપી અજમાવવું ત્યાં કાઠ દવાએ કાયદો નથી પહોંચાડ્યો ત્યાં તે જરૂર સારું પરિણામ લાવશે થોડા ખર્ચે જલદી આરામ કરવાનો એકજ રસ્તો છે અમી-કુપીની અજમાશ લેવી.

ઉપયોગ—સાચા મોતીની છાપની ભસ્મ ખે આની ભાર લઈ

તેમાં બે ટીપાં અમી-કુપી મેળવી રોજ દિવસમાં બે વાર જમ્યા પછી ખાત્રી. છીપતી લાઝ હમારે ત્યાંથી મંગાવવામાં આવશે તો રૂ. ૧) ની તોલો એક એ દિસબે મોકલવામાં આવશે.

પ્રમેહ-ગમે તે જાતનો ગમે તેવો પ્રમેહ હશે પણ અમી-કુપી થી તે જરૂર મટશેજ.

ઉપયોગ-રોજ સવારમાં ૧) તોલો વાટેલા ગોખરૂ ૧ તોલો દાડમીનાં પાંદડાંનાં રસ ૧) તોલો દળેળા સાકર ત્રણે મેળવી તેમાં બે ટીપાં અમી-કુપી નાખી પી જવું અથવા દસ કે બાર ટીપાં ચોખ્ખું ચંદનનું તેલ તેમાં બે ટીપાં અમી-કુપી મેળવી રોજ સવાર-માંજ ચાટી જવું ચંદનનું ચોખ્ખું તેલ હમારે ત્યાં પણ મળશે. કી. રૂ. ૧)

ચામડીનું ફાટવું-શિયાળામાં ઘણું કરીને દરેક માણસના લાથ પગની ચામડી ઓછી વધારે પણ ફાટ્યા વિના નથી રહેતી તેવે પ્રસંગે અમી-કુપી પાપરના કાચકે દવા છે.

ઉપયોગ-માંખણ, ઘી, તેલ, દીવેલ, અથવા વેમેલીન એમાંથી પ્રેષ પણ ચીજ વા તોલો ત્રણ તેમાં બે ટીપાં અમી-કુપી નાખી ચોખ્ખું એ લે જલદી આરામ થઈ જાય છે.

નપુશકતા વિવિધ પ્રેષ પણ વિવિધ નાશ થાયથી આ દરદ ઉત્પન્ન થાય છે સૃષ્ટિ વિરુદ્ધ કર્મો, હસ્ત દોષ, અવશય વિહાર, રાત દિવન હલકી મોજના વિહારો, બીભસ્ત વાંચન લેખન, સ્વપ્નાવસ્થા ઇત્યાદિ કારણોથી વિવિધ અઘટિત રીતે નાશ થઈ માણસ પુરુષત્વ ખોઈ બેસે છે તેવે વખતે તેમને ચિંતામાંથી મુક્ત કરનાર એક અમી-કુપી એજ ખરો આધાર છે ધાતુક્ષિણતાથી ઢીલી પડેલી

અમી કુપીની કીંમત રૂ. ૧૫૫ ત્રણ શીશીના રૂ. ૪) છ શીશીના રૂ. ૭૫, ૧ ડઝન રૂ. ૧૨૫ પો. અલગ.

(૧૨) સી. સી. ગ્રુપ એન્ડ કંપની મુ. પો. નડીઆદ (મુંબઈ)

નખોને પાછી તગ બનાવી તેમાં તાકાત લાવવા માટે અમી-કુપી રામખાણ દવા છે. પુરુષત્વના નશથી જેઓ રાત દીવસ ચીંતામાં રહેતા હોય હજારો જાતની દવાઓ વાપરીને જેઓ નિરાશ થઈ ગયા હોય તેઓને છેલ્લા ખગી ભરણા ઉપાય તરીકે અમી-કુપી વાપરવાની ભલામણ કરવામાં આવે છે અને હમો ખા. ૧ અ. પીએ છીએ કે એકજ શીશીથી તેઓની ભવની, ચીંતા ખચી ૧ ટળી જશે.

ઉપયોગ-રોજ સવાર સાંજ ૫ પાંચ ટીપાં મ લકાંક નીના તેલમાં એક ટીપુ અમી-કુપી મેળવી તેને ચોળાવુ માલકાંકળીનું તેલથી શીશી રૂ. ૦.૧૧

પ્રદરરોગ-સ્ત્રીઓના પ્રદર રોગ ઉપર અમી-કુપી અજાયબ અસર કરે છે રક્ત યા રવે ૧ પ્રદર ઉપર તે અ. પી શકાય એ ચાર દીવસમાં તેનાથી આરામ થઈ જાય છે સ્ત્રીઓને તંદુરસ્ત આરોગ્ય મજાનું આંધાની વાપરથી તમની સંતતી પણ નિરોગી બનાવી શકાય છે સ્ત્રીઓને નિરોગી બનાવવા માટે દર વર્ષે એક શીશી અમી-કુપી અપરમાં આવે તે સુર હોમ આત્માની નખખાણથી પણ તમનું રક્ષણ કરી શકાય. ઉપયોગ સવાર સાંજ જરૂર પડી દરેક વખતે ૦.૧૧ તેલના નાખદેશર (ઝીણું પટેલું) લઈ તેમાં એક તોલા માખણ તથા એ ટીપાં અમી-કુપી મેળવી ખ. પુ. ઉપરથી રચી અનુસર દુધ પીવું.

શરદી-અતિશય શરદી થઈ જવાથી માખણ ઘણીવાર ઠોંગાર બની જાય છે સ્થિતિ ઘણી ભયંકર છે અને જો આ સ્થિતિમથી તત્કાળ નોંખવાયવામાં નહિ આવે. અગમી ગરમી લાવનાર ઉપચાર કરવામાં નહિ આવે તો થેડા કલાકેમાં તેનું અયુગ્ય પુરું થઈ જાય છે ગરમી લાવનારા બાળ સંસ્થા ઉચ્ચારમાં તત્કાળ કામ લાગે જલદી અસર કરે અને વળી સન્તો પડે તેવો ઉપાય અમી-કુપીજ છે આવી સ્થિતિમાં તે પગના તળીએ ચોળવાથી આખા શરીરમાં ગરમી આવી જાય છે અને એ ટીપાં પેટમાં જતાંની સાથેજ

હુશિયારી આવા જન્ય છે, વપયોગ એક તેલા સરસીયાનું તેજ લઈ તેમાં ૧૦ ટીપાં અમી-કુપી મેળવી ખુબ યોગ્યું વધારામાં જરૂર જણાય તો ૧૦ ટીપાં તજનું તેલ ઉમેરવું તજનું તેલ હમારી પાસેથી મંગાવતાં ૩ ગા ની એક શીશી મોકલવામાં આવશે.

તાવ-કંઠીનાં લખણમાં આવીને રોજીદો એકાંતરીઓ, ચોથીઓ ગમે તેવે તાવ આવતો હાય તેને નામુદ કરવાને સહેલો ઉપાય અમી-કુપી છે જીર્ણજ્વર ઉપર પણ તે ઘણું સારું કામ કરે છે સેંકડે ૮૦ માણસોને તેથી આરામ થઈ જાય છે. ઉપયોગ તુજસી આદુ અને ખાવાનાં પાન પ્રથેકને ૨૨૨ (૨૨૨) તોલો મેળવી તેમાં બે ટીપાં અમી-કુપી નાખી દરરોજ દિવસમાં બે વખત પાવું.

નંદા ૩-૨૨૨ અથવા વાળો એ એક જાનને તારના રૂપનો કીડો છે ખરાબ પાણી અથવા બીજાં ઘણાં કારણેથી માણસના શરીરના ગમે તેવા ભાગે વાળો નીકળે છે એકવાર વાળો બહાર દેખાયો કે તેને બાંધી રાખવે પછે કાળ તાણી કાઢતાં તે તુટી જાય છે અથવા અંદર પેસી જાય છે તે તે પાતાનો રસ્તો ફેરવે છે અને ઘણી ઘણી વેલન દીસો કે મહીનાઓ સુધી આપે છે અમી-કુપી લગાડવાથી વાળો બહાર જાય છે. ઉપયોગ ચાર ટીપાં લીગતો અર્ક લઈ તેમાં બે ટીપાં અમી-કુપી નાખી થોડું પાણી ઉમેરી રોજ દિવસમાં ૨-૩વાર પાવું લીગતો અર્ક હમારી પાસેથી મંગાવશે તો ૩ ગા શીશીને દિસાએ મોકલોશું.

જંતુ નાશક-ઘરમાં ખાજ, મોરિયો, વિગેરે જગાઓ સાધારણ પાણીથી ધોવા જતાં ઘણી દુર્ગંધી મારે છે તથા જીવ ઉત્પન્ન થાય છે આથી વખતે ઘરમાં વસનારને ઘણે કંટાળે ઉપજે છે. એટલુંજ નહિ પણ એવી દુર્ગંધમાં વસવું તે પણ જોખમ ભરેલું

અમી-કુપીની કી નં ૩. ૧ ગા ત્રણ સાંસીના ૩. ૪) ૬ સાંસી ના ૩. ૭) ૧ ગા ૧ ડઝનના ૧૨) પો. અલગ.

(૧૪) સી. સી. ગુપ્તા એન્ડ કંપની મુ. પો. નડીઆદ (મુંબઈ)

છે થોડા પાણીની અંદર એ ટીપાં અમી-કુપી નાંખી તેવી જગ્યાઓ સાફ કરવામાં આવે તો દુર્ગંધી દુર થશે એટલુંજ નહિ પણ હાની કરતા જંતુઓનો નાશ થાય છે

માંકડ-પલ્લગ, ખુરસી, ટેબલ, મેજ, કબાટ, અભરાઇ, બારી, બારણાંની ભોતની તરડો યિગેરે જગ્યાઓમાં માંકડ પુષ્કળ ભરાઈ રહે છે. તેમનો નાશ કરવા માટે અમી-કુપી ઘણી અકસીર દવા છે, માંકડનો કંટાળો લગભગ દરેક ઘરમાં હોય છે. અને માંકડના ઉપદ્રવથી બચવાની ધરખા પણ દરેકને હોય છે ત્યારે માંકડનો નાશ કરવા ઉપરાંત જેમાં બીજા સેંકડો ગુણો સમાયલા છે તેથી અમી-કુપી ની દરેક ઘરમાં જરૂર છે એ વાત પુરવાર થાય છે.

ઉપયોગ-માથુનું ફીણ બનાવવાને તેનું પાણી ગ્લાસ ભરીને તૈયાર કરી તેમાં ચા. ટીપાં અમી કુપી નાંખી માંકડ ભગવાની જગ્યાઓમાં તે ઉપરનું એથી નાકડ મરી જશે અને મહાનાઓ સુધી તે જગામાં માંકડ ભરાઇ બેસશે નહીં.

હરસ હરસની પીડા જેને વાતી તે બાણે જ્યારે હરસની દવા કરી કરાને તમો કંટાળી ગયા હોય, ત્યારે છેલ્લા ઉપાય તરીકે માત્ર અમી-કુપી અજમાવવો અને આગ્રીથી એ પીડા હંમેશાની દુર થઇ જશે.

ઉપયોગ-રોજ સવારમાં અથવા તોત્રો વાટેલું નાગકેશર ના તોલો વાટેલી સાફ બેગાં કરી તેમાં એ ટીપાં અમી-કુપી નાંખી ફાકી મારવી અને ઉપરથી ના સેર દુધ પી જવું જે ફાકવું પસંદ નહીં હોય તો માખણમાં મેગવી ચાટવું

ઉચ્ચનાગકેશર દળેલું તૈયાર શાશી ૧)નો ૩. ગા હમારે ત્યાંથી પણ મળશે.

મોંઠાં આવવું-એ તે કાચાથી મોં આવ્યું હોય, અચાળુ કુલી ગયા હોય, મોંમાં ચાંદા, ઘારા, પડી ગયા હોય, બધું એ ચાર વખતમાંજ મટી જાય છે.

ઉપયોગ-૦૧ તેલો કમ ગચીતી (ચીટ્ટીગપાલા) ખરીદ વટી તેમાં માત્ર એક જ ટીપુ અમી-કુપીનું નાખી મેળાવી મોંઘેં ચોગડવું અને મોં ગળાવું મુકવું (લાગ જવા દેવી) એ રીતે દિવસમાં ગણ કે ચાર વખત કરવું.

પેટ ચઢવું પવનનું ધુઆવું અમી-કુપી જરા દથેળામાં લઇને પેટ ઉપર દુંટીની આસપાસ તેમજ પેડું પર ચોળાવું એકાદ કલાકમાં પવન છુટીને પેટ હલકું પડશે.

શુળ-છાતીમાં, પાંસળામાં અગર કમરમાં સુળ આવી ચરકા મારતા હોય તેને માટે અમી-કુપી અકસીર છે. દરદવાળા લાગ ઉપર અમી-કુપી નાખી સેક કરવો.

ઉપર લખવામાં આવેલા અમી-કુપીના સઘળા ગુણ અતિ-શયોક્તિથી કેવળ નિરાળા છે, દરેક ઘરમાં તેની આજકાલ જરૂર છે. પોતાના સ્વાસ્થ્યને માટે ઘણા માણસો આ શીશી ખરીદ કરે છે જે ઘરમાં અમી-કુપીની એક શીશી છે તેને વૈદ ડોક્ટરોની જરૂર કવચીતજ પડે છે.

કીંમત-ગુપ્તાની અમી-કુપી એક શીશી સેંકડો રૂપીઆની કીંમતની છે એમ કહીએ તો ચાલે કારણ કે તેનાથી વૈદ ડોક્ટરનાં મોટાં બહો ભરવાનાં બચી જાય છે. મરીનોને પણ દવા વાપરવાનો લાભ મળે છે તેટલા માટે ફક્ત તેની કીંમત શીશી એકનો રૂ. ૧૧, ૩ શીશીના રૂ. ૪) ૬ શીશીના રૂ. ૭૧, ૧ ડઝન શીશીના રૂ. ૧૨) ટપાલ ખર્ચ જુદું.

અમી-કુપીની કીંમત શીશી ૧ ના રૂ. ૧૧, ત્રણ શીશીના રૂ. ૪) ૬ શીશીના રૂ. ૭૧, ૧ ડઝનના રૂ. ૧૨) પો, અલગ.

[૧૬] સી. સી. ગુપ્તા એન્ડ કંપની મુ. પો. નડીઆદ [મુંબઈ]

રાજશાહી મેન્થોલ ઓઈન્ટ મેન્ટ (શીરદર્દની દવા)

એક મહાન વિદ્વાન ડોક્ટરની શોધ ઉપરથી બનાવેલો છે, આ મલમ ચોળાવાથી માથાનો દુખાવાયક ભાગ દુક વખતમાં નાબુદ થાય છે. આ મલમથી ઉભાયતી એક ખાટલી દરેક કુટુંબોમાં અવશ્ય રાખવી જોઈએ, કોમન શીશી ૧ નો બા ત્રણ શીશીનો ૨, ૧ ના ૩ ૩ના ૩) પો. અસગ.

રાજશાહી ઇમેટીઝમ ઓઈલ (વાતદુરણ તેલ.)

૨૪ કલાકમાં પ્રત્યક્ ફાયદો.

વાર્ધો દરેક અંગ ઝટાઈ ઝટાઈ રહેતી ગયાં હોય, દરદી ખાટલા વશ હોય, સ્નાયુઓમાં લક બદરતું કાનર કમરમાં દુખાવો છાતીમાં પાંસળામાં દર્દ, ગરબની કરોડમાં નવિ મગ્ન થાય તેવી પીડા હાથ પગમાં દાટ અરંગ નાય, ફંગ વા રાસનીય શરીરમાં થતા તેડ પ્રિગેરે રોગો ઉપર આ તેલ ચોળાવવાં નાન આરામ થાય છે તેલ ચોળતા ચોળતાજ બાણે આરામ થતો હોય તેમ દરદીને લાગે છે. આજ કાલ રાજશાહી ઇમેટીઝમનો મેટો હુકમ છે કોમન શીશી ૧ ના ૩. ૨) ત્રણ શીશીના ૩. ૩) પો. અસગ.

રાજશાહી ખાલમૃત

ગુલાબીગલ. ભરેલું અંગ, તેજની બાંન, ભરાવદાર ખાલક, હસતું ખેલતું ખાળક આપણને કેટલું પ્રીય લાગે છે તેના ઉપર ફેનોગ્રાફ અને ગ્રામેફોન કરતાં તમારું એક તાનું રંગીલું હવમાખું વાચાળ આનંદી ખાળક પાતના કટુ બીજો કાનંત તના પડોશી અને દોસ્તોને વધારે સારી રીતે જ જાણ મળે શ તમે એક આનંદના માતાપિતા હો? તમારું આ બાળક તદુલન અને આનંદી છે નાહ તો શા માટે

એક ફીખાથા આછી કોમતનો માલ મોકલવામાં આવશે નહિ

સી. સી. ગુપ્તા એન્ડ કંપની મુ. પો નડીઆદ [મુ.અમ] [૧૭]

રાજશાહી બાલામૃત નથી વાપરતા એકથી ત્રણ શીશી સુધીમાં તમારે બાળક સુદર અને નીરોગી થઇ ધરમાં પાકોશમાં શરીરમાં કે પોળમાં આનંદ આનંદ વર્તાવી મુકશે કીમત શીશી ૧ નો રૂ. ૧) ત્રણ શીશીના રૂ. ૨૧૧ પો. અલગ.

રાજશાહી ઈચ્છિ આર્ગન્ટ મેન્ટ [ખસની દવા]

આ ચોપડાવાની દવા છે. માત્ર બે ત્રણ વખત ચોપડવાથી ખસ મરી જાય છે એમાં જરા પણ શક નથી કીમત રૂ. ૦૧૧ ત્રણ શીશીના રૂ. ૧૧૧ ડઝન ૧ નો રૂ. ૪૧૧ પો. અલગ.

રાજશાહી અંકઝામા આર્ગન્ટમેન્ટ.

(ખરજવાની દવા)

ખરજવાં બે પ્રકારનાં છે લીલું અને સુકું લીલામાંથી પાણી ઝર્યા કરે છે આ દરદ મટતું નથી અને જો દવા કરવામાં ન આવે તો અપ્પા શરીરે પથગાઇ જવાનો સંભવ છે માટે તેની દવા તરતજ કરવી કીમત શીશી ૧ રૂ. ૦૧૧ ત્રણ શીશીના રૂ. ૧૧૧

લોહીના બગડવાથી વારંવાર ખસ, ખરજવું દાદર નીકળ્યા કરતી હોય તો એક બે શીશી રાજશાહી સારસાપરીલા પીવાથી જલદી આરામ થઇ જશે રાજશાહી સારસાપરિલાની કીમત રૂ. ૧૧૧ ત્રણ શીશીના રૂ. ૪૧૧

રાજશાહી કફ પીલ્સ (ખાંસીની ગોળીઓ)

ગમે તેવી નવી જુની હઠીલી ખાંસી કાઢી પણ દવાથી ન જતી હોય તો ફક્ત બે દીવસમાં રાજશાહી કફપીલ્સથી પુરાની સુકી ખાંસી ગોળી લેવાની સાથે નરમ પડતી જાય છે એકજ દીવસમાં તેનો ચમત્કાર બતાવે છે કીમત રૂ. ૦૧૧ ત્રણ શીશીના રૂ. ૧૧૧ ડઝન ૧ નો રૂ. ૪૧૧ પો. અલગ.

એક રૂપિઆથી ઓછી કીમતનો માલ મોકલવામાં આવશે નહીં

(૧૮) સી. સી. યુક્ત એન્ડ કંપની મુ. પો. નડીઆદ [મુંબઈ]

રાજશાહી રીંગવર્મ ઓબ્ઝર્વેન્સ

(દરાજના મલમ)

ગમે જેવી હડીલી કાગી કે લાલ દરાજ અગર ખુજલી શરીરના કાઈ પણ ભાગમાં લાગેલી હોય અને અનેક ઉપાયો લીધા છતાં દાદર નહિ મટતી હોય તો છેવટે આ મલમ અજમાવી જોવો. એથી ત્રણ વખત લગાડવાથી જડમુગથી નાબુદ થાય છે કીંમત રૂ. ૦૧ ત્રણના રૂ. ૧૧, છ ના રૂ. ૨૧ ડ્રગન ૧ ના રૂ. ૪)

રાજશાહી ભીમસેની ચુર્ણ

અજીણ થયું છે કે ? ખાટા ધવ્યન્કા આવે છે કે ? પેટ ડમડમ જોલે છે કે ? ખોરાક જોતાંજ દીલ કમકમે છે કે ? ત્યારે લલા માણસ રાજશાહી ભીમસેની ચુર્ણજ વાપરો ? અત્ર પચે નહિ અન્ન ઉપર રૂચી લાગે નહી ત્યારે ભીમસેની ચુર્ણ ખાઈ જોઈ લ્યો ગરમત દહાડામાં એની જગાએ ચાર વાર અને સીંગલની જગાએ ડાબલ નહી તો દેઢો ખોરાક તો જરૂર લેવો પડશે ખશો ખાશોને જાણે ભુખ્યા ભીમ ? પેટમાં ભુખ નહી હોય અને ઘી દુધ શકતરી દવાઓ હોજરીમાં ભરે જાવ અને પછી વાત કરો કે કેમ ચીજને ગુણજ લાગતો નથી, પણ લાગે શી રીતે ? ભીમસેની ચુર્ણ વાપરી પ્રથમ તમારા જઠરાગ્નિને બડબડાટ સગગાવી દો અને પછી તેમાં ઘી દુધ અને પૌષ્ટિક વસણ નાખી જુવો ! પછી માલમ પાંશે કે તે કેવાં ગુણકારી છે. કીંમત રૂ. ૦૧૧ ત્રણ શીશીના રૂ. ૨૦ પો. અલગ

રાજશાહી સ્તંભનરાજ પીટસ.

લ્યો ? સાહેબ લ્યો આ તેજ દવા છે કે જેને માટે આજકાલના નવ-જુવાનો ગત્રી દીવસ ખુણેખોચરે ભારે ઊત્સાહથી શોધખોળ ચલાવે છે અનેખરી દવા મળે તો મ્હો મગ્યા દામ આપવા તૈયાર છે તેજ આ દવા છે ! રતિ-સૂખની મંપુર્ણતા પ્રાપ્ત કરવા માટે આ દવા વગર હરીફની છે કીં. માત્ર રૂ. ૧૧, ૩ શીશીના રૂ. ૪ પો. અલગ

એક રૂપીઆથી ઓછી કીંમતનો માલ મોકલવામાં આવશે નહી

સી. સી. ગુપ્તા એન્ડ કંપની મુ. પો. નડોઆદ (મુંબઈ) ૧૯

હતાશ ન થાવ! જો આપ શરીરની કમજોરીના કારણથી
સંસાર સુખથી નિરાશ રહેતા હો તો ગુપ્તાની

રાજશાહી ટોનીક પીલ્સ.

રજીસ્ટર્ડ નં. ૧૨૬૪

અવશ્ય મેવન કરો-તુરત કાયદો થશે રાજશાહી ટોનીક પીલ્સના
સેવનથી ગયેલી શક્તિ પાછી લાવે છે, સ્વપ્ન વિકાર, દુર્બલતા,
મુત્ર કચ્છ, બહુ મુત્ર, ક્ષય, ધાતુ પાણીના જેવી પાતળી હોવી,
વોસ પ્રકારનો પ્રમેદ, મુત્રની સાથે ગોંદા જેવો ચીકણો પદાર્થ
જવો, ઝાડા વખતે તાકાતનું ખીંદુ નીકળી જવું, જે ખબર સ્વ-
પ્નાર્મા ખરાબ થઈ જવું, મગજ કમજોર, વિચાર શક્તિનો
ઘટાડો, ચકકર આવવા, કામમાં ચિત્ત ન ચોટવું, વિગેરે બીમારી
ઉપર આ ગોળીઓ અપુર્વ તાકાત આપી તુરત આરામ કરે છે,
શરીરમાં નવું લોહી અને નવી તાકાત લાવે છે, જેથી ઉત્તમ
સંતતિ, શરીરમાં નવું બળ, આંખોમાં રોશની શરીરમાં સ્ફુર્તિ
સ્મરણ શક્તિમાં અને બુદ્ધિમાં વધારો કરી ચહેરા પર લાલી
લાવે છે, મનુષ્યને પુરેપુરો બલવાન બનાવે છે, બુદ્ધિઓને પણ
વીજળીની ઝડપે જુગતનીની મજા દેખાડે છે, સ્ત્રી, પુરુષ બંને
દરેક રીતુમાં વાપરી શકે છે સ્ત્રીઓના અનિયમીત શ્રાવને અટકાવી
ગર્ભસ્થાન સુધારે છે, હમેશ દરમ્યાન વાપરવાથી ગર્ભનું સંપુર્ણ
રક્ષણ કરે છે, કીંમત શીશી ૧ ના રૂ. ૨) ત્રણ શીશીના રૂ. પા
પોસ્ટ ખર્ચ અલગ,

એક રૂપિયાથી ઓછી કી, માલનું પારસણ મોકલવામાં આવશે નહિ,

રાજશાહી આઈડોલ્સ

સવાર સોજ રાજશાહી આઈડોલ્સનાં ટીપાં આંખમાં નાંખવાથી દુખવા આવેલી આંખો તદ્દન મટી જાય છે ખીલ, આંખમાં વળતી ઝાંખ, આંખમાંથી ઝડતું પાણી, આંખમાં થતું કળતર, રતાધપણું વિગેરે આંખનાં તમામ દરદેને નાશુદ કરે છે.

આંખમાં ટીપાં પાડવાની દ્યુબ સાથે કીંમત બાટલી ૧ નો રૂ. ૧] ત્રણ બાટલીના રૂ. ૨૫૫ પો. અલગ.

રાજશાહી વાયટોજન

હરહમેશ સેવન કરવાથી ૨૦ ઘાડાની તાકાતવાળી

મોટર અટકાવી શકાય છે.

મગજને શાંત રાખી યાદ શક્તિનો વધારો કરે છે. ચહેરા હરહમેશ હસમુખો ખુબસુરત રાખે છે. આ દવા બનારવામાં કેશર, કરતુરી, બરાસ, દલાયચી, જાવચી, મરી તજ, સુંદ, પ્રાક્ષ, વીગેરે વસ્તુઓનો સમાવેશ કરવામાં આવે છે સ્વાદ પણ ઘણો ઉત્તમ છે.

હરહમેશાં સેવન કરવાથી ક્ષય, દમ, જુની ખાંસી, અડ્ડચી, અશક્તિ દુર થાય છે. આ દવા તાકાત વધારવામાં અદ્ભુત છે. કીંમત બાટલીના રૂ. ૨] ત્રણ બાટલીના રૂ. ૫૫૫ પો. અલગ.

રક્ત શુદ્ધિ મારો

રાજશાહી માર્સાપરિલા.

રાજશાહી માર્સાપરિલા વિરોધેટક ચાંદી, પ્રમેદ ખમ ખરજવાં પારાનું સીસનું ઝેર, કંડેમાળ, લકર, સંધીના, પ્રમેદ, આંખમાં કળ તર, શરીર પીથુ પડતું ઝાડો સાથે નિયમિત ન અવરો વિગેરે વિ-કારો ઉપર ઘણો સારો ફાયદો કરે છે તમને કે કટર ઉચામાં ઉચી માર્સાપરિલા લેવા લલામણ કરે ત્યારે રાજશાહી માર્સાપરિલાજ લેતે કીં. બાટલી ૧ નો રૂ. ૧૫૫ ત્રણ બાટલીના રૂ. ૪૫૫ પો. અલગ.

રાજશાહી

લ્યુકેરીના પીલ્સ.

મેંકડો નૌજુવાન રમણી રતો મુઘા અવસ્થાનો લાભ લીધો ન લીધો એટલામાં આ શુરા રોગમાં ફસી પડી હોય છે. યૌવન રૂપી ખીલની કળી પોતાની પાંખડીએને વિકાસ આવતાં આવતાં કરમાઈ જાય છે. લજ્જાને લીધે મેંકડો સ્ત્રીઓ પોતાનું આ યુગ દરદ અને ત્યાં સુધી છુપાવવાની કોશીષ કરે છે પરંતુ મેંકડો ઉપરની તે ગુલાખી લાલો, આંખનો થનથનાટ, હૃદયનો ઉમળાંકો મનનો તે અલ્હાદ, જીગડીનું તે મેલકપણું, શરીરનું તે તેજ, જીતીઆનું તે રસીકપણું, હાર્યમાં રહેલી તે મધુરતા એ સર્વ તેના પુર બહારમાં ખીલી ઉઠવાના વખતેજ નહિ થતું જણાય છે, ત્યારે ચતુર જોતારથી તે છુપુ રહી શકતું નથી આ સર્વનું કાનૂલ માત્ર તે શુરા પ્રદર રોગજ છે તેનાથી સ્ત્રીઓનો અને તેટલો જલદી ઉદ્ધાર થવો જોઈએ નહિ તો રોગ દીન પર દીન વૃદ્ધિને પામી સ્ત્રીઓને મગ્નતાં વિકાસી રહેલા ડાયામાં ધ્રેલી ગુંકે છે, પેકુમાં દરદ પાણીનું નિરંતર ટપક્યા જવું, લાલ કે સફેદ ડાઘ કપડામાં પડવા મંસાર સુખ ઉપર અભાવ આવવો, એ સર્વમાંથી સ્ત્રીઓનું ન્હાણ ને માટે રહેલું અને ખાતો ભર્યો રસ્તો એ કે રાજશાહી લ્યુકેરીના આપવી અને જુવે કે તરતજ કરમાઈ જતી જુવાની ફરીયા તેના પુર્ણ સ્વાસ્થ્યમાં ફેરી ખીલી ઉઠે છે કીંમત શીશી ૧ ના રૂ. ૨૦૦ ત્રણ શીશીના રૂ. ૧૦૦ પો. અલગ.

એક રૂપિયાથી આછી કા. મ. લનુ પારસલ મોકલવામાં આવશે નહિ,

૨૨ સી. સી. ગુપ્તા એન્ડ કંપની મુ. પો. નડીઆદ (મુંબઈ)

છેલ્લામાં છેલ્લી પદ્ધતિથી બનાવેલું રાજશાહી હેરઓઇલ

આજ સુધી જે કંઈ તેલ માથામાં નાખવાનાં બજારમાં વેચાય છે તેમાં સૌથી આ છેલ્લામાં છે હતું સધરેલી હબનું બનાવવામાં આવ્યું છે જે દુનીયામાં તમામ ભાગમાં એક અવાજથી વખણાયલું છે. માથામાં નાખવાથી માથામાં દંડક અપે છે. આંખોનું તેજ વધારે છે. અને આજના નવી ફેશનમાં જેવા જોઈએ તેવી રીતના વાળ ગોઠવી શકાય છે, હીમન પટલી એકનો ૩ ૧) ત્રણ આઉન્સના ૩. ૨) પોન્ટેજ અબગ,

વગર ઈન્જિન વાળ કાઢવા થાટે. રાજશાહી સાબુ.

આ સાબુ જે જગ્યા ઉપર લગાડવામાં આવે છે તે જગ્યાના વાળ ઘણીજ સદાચિંથી દૂર ચાય છે ચામડીને મૃદુપણ ધન થતી નથી ચામડીને કુદનતી રંગ બનાવે છે વળ કાઢવાના દરેક સાબુઓમાં રાજશાહી સાબુ સૌથી સરમ નીવડ્યો છે ત્રણ સાબુના એક બાકસની કી, ૩, ૫) બાર સાબુ એકમ ૪ હીમન ૩ ૩) પો. અલગ

સુગન્ધ સામ્રાજ્યનો વિજયી સમ્રાટ. ઓટો રાજશાહી.

કમાણમાં અગર કપડાં ઉપર થેડાં ટીપાં નાખવાથી સેંકડો તાનનાં ટુકેની સુગંધી પ્રસરી રહે છે, આસપાસનાઓને અગ્નયત્રીમાં ગરકાવ કરે છે, શુભ અવસરે, લગ્ન પ્રસંગે, ભળતા અગ્નિપ્રેર સેન્ટોમાં પૈસા બરબાદ કરતા પહેલાં ઓટો રાજશાહી વાપરી ખાત્રી કરી જુઓ ખર્ચેલા પૈસાનો પુતો સંતોષ મળશે. કીમત બે દ્રામ નીકલ-કેશશીશી ૧ નો ૩, ૩, ૧) ત્રણશીશી ૧ ૩ ૩) પો. અલગ

રાજશાહી રાખ હમારો રજીસ્ટર્ડ છે.

અર્ક ! તેલ !! યુલ !!!

એક શીશીની કીંમત

ત્રણ શીશીની

અજમાનો અરક	રૂ. ૦૧	રૂ. ૧૧
પીપરમીન્ટનો અરક	રૂ. ૦૧	રૂ. ૧૧
તજનો અરક	રૂ. ૦૧	રૂ. ૧૧
લવીંગનો અરક	રૂ. ૦૧	રૂ. ૧૧
ધતૂરચીનો અરક	રૂ. ૦૧	રૂ. ૧૧
વલ્વારીનો અરક	રૂ. ૦૧	રૂ. ૧૧
ગંધાબીરોજનો અરક	રૂ. ૦૧	રૂ. ૧૧
હીંગનો અરક	રૂ. ૦૧	રૂ. ૧૧
સુગંધનો અરક	રૂ. ૦૧	રૂ. ૧૧
પીપરમીન્ટ યુલ	રૂ. ૦૧	રૂ. ૧૧
અજમાનાં યુલ	રૂ. ૦૧	રૂ. ૧૧
ચંદનનુ તેલ ચોખ્ખુ	૧. ૧	૩. ૨૧
ચંદનું તેલ	રૂ. ૦૧	રૂ. ૧૧
બદામનું તેલ	રૂ. ૦૧	રૂ. ૧૧
પીપરમીન્ટ તેલ	રૂ. ૦૧	રૂ. ૧૧
ટરપેનટાઇન તેલ	રૂ. ૦૧	રૂ. ૧૧
માલકાંકણીનુ તેલ	રૂ. ૦૧	રૂ. ૧૧

લેબરેટરી વગરનો ચોખ્ખો ખાત્રીનો માલ મળશે.

એક રૂપિયાથી એછી કીંમતના માલનું પારસત્ર મોકલવામાં આવશે નહિ.

દરેક પ્રકારના તાવને એકજ દિવસમાં ભગાડનાર

❀ રાજશાહી એગ્યુનો ❀

૨૭. મંગાવી પોતાની રક્ષા કરો. નં. ૧૨૬૪

મેલેરીયા તાવના ઝપાટ મા ગામડાંને ગામડાં ઉજ્જડ થઈ
ગયાં ! કુટુંબનાં કુટુંબ સ્વાસ્થ્ય થઈ ગયાં ! રાજશાહી
એગ્યુનો પીવાંજ તાવને ભગાડ છે. અગેળને આગળે છે.
રાજશાહી એગ્યુનોના સેવનથી દર વર્ષે લાખો માણસના
જીવ બચે છે

રાજશાહી એગ્યુનોના સેવનથી તાલીયોતાવ, ઉનોતાવ,
રોજીદા, ચોડાતરીઆ, ચોથીઆ, મેલેરીઆ, માસમાં,
જીર્ણવર, વિષમજ્વર, જંગલશીવર, વિગેરે બીલકુલ
નાશુદ થાય છે.

રાજશાહી એગ્યુનો બે ચાર દિવસ બરાબર સેવાથી
તાર ફરી ફરી આવતો નથી પણ જીવન સાફ લાવી ભુખ
લગાવી શક્તિ આપે છે માથું દુખતું બંધ થાય છે. બીજી
દવાઓ માફક કાનમાં બહારાટ આવતો નથી વેપારીઓ
આ દવા મંગાવી વેચીને સારી કમળી કરે છે

કીંન્ત શીશી ૧ નો ૩ ૧) ત્રણ શીશીના ૩. રા.
૬ શીશીના ૩. ૪તા ૭ઝનના ૩. ૯) પોસ્ટેજ અલગ.
સી. સી. ગુપ્તા એન્ડ કંપની મુ. પો. નડીઆદ [મુંબઈ]

જાહેન સતી ! હમો ભયંકર લુંટારા હોવા
છતાં સદ્ગુણના ગુલામ છીએ.

જરૂર વાંચો.- નવીન રસથી ભરપુર -કલ્પીત નાવેલ.

શેઠ શાણા થઈ ના આવશે મુજ ધામ પર,
ખીરસા થયા ખાલી હવે લ્યાનત છે તમ નામ પર;
રંગ રાગ રમવા હોય તો ખીરસાં ભરી તમ આવજો,
ખ્યારી કહેવી હોય તો કલહાર સાથે લાવજો.

એટલે શું ???

એનો તમામ ભેદ જાણવા સાર આજેજ મંગાવો.

પૈસાદારની પુત્રી
(યાને)

ઇજ્જતનું લીલામ.

ફરેક ગામમાં તમામ બુકસેલરોને ત્યાં મળશે.

કીંમત ફક્ત રૂા ૧-૮-૦ પોસ્ટેજ બુદ્ધ.

છપાવનાર,

બુકસેલર કંચનલાલ શાન્તીલાલ અધર્સ.

મુ. નડીઆદ.

